مـەمـتــرسـێنە ئەگـەر ببـیت بەرەهێـڵــەش خـۆم رادەخـەم
لافــــاوەکــــــانـی ئـەم هەڵـەت بـەرەو دەریای نـاخم دەبـەم
کـە خـۆشت کـرد و خـۆر دەرکـەوت دەبێ بەسایەقـەی سـامـاڵ
منیش ئاسکە زێرینەکـــەت لـە مـل دەکـــەم وەکــــوو لاپاڵ

***

کۆپلەکانی دەم و چاو

١٩٩٤/٢/٨

١- خونچەیێکی پشکووتووم دی...
دەمم بۆ برد. تەمز لێوە
دەڵێی ئاسۆی بەنەوشەیی بەیانی باخی
سفیدەی شەکرە سێوە
یاخود ڕەفتەی ئاڵ و والای تەنک و تەڕی
سەر جرووکەی مەلی وشەی زۆر بزێوە.

٢- لە گۆمێکی شین و قوولا، خۆم بەخنکاوی دیبیەوە
کەوتمە سەر ئاو
بووم بەقوربانی نیگاییێک...
هاوێشتبووی بەتیلەی چاو!

٣- چەپکێ بەرەزام کردەوە...
هەڵم مژی، هەڵم مژی هەتا ناخم پڕ بوو لە بۆن
لێوان لێو بووم تامردنم
تەمز ئەمە زوڵفی خاوە و دەیکەم بەپەتی گەردنم

٤- نوێژێکی زۆر قووڵم دابەست
دڵی خۆمم دا بەخودا و چوومە سوجدە
هێشتا مەست بووم بانگیان کردم:
وتیان وا کاتی ئەم فەرزە تەواو دەبێ
نوێژێکی تر، دابەستەوە
کە ڕاچڵەکیم تەنها چاو و برۆم بینی، منیش خۆم دا بەدەستەوە

***

بۆ کوردیی کۆچ کردوو مەلا محمد

حەپەساوم...
دەست و پەنجەم لە گۆ چوون و هیچ ناگرن
ئەو کەسانەی وەکوو منن، سەیرە لەلام چۆن نامرن؟!
من نازانم بەرەو کام لا چاوم خولدەم...
کێ ببینم
چاوگەی فرمێسک! وشکاییتە! یا من هەروا بێ نگینم؟!
چلەیەک و دوان و سیانە...
ئەم ساڵانە هەمووی چلەی یارانم بوو
ساڵی کولانەوەی زەخم و زامەکانی جارانم بوو
لە دامێنی یادی تۆدا مامە کوردی...
مناڵێکم،
لەم ڕۆژگارە زۆر بڤەدا خەریکی گرۆگاڵێکم!
بەو جێیەی تۆی پێ سپێررا، خەم و ئازار...
هێندە زۆرە،
جۆرێ نەما کە لەو نەبێ، مەگەر بڵێم هەزار جۆرە!
تۆ ڕۆیشتیت، سەفەرەکەت زۆر پیرۆز بوو
ئاوێتەی وەرزی نەورۆز بوو
سروشت دیمەنی ژاکاو بوو
بنجی گەنم خۆی لە زەوی مت کردبوو
دێوی مەرگیش ڕووی لە کەپووی ئەهریمەنی زل کردبوو!
حەپەساو بووین،
دەستەپاچە و کۆڵەوار بووین
شەپۆڵێکی زۆر بەسامی دەریای خەم و
کۆڵ و بار بووین
تۆ مردیت و پەیڤی کوردی بانگی هەڵدا
تەشتی قوڕیشمان گرتەوە
ئەمجارەشیان وەکوو دەیان جاری تریش
سەرتاپامان تێ خستەوە.

تۆ مردیت و منیش بۆ تۆ مامەڕۆمە
ئەم شیوەنەی بۆ تۆی دەکەم
پشکی خۆمە، بەشی خۆمە.

***

بۆ شێخ حەسەنی برا و خزم

١٩٨٦/٩/١٠

١- خەون:
من لەسایەی دارێکدا بووم گڕی گرت و
تلیاساوە و دای بەسەرما
توامەوە لەناو تینی گڕی گەرما

٢- خوێندنەوە:
ئەم لاپەڕە هەمووی باسی
ئەفسانەی مەرگ و مردنە،
چ هێزێکی ڕەش و تاڵە؟!
چ داڵێکی چنگ خوێناوی و تەپۆ و قورس و
بەدفەساڵە؟!

٣- بای باڵ دان:
چەند ڕۆژ دەبێ
کە من لەسەر گازی پشتم ڕاکشاوم
وەکوو لیتەی خۆ نەگرتوو
بەسەر جێیەکدا ڕژاوم
با چەند هەنگاوێ بنێم و هەستم جێگە بەجێ بێڵم
لەم ڕێگەمدا با سێبەری ئەم جەستەیەی خۆم بکێڵم

٤- خەبەری ناوەخت:
تاریک داهات ئێوارەیە
خۆ شەو مەرگی مجافاتی ئەم شارەیە
لەبەر دەرگا فرمێسکی چاوی ئایشەخان
بروسکە بوو بۆ خەبەرێ

دەسا وەرن ڕای گەیێنن ئیتر مرۆڤ چۆن دەربەرێ!
شێخ حەسەنی دارە گەورەی خەونی دوێنێت
شەپۆڵی مەرگ پێچایەوە
ڕازی خۆشی شۆڕەسوارێک بەفیشەکێ بڕایەوە
لە خەرمانی خەمی ئێمەی جەرگ سووتاودا
ئاگرێکی نوێی نایەوە
ئای... خەبەری مەرگی ناوەخت
تۆ چەند داخت نا بەدڵما؟
ئەمە چەند جار بمسووتێنی
ئەی هاوارە... بۆچی من چیم؟
کە من عومرم کۆچە ڕێگەی خێڵی خەم بێ
دەپێم بڵێن بۆچی بژیم؟
ئای شێخ حەسەن، ئای حەسەنی هاوڕێ و خزم
ئەی برای باش، ئەی جوامێر
هەستە وەرە ئەوە دڵم بیکە، بەسەنگەر و سپێر
توخوا نیشان وا بگرەوە
دڵی مەرگم بۆ بپێکێ لە ناخەوە
کوڕە ئازاکەی قەرەداخ با تۆ نەڕۆی بەم داخەوە
من هەر دەڵێم، دانابەزیت تۆ هەر سواری
تۆ هەر زەنگی ئەو سروودەی کە من گوێم بۆ شل ئەکردی
تۆ هەر ئەو سایە و سێبەرەی
کە من پەنام بۆ ئەبردی
تۆ ئەو برا ئازیزەمی لە دیوان و دەروونمدا جێگەت هەیە
لەناو خێڵی خەمی مندا تۆ کۆتەڵ و ڕێگەت هەیە.

***

بۆ ١ی ئایار

١٩٩٣/٤/٢٨

جا، با، بمرین لە برسانا
با، نەخەوین لە ترسانا

جا ، با ، دزی مشەخۆری ئەم وڵاتە
گیرفان پڕ کات بەبێ وەڵام
جا ، با ، هەر کەس دێتە ئێرە. بێتە ئێرە بەبێ پرس و بەبێ سەلام
جا ، با ، مێژوو سەرەوژێر بێ
جا ، با ، دنیا لە ئاستی ئەم ئاوەژووە چاوی کوێر بێ
جا ، با ، یەڵسن ڕیفراندۆمی لاپەسەند بێ
جا ، با سەددام سەرۆکێکی ئیسلامی بێ
شێخی کوڕی لەگامی بێ!
ئێمە ناومان کرێکارە
خەمی گەلمان لەشان بارە
ئێمە لەخەما کوڵاوین
دنیا هەمووی هەر توێکڵە و ئێمە ناوین
ئێمە خەلق و داهێنانین
ئێمە پێچین، ئێمە ژانین
ئێمە دێڕی مانەفێستین
ئێمە خودانی هەڵوێستین
ئێمە نەوەین، کوردایەتین، تەنها ئێمە نەبەزیوین
ئێمە گەوهەری کێشەین و ، تەنها گەوهەر ژەنگ لێی نادا
ئێمە خاکین
گۆڕەپانێکی زۆر پاکین،
کۆڕی خەبات، بەبێ ئێمە شلەژاو و بێ دووربینە.
ئێمە بنەمای ئەم گەلەین، بەردیش لەجێی خۆی سەنگینە!
نەخاک دەشێ بێ کرێکار، نەکارگەریش بەبێ خاکە
هەر ئەم دوانە پیرۆزەن و ئەمیان بۆ ئەوی دی چاکە
* شاعیرێکمان هێنایە دەنگ...
لەسەرچاوەی هزری ئێمە دەخواتەوە
کۆڵی خەمی لە سێبەری ڕێی ئێمەدا دەکاتەوە
هەر سلاوی سەنگی ئێمە دەداتەوە
سوجدە بۆ ئەو خوایە دەبات
بانگی عەشق و هیوامانی کرد بەپەیام

سەدان مۆبەد و خەڵوەیشی هەژاندووە،
سەدان ئەفسانەی نارەوای زۆردارانی ڕووخاندووە
ئەو ئێمەیە و ئێمەش ئەوین،
بەیەکەوە کۆچەرین و هەرگیز لەیەکتر ناکەوین
لە نەبەردی زۆرداراندا سەردادەنێین دانانەوین
کێشەی ئێمە قەت ناگاتە ڕێی دژواری
دوو عاشقین وەکو باران و بەهاری
شەڕخۆر نین، شۆڕشگێڕین
پەیڤ و ڕستەی هەموو دێڕین
ئێمە چین و ڤیەتنام و ئۆکتۆبەرین
ئێمە پێشەنگ و ڕابەرین
ئێمە تەوەری ئەو کێشەین، لەگەڵ مرۆڤا خوڵقاوە
ئێمە ئەو دارە گەورەیەین، هەزار جاریان داهێناوە و هێشتا ماوە.
لە کوردستانی ئازادا ئێمە خۆرین
مێژوو کەمە و ئێمە زۆرین
لە دەستماندا چەکوش ڕۆژە
مژدەی بەیان، لە لێویایە
ئێمە سندوقی ئەو ڕازەین، بەختی گەلانی ڕووی زەوی لەنێویایە
ئێمە دەست لەملی داسین
ئێمە و جوتیار یەک دەناسین
* یەکی ئایار جەژنی مەیە. وەرزی نازی ئەم چینەیە
کالای هۆشی بێ پینەیە
ملهوڕەکانی بۆرجوا، با هەر دەهۆڵی خۆکوتن
ئەو گەوجانە وا دەزانن ئێمە بەندە و ئەوان بتن!
هەر بەو پیکەی بتی ئەوانمان پێ تاشی
نەک هەر خۆیان، پێگەی مەینەت لەبن دێنین
لە نوێ چەمکی (کۆمۆنە)ی نوێ، ئەزبەر دەکەین
تاجە گوڵی (ماکرۆمیک)یش لەسەر دەکەین
ئێمە هێزی ئەهرۆمزداین، کە ئازادی لەدەستایە
ئاسۆ، ئەگەر ئێمە نەبین، چاوی بەخۆری هەڵنایە!

هۆ بۆرجوا، هۆ کلاشی پێی مێژوومان
تۆ دڕاوی
پێمان بڵێ، هەتا ئەمڕۆ چەند جار تۆ پینە کراوی؟!
ئەو سیستمەی ناوت ناوە سیستمی نوێ
پینەیێکی پوترکاوە
پینەت بەپینە کردووە و ناوێکی کەیشت لێناوە.
ئاوریشم نیت، تۆ خۆت زەرووی
لەو ڕۆژەوە لەدایک بووی، مەرگی خۆتت لە کۆڵناوە،
ئێمە خەڵقین، ئێمە بڕواین
ئێمە شایانی سەروەریین
خۆت بکوژی، خۆت ببڕی
ئەمە ڕێگەی کۆمونیزمە و ئێمەش پێشڕەو و ڕابەرین.
ئەگەر ڕۆژێک پەیژە بووبین
دوایی دەبێ هەر سەرکەوین
کە تۆ ئەمەندە نامەرد بیت
دەبێ ئێمە چۆن هەڵکەوین؟
دەبێ ئێمە چۆن بخەوین؟
ئێمە کار و تۆ سەرمایە
کێشەی نێوان ئێمە و ئێوە
بۆخۆی ڕەوڕەوەی دنیایە
بەبوونی تۆ هاتمە گۆڕێ،
تۆوی مەرگیشتم لەلایە.

***

لە هێلانەی هەڵۆوە بۆ فەجری خەندە

١٩٩٤/١١/٢١

لە هێلانەی هەڵۆکانتا
پۆلێ شیعری باڵ شکاوم هەڵنیشتووە
بەرخە نێری گیانی زیندووم لەبەرپێتا بەئەمری خوا
بەقوربانی بەژنت بووە

لە پشت پەرژینی باختەوە جێ دەستەکانی جارانم
هەڵدەپەڕن
جارجار قۆڵی تەزووی گەرمت دەیان گرن
گوایا دزێکی شەو گەڕن!
چونکە ماندووم، لەسایەتا
سەرم ناوەتە سەربەردی قسەی ڕەقت
چەند خۆشە لام
بەسەر لەشممدا دەبارێ. بۆچوونی حەق یا ناحەقت!
چامەکانم سەری ڕێگەیان گرتووە
بەرەو ماڵتان خۆ دەکوتن
بەسەر دار و دیوارتاندا، وەکوو کۆترە هاقووی ماڵیی
سات و ناسات دێتە گوتن!
بەقەدتەوە ئەمن چەکی ئەو سوارچاکەم
کە پێی شەرمە لەخەویشا بیکاتەوە
ڕێگری من ساڵ بەوعەیام خۆشەویستیتی بردووە
دەبێ کێ باوەڕی وابێ... ڕۆژێ هەبێ بیداتەوە!
کولێ قەندێکی زاری تۆ بخرێتە سەر ژەهری ماران
وەکو شەربەت دەخورێتەوە
شنەی نەرمی هەناسەیشت بدا لە تەیری مردوویش
هەردوو باڵی دەکرێتەوە
ئووچی زمانم لەو ساوەی لە دەواتی لێوی ئاڵت خۆی وەرداوە
بووە بەبووکی نۆ بووک و
گوڵی شیعری لەسەرداوە!
بۆچی لە دووی من دەگەڕێن،
یاران ئەرێ چی قەوماوە؟!
ئێجگار سادەن، بۆ نازانن...
تاری دڵم بەپەنجەی تۆ لێدراوە
تەماشاکەن فەجری عەشقم،
لە خەندەتا هەڵکراوە!

***

نوێژێکی نەبڕاوە

١٩٩٦/٦/٢٤

کە وەکوو مەی دەتکەمە نێو ئاوی ڕۆحم
دەبیە نزا و دەتوێیتەوە،
بۆ وەی ببم بەقوربانت، لەدەوری سەرت دەگەڕێم
وەکوو خونچەی تازە بەهار لەهەستمدا دەشنێیتەوە
کە فەجری عەشق لە ئاسۆوە... ئاسۆی چاوت
لێوی ئاسمانی هۆشی من دەکات بەچەتری مەشخەڵان
دەچمە سوجدە
کە ڕشێنەی زەردەخەنەت دەدات لە لێوی بارگرتووم
دێمە زمان
دەبیت بەویرد، دەتلێمەوە. لە خەڵوە مای شەو تا بەیان
کە پلووسکی ڕەحمەتی خوا لە کەعبەی جێ ژوانتەوە دێتە خوارێ
وەکوو دەروێشی دوورە عەشق جەستەم لەژێریا ڕادەگرم
گەر بمهێڵن من لەم نوێژەم نابمەوە
هەتا دەمرم!
هەر یاسایەک ڕێگە لە خۆری هەڵهاتوو بشێوێنێ
ڕسوا دەبێ و شەو وەک زریان لوولی دەدا.
لەهەر کوێیەک شکی بکەم
لە قۆچەقانێی چاوی خۆم بەرد بارانی سەری دەکەم
لە کتابی ئەندێشەمدا وەکوو ئایەتی (غەرانیق...)
لەعنەتاوی دەری دەکەم!
بەشەو ئاسمان و ئەستێرەی چاوبڕکێتە هەتا بەیان
بە ڕۆژ ئاسمان و بەهاریت
تۆ منارەی سەر بەندەری نیشتمانێکی ئازاد و
گەلێکی زۆر بەختیاریت.
ئەی جامەکەم، شیعر و بەستەی من بگرەوە... کۆکتێلێ بێ
یارانی خەم، کە کۆڕیان بەست، خۆت پێشکەش کە
بمانخەرە هەوای حەیران

لەعنەتی خوا لە ئەگەر و لە ئەنجام و لەهۆ و قەیران
تۆ خۆت خۆشی. ئەم دنیایە بۆچی بەتۆ خۆشنوود نەبێ و
ئێمەش ئازاد؟
جا دەم بنێم بەماچتەوە لە دوای شکاندنی عەداد!

***

سوجدەی شوکر

لەم عومرەشدا وەکو ساوا چاوەڕوانی بەر مەمەی تۆم
بەو چاوە جوانانەت قەسەم من شایانی ئەو دەمەی تۆم
لەسەر تەختی سینە و مەمت بۆ یەک دەقیقە پاشابم
هەزار شوکرانە بۆ خوت بێ لەو ئاسۆیەدا ئاوابم
توخوا مژێک لەو لێوەت و قومێک لەشیلەی ئەو دەمە
ئەم بەخششە کەی گرانە ئازیزەکەم کەی ستەمە؟
من بەم ژەمە دەبمە هوما، سێبەر بۆ یارانم دەکەم
تۆ ئەم ئاواتەم بێنە دی... سوجدەی شوکر بۆ خوا ئەبەم

***

چەند کۆپلە شیعرێکی گوڵی

١٩٩١/٥/٢٠

گوڵێک وتی من ناسکم
پەلم گرت و لە پێش دەمی (....) کەمێ ڕام گرت
پەڕە پەڕە کرایەوە
شەرم گرتی و لەبەرپێیدا وەکوو بەفر توایەوە.

گوڵێک وتی بۆنم خۆشە
بۆنێک نییە بگا بەمن
کە بۆنی باخی تۆم هێنا، ئەویش سەری بەسەراگرت
وردە وردە کشایەوە
ئەو شەرمەی کە دای بەخۆیدا
ماچیش هەڵی نەدایەوە.

گوڵێک وتی من زۆر جوانم
جوانێک نییە وەکوو من بێ
کە هێنامە نێو خەرمانەی بەژن و باڵات
چاوی گێلی خۆی دەگێڕا
ڕستەییێکی بۆ خڕنەبوو لەناو سەدان وشە و دێڕا.

گوڵێک وتی من ڕەنگینم
سوورم، زەردم، مۆرم، شینم
ئاسکە زێرینە ڕەفتەیە، من بەسروشتم بەخشیوە
شۆکە و گەزۆ تۆز و گەردە و لەدامێنم داوەریوە
کە هێنامە بەر پلوسکی ڕەشی چاوت...
ڕەنگی ڕژا، بۆنی ڕژا
بوو بەقومێک گوڵاو و بۆن
بە بەر هەنگاوتا هەڵپژا

***

بەڵێن

١٩٩٦/٣/١٠

لە زەرد و کاوی عەشقەوە، مامز ئاسا
کە بازت دا... وتم ها ئێستا دەکەوی
وتیان یاشێخ ئەوە چاوت گێل و وێڵە
تاقتاقکەرەی! شەو ناخەوی؟!
تۆ بازت دا و من هەر دەوری ئەم دیمەنەم
دەکردەوە بۆ خۆم و خۆم
وتم شەرتە ئەم گوزەرە جێ نەهێڵم،
پێم داکوتا، بەڵێنم دا هەرگیز نەڕۆم
من بووم بەپاوانێکی سەوز، قەف و باڵام
کەوتە کەروێشکە و هاتوچۆ
کە تۆم لە ئامێزمدا دی... سبحان الله
ئیتر بووم بەکارمامزی چاو و برۆ
شنەی هەڵبەز و دابەزت، بەهارێکی

تیا خستمەوە، ئاوەنیا بوو
لەگەڵ شیعر و بەستە و ئاواز دنیایەکم
هێنایە جۆش، کوێر بێ ڕەقیبم تەنیا بوو
خۆ ناتەوێ بم خەوێنی و ئەم جەختەشم
لە کیس بچێ و سەرم دانێم!
مەلە جوانە سووکەڵەکەی شوان خەڵەتێن!
هەتاکوو کەی بەدواتا بێم؟
من مرۆڤم، هیچ دوور نییە ماندوو ببم
مەرج و هەلم لەدەست بچێ
لەناو لەرزی پاساویشتا
پرسیاری ئەم مافە ڕەوام...
قەت نامرێت و ناش ڕچێ!

***

تۆ چیت دەوێ

١٩٩٤/٥/٥

تۆ چیت دەوێ لەوە زیاتر
وەکوو سێبەری باڵاتم،
بۆ باوەشێنی عارەقەت
سروە و سەهەن و ساباتم!
تۆ چیت دەوێ لەوە زیاتر
بووم بەسروودی چاوی تۆ
لەسەر زاری یار و نەیار
ناوم بوو بەهاوناوی تۆ!
ئەی چیت دەوێ لەوە زیاتر
تۆ شابەیتی هۆنراوەمی
تۆ شاباڵی دوورە فڕی
بازی ئەم جووتە چاوەمی
تۆ چیت دەوێ لەوە زیاتر
لە ڕکێفتام دەستە و نەزەر

وەکوو پریشکی گڕی مەی
هەر هەوەڵ قوم دەگەیتە سەر
لەوە زیاتر تۆ چیت دەوێ
ڕازیم بەکەمت بەزۆرت
شیعرم بوو بەباخەوانی
شووشە بۆنەکەی سەرمۆرت
ئیتر تۆ چیت دەوێ لەمن
ئەی شێتۆکە جوانکیلەکە
ئەی خونچەی نێو دڕک و گەڵا
ئەی هێشووە بەرسیلەکە ؟!
***

پێشەکییەکی پێویست:

کە ئەمەک نەما، کە ئەدەب نەما، کە هەموو شتێک بوو بەقاچاخە ڕێی بۆنە و تەما، کە ڕاستی ئاوەژووکرا، کە شاعیرێک هەر شاعیرێک هەموو عومری کرد بەقوربانی هەڵوێستی، پێگەی شەرەف و شکۆمەندی لە دنیای ئەندێشە و خەما و کەسانێک بێن بەدەم و لەوسێکی نامۆوە بیانەوێ ئاسەواری، شوێن پێی لە پاشارێگەی ئەدەبی کورددا بسڕنەوە، ڕۆڵی گوم کەن و ناوی پشت گوێ خەن وزاریان ببێ بەشەریکە تاوانی چاویان، ئەمیان نەیبینێ و ئەویان بچێتە کلیلە. ئەڵبەتە لەهەستی ئاوا شاعیرێکا کە هێشتا لە گۆڕەپاندایە و نووچی نەداوە، هەر بۆ ئەوەی ئێجگاری نەیکوژن، ئاوا چامەیێک لەدایک دەبێت!

شتێکی تر هەیە دەبێ بیڵێم: ئەم چامەیە ئاڕاستەی کەسێکی تەنها نییە، دەمڕووتەکە یەک دەمڕووت نییە، بەڵکو ئەنجامی خوێندنەوەی (إستقرا)ی گەلێک ڕووداو و دیاردە و هەڵوێست و لووت بەرزییە کە لەم ڕۆژانەی ژیانماندا سەریان هەڵداوە، «من»ی شاعیریش هەر حەسیب قەرەداخی نییە بەڵکو دەیان حەسیبن وەپشت گوێ دەخرێن بەناڕەوا و بەدەستی قەسدی. «ألا تبّت يداهم» دەبا دەستیان وشک بێ و دەمیان بچێتە کلیلە.

١٩٩٣/٥/١٥

کەڕنەڤاڵی تاوان

* کێ دەمکێڵێ... بێ بمکێڵێ...
تەنها مەرجم هەر ئەوەیە جێم نەهێڵێ
بێ، بمکێڵە... هەر زەوییەک بەبێ کێڵان هیچ ناهێنێ

درەختێکی فرمێسکینم ڕواندووە... بیهێنە بەر
سوورە گوڵێک کە دەیگرێ بیکەرەوە و بیدە لەسەر
* بێ، بمکێڵە، ئەم زەوییەم بەیار نەبوو، با نەچێتە کێشی بەیار
دوێنێ، بەپرچی شیعرێکدا شۆڕبوومەوە، تا گەیشتمە هەناوی شار
من بۆ شەتڵی نوێ دەگەڕام...
دارەکانی شارم بینی، لە لیتەدا تاسێنرابوون،
وەکوو خۆڵی نێو ماڵانی کاولە شار، لێرە و لەوێ هەڵڕێژرابوون
ئەگەر شیعر لە هەگبەدا چووە خەڵوە، بێ بگەڕێ...
شەتڵێکی نوێ بدۆزەوە...
لە بەراوی دەفتەرێکا بیروێنە، فرمێسک دەگرێ
دڵۆپ دڵۆپ دێتە خوارێ و دەبێ بەمۆم
بەچەخماخەی هەناسەیێک دایگیرسێنە
کچێنی ڕووی تاریکایی، پێ بدڕێنە
شەختەیێکی پێڵوو خەوێن بتوێنەوە
شەتڵە مۆمێ لەناو هەگبەی شیعرەکانما بروێنەوە
* بێ، بمکێڵە، کێڵان چەمکی فەلسەفییە
دەتۆ بەرکۆشێ تۆو بێنە، بەزەویدا دای وەشێنە!
– داوەشاندن بۆ تەور و پیکیش بەکاردێ
تەور وەشاندن، تۆو وەشاندن، هەردووکیان هەن
بەتەور، با، پەلی ئەو دارە دابێنێن چڵێکی بوو بەکلکی تەور
دە ئەو تۆوەش بکەن بەتۆز هەر بۆ ئەوەی نەیوەشێنن
دەچێتە سەر خەرمانی هەور!
گەر نەکێڵرێم، خۆم گوم دەکەم، من وا سەرهۆوم شێواوە
ئەوە مۆمە هەڵکراوە؟، یا...
چاوی سووری نامروەتیی پەندوباوە؟!
* بێ، بمکێڵە، شیعرەکانم بکە بەتۆو...
لەسەراوان، لەبانی شاخ، چاوی دوندی پێ بڕێژە
دەڵێن زەوی لەکەشدایە،
وەنەوز پێڵووی ڕماندووم و ئێستە چاوم بۆ هەڵنایە
چاو هەڵهێنان بەدوای شەوا دەبێ بەخۆر

خۆریش هەر چاوی دادەگرێ، لە ئاسۆی کەم، لە ئاسۆی زۆر
– زۆر، ستەمە. زۆر، فرەیە...
فرە و ستەم لەیەک وشەی سێ پیتیدا دێن و دەڕۆن...
وتیان: لە فرە بێ بەش بن، لە زۆر بەکۆڵ ستەم بخۆن!–
* بێ، بمکێڵە... (عەین.حی.بێ)م و «بەدری»یەکم لەناخایە[1]
بیدۆزەوە و، دەری بێنە
مەتەڵیش بێ، هەڵیبێنە
بیکە بەتۆو هەزار بەدری سەر دەربێنێ
هەر بەدرییەک مەرگەوەڕێک دەڕووخێنێ
هەر بەدرییەک تاوە شیعرێک، دەبارێنێ
هەر بەدرییەک کۆنە زامێک، دەکاتەوە
هەر بەدرییەک دەست لەملی عەینێ دەکا،
حێیەک دەکا، بێیەک دەکا...
هە بەدرییەک لە جەنگەڵی کۆڕەوێکا، ڕێیەک دەکا!
هەر بەدرییەک بەسەر برینی عەشقمدا خوێیەک دەکا.
– برینی عەشق پەترۆی ناوێت،
برینی عەشق وەکوو عەینەک لە چاو دەکرێ،
برینی عەشق... دەستی ئامانی (حەللاج)ە و بۆ خوا دەبرێ–
* بێ، بمکێڵە، کێڵان چەشنێک پشکنینە.
– ئەمڕۆ قژی ڕشکن نییە،
ئەمڕۆ زمانی ڕشکاوی لەسەر زمان پەپکەی داوە
ئەمڕۆ (یارۆ) کە دەستی برد بۆ سمێڵی، شیرپیان کێشا
بۆ، نازانێ زۆر دەمێکە، لەژێر پێی (کابرا)ی داناوە؟!
* بێ، بمکێڵە... لە ناخمدا «سارتەر» یەخەی «مارکس» دەگرێ
«فرۆید» دەرگای ماخوورێکی کردۆتەوە
مارکس «مانەفێست»ی پێیە
سارتەر، دەڵێ چۆنت دەوێ وەها بژی
گوێی بدەیتێ و گوێی نەدەیتێ، ئەم دنیایە بێ بەهایە.

(١) ع.ح.ب: شاعیری ناسراومانە کە ناوی محەممەد حوسێن بەرزنجییە.

شەڕی «أنا» و تڕی «نحن» و دوایی نایە.[2]
شەڕ زۆر گەرمە، خوێن ڕژاوە
لەو شەڕگەدا وا دەزانن دڵی منیش پارچە گۆشتێکی برژاوە!
* بێ، بمکێڵە... گۆڕەپانم،
«فۆکۆ» شەن و کەوی پێیە و شیعرەکانم بە با دەکا[3]
وا دەزانێ من شەوگەڕێکی «پۆڵۆنیا»م[4]
لە «شانزلیزێ»دا دەنووم
بورجی «ئیڤڵ» منارەمە[5]
خۆ من خەڵکی ئەم شارەمە
وام لە تونێلی (ئەنفال)ی داڕووخاوا
پێم لە خانووە قوڕەکانە و سەرم وا لە قەرەجاوا
ئەو ئازادی و ئەم خەباتی کرد بەداوا.
* بێ، بمکێڵە، دەیانەوێت نەهەنگێ بم، هەزار ماسی تر هەڵلووشم
من هەر دەتوانم ماسی بم، چونکە «تانجەڕۆ» تەنکاوە
چونکە تانجەڕۆ، نە«سین»ەو نە«تایمز»ەو نە«دانووب»ە[6]
منیش تانجەڕۆ و «سیروان»ە، ک نایەڵن ببم بەحووت
کە «مۆنالیزا»شم بینی[7]
خامەم خەوت و خاوم بزووت!
* بێ، بمکێڵە و جێم مەهێڵە...
«دەروێش عەبدوڵڵا» فوویەکی جێ نەهێشت و[8]
«ئەحەی ناسر» بەستەییێکی بۆ دانەنام[9]

(٢) (أنا. نحن) لەبارتر بوو لە(من و ئێمە) بۆ ئەم مەبەستە.
(٣) فۆکۆ: یەکێکە لە خاوەن هزرەکانی ڕێبازی (بنیوی).
(٤) پۆڵۆنیا: مەبەست لە دارستانی پۆڵۆنیایە لە شاری (پاریس)دا.
(٥) شانزلیزی: شەقامێکە لە پاریسدا و (بورجی ئیڤڵ)یش هەر لەوێیە.
(٦) سین و تایمز و دانووب؛ یەکەم ڕووبارێکە لە ئینگلستان و دووەم ڕووبارێکە لە فەرەنسا و سێیەم ڕووبارێکە گەلێ وڵاتی ئەورووپا دەبڕێ.
(٧) (مۆنالیزا) ئاسەوارێکی هونەریی زۆر شۆخە وێنەی ئافرەتێکی هونەرمەند (داڤنژی) کێشاویەتی.
(٨) دەروێش عەبدوڵڵا: ئەو شمشاڵژەنەیە کە (گۆران)ی شاعیر شیعری بۆ نووسیوە.
(٩) ئەحەی ناسر: گۆرانی بێژێک بووە لەشاری سلێمانیدا، وڵاتی بەجێهێشتووە. ئاسەواریشی نییە، هەر دەماودەم باسی دەکرێت.

لەدەفتەرێکی «گۆران»دا ئەوم ناسی و
ئەمیان «مەلا سمایل»ێ گێڕایەوە(١٠)
کە، خوا پەیکی بەختی هەنارد، هەر من دەرگام نەکرایەوە
لە هەندەران مەجلیس گیرا، هەر عەلەیکی سەلامی من نەدرایەوە!
* بێ، بمکێڵە... شیعر ڕۆیە،
لەژێر کۆشی ڕۆژنامەیێکی ڕوو سوورا...
مەلۆتکەیێکی نیوەگیان ئیهی ئیهی دەکرووزاوە،
وتی: بەخوا من شیعر نیم دایکم ئەم ناوەی پێداوم
هەروا، بۆ سەیر، منیش بردم بۆ لای چاوم:
– هەر سەیری هەور دەکەم و دەکەم
هەور، هەور، هەور(١١)
هەر سەیری ڕووبار دەکەم و دەکەم
ڕووبار، ڕووبار، ڕووبار،
هەر سەیری ئەسکەملی دەکەم و دەکەم
ئەسکەملی، ئەسکەملی، ئەسکەملی
هەر سەیری مەکینەی دروومان دەکەم و دەکەم
مەکینەی دروومان، مەکینەی دروومان، مەکینەی دروومان
هەر سەیری هەویر دەکەم و دەکەم
هەویر، هەویر، هەویر
هەر سەیری پیواز دەکەم و دەکەم
پیواز پیواز، پیواز،
هەر سەیری چاو ناکەم و ناکەم
ناکەم، ناکەم، ناکەم.
تۆ شیعر نیت، تۆ دەنگی نێوی ئەشکەوتێکی ئێجگار چۆڵی
تۆ دەنگی ئەودیو حەمامی
گڕوگاڵێت، کەی تۆ کەرەسەیێکی خامی؟!
«قانیع» وەرە ئاش وەگەڕ نێ

(١) مەلا سمایل: حیکایەتخوانی شار بووە لە ڕۆژانی پێش دەرکەوتنی ڕادیۆ.
(١١) دەقی ئەم بەناو شیعرەم لە ڕۆژنامەی (هەرێم) ژمارە(١٣) ڕۆژ ١٩٩١/٤/٢٥وەرگرتووە.

شیعرەکانی «نالی» و «مەحوی» پێدا بکە
چۆک دابدە!
لەبەردەمی دیکتاتۆرا، لەسەر تەریقەتی «فۆکۆ»
شیعر دەبێ بڵێ هەڵلاو ئیتر نابێ بڵێ هۆ، هۆ.!
* بێ، بمکێڵە... گاسن تونکدە لەبن پەترۆی ئەو زامانەی
لەگیانمدا خەمین دەبن
بەمژینی درۆی تووتن تەسکین دەبن
پەترۆ دەموکتی زامانە
پەترۆ ئەنفالی ڕووخاوە بەسەر زاما
ئەنفال خوێنێکی ترشاو بوو لە کەلاما
بۆیەکەمجار کەفیچقەی کرد پێشی هەزار و هەنێ بوو
لەو کاتەوە بۆگەنێ بوو
لە دومەڵا خۆی شاردەوە
لە وڵاتی خەم و خۆڵا تەقیبەوە کرا، بەئاو و ئاردەوە،
کرا، بەسەر خوێنی پاکی پاکیزەدا،
بەناو گەڵی ئەم وڵاتە ئازیزەدا،
لەژێر لێفەی بیست و پێنجی سەفتەپڕا(١٢)
ئیتیحادولنیسایەکەیشمان پێ بڕا
کوڕ پێگەیی و کچ هەڵگرا
تڕحێو جەنابی حاکمی دادگای مردوو
تڕحێو خەڵکی خۆ کەڕکردوو
* بێ، بمکێڵە... هەموو ڕۆژێ کە خۆر پەڵەی گزنگ دەدا
دەڵێم ئادەی، پەنجەرەی من بێ پەردەیە
ژوورەکەیشم هەر ئەو هەناسە سەردەیە،
پیرەژنێک لە پاینما دەیکا بەشێو
لەسەر دڵم دەبێ بەکێو
بۆنی «کەژە» و «بەهار»ێکە(١٣)

(١٢) بیست و پێنجی: واتە ئەسکەنازی بیست و پێنج دیناری.
(٣) کەوەژ و بەهار: دوو جگەرگۆشە جوانە مەرگەکانی خۆمن.

خودای کوێری برسییەکان، ئا ئەم کارە چ کارێکە؟
بێ، بمکوژە... شیعر دەڵێم، دەڵێن لاوک و حەیرانە
شیعر دەڵێم، دەڵێن سەرمۆر و گریانە
شیعر دەڵێم، دەڵێن تەپڵی کوردستانە
شیعر دەڵێم، دەڵێن لاسایی فلانە
شیعر دەڵێم، دەڵێن قەڵای پیاوماقووڵە
شیعر دەڵێم، دەڵێن یاشێخ تەیکەچنێکی بێ شووڵە
کە شیعرێکی تەڕیش دەڵێم... دەڵێن لەسەر پەڕەی دەفتەر، مەزەی گانە
ئەرێ خووا هەزاران ئاخ لەدەست ئەم خوایەی هەمانە
لەدەست ئەم بایەی هەمانە
لەدەست ئەم کایەی هەمانە!
* بێ، بمکێڵە... ئەم زەوییەم هەڵگێڕەوە
باسێکی من بگێڕەوە
دوێنێ دەمڕووتێکیان هێنا... پێش بەسراو و پاش کراوە
دەم و پلی خۆی هەڵداوە...
بایێکی دا، خولێکی دا
لەبەر پێما تلێکی دا
دەستی هێنا بەرگی شیعرم لێ کاتەوە
وای دەزانی پەچەم هەیە، ویستی پەچەم هەڵباتەوە
بورکانی تف لەمنەوە وەها دەرچوو...
دەمی بوو بەشیلاوگێ، پڕ بوو لە گوو.
* بێ، بمکێڵە، بێن بمکێڵن، جووت دابەسن
هۆ، ئەوانەی هەوری ڕەشن، بەری بارانتان گرتووە
بێن دابەزن
توو شەرەفتان ئەگەر ئێستە جاکێ بوایەم جۆنێ بوایەم...
هەروەک ئێستە دەتان ناسیم؟
ئەگەر ئێستە من و ئێوە هاولەگەنی نێو بارەگای حیزبێ بواین...
ئاخۆ لەچی دەتان تاشیم؟
ئێستە منیش ئەستێرەییێکی کە، نەبووم؟!
ئێستە منیش ڕاوێژکاری دیکتاتۆری کەرنەڤاڵی تاوان نەبووم؟

ئێستە منیش برا گەورەی گوێ ئاگری باوان نەبووم؟
لەناو دەریای تەریقەتی هەرکەسێکدا...
لە، وانەکان، دوو وان نەبووم؟
توو شەرەفتان، تووشەرەفتان
هەر کامێکتانن چۆپی کێش
دەبێ تاوانی من چی بێ، کە تەشتێکی پڕ نان نەبووم؟!!!

***

پێنجەم وەرزی دوای چلە

وا پێنج وەرزی دوای چلەمە، دنیام شەوێکی درێژە،
وشەکانم نەمان ئەگرن
بەیانییە کۆرپەکانم، هەر زوو ئەمرن
لە گۆڕەپانی ئازارا پەیکی مەرگم بۆ نابەزێت
ئەو حەرفانەی لێم دزراون، زمانی خۆم ئەبرژێنن
لەسەر منارەی شانمەوە قۆڵی شارم لێ هان ئەدەن
پەیتا پەیتا سەر و دڵم لە مەنگەنەی زمان ئەدەن

*

وا پێنج وەرزی دوای چلەمە
هەر، تابلۆیەک هەڵخرابێ
ڕەنگەکانمی تێدا دیارە
هەرچی بەستە و سروود هەیە
شیعرەکانمی تێدا سوارە
ڕێگەم هەر ڕێی نەهاتییە
زەویم هەر ئەو بەیارەیە
هەر کاروانێ ڕچاو ئەکەم، کە بار ئەخەن
هەوارێکم بۆ دائەنێن... تاپۆی ڕەشی سێدارەیە.

*

وا پێنج وەرزی دوای چلەمە
لەسەر خوێنم ململانە...
کێ چاکترم سەر ئەبڕێ؟

لە گێژاوێکی چڵکنا خوێنم ئەدات بەڕووی شارا
کەس نەوێرێت تەماشام کات
سەیری کاتی گیانەڵام کات

*

هۆ وێرانەی وەرزی خەم و ناکامیی من
خەڵکەکانت بۆچی لە دوای ئەمڕۆی خۆیان
دوێنێم ئەخەنە پشت گوێیان؟!
بۆ هەر لە سەر کوورەی دڵم
گەرمی ئەکەن شایی و ئاهەنگ
بۆ هەر لەناو کاسەی سەرما
بەکارەسات ئەدەن لەزەنگ؟
دۆزەخیش بیت
من بەولاوە کەسێکیکەت تێدا نییە
هەر کەسێکیش ئەگرم بەیار، هەوەڵ ژووان دەرئەکەوێت
نەیارێکی سۆزانییە!

*

وەڵام...
وەڵام لەناو کام هۆرەدا تاسێنراوە؟
وەڵام لەناو چاوی (شەم)ی کام (وەلی)دا بووە بەخوێ...
دڵۆپێ ئەشکم ناداتێ بۆ سەرداخی پرسەکانم
دوعایەکیش جێ ناهێڵێ
بۆ منالّی ترسەکانم!!

***

پێکی ڕەش

بەغداد- ١٩٦٨/٢/٢٠

ئای سەرخۆشین!
ئای بێهۆشین!
بۆ پێکی تاڵ؟
وا تاڵ و ژاڵ!

هەر نۆش ئەکەین!
خۆمان وەها سەرخۆش ئەکەین!؟

*

لە سێبەری هەور و تەما...
خۆمان مات و بووسە داوە،
وەکو ماسی بن گۆمی لێڵ
چاو و دەممان
کونی گوێمان
پڕ لە زووخاو و قوڕاوە
هەتاو هەرگیز بەدی ناکەین
لەشمان سڕە
بەسەر یەکدا تێک ترشاوین
بیرمان وەکو پێخوێی قوڕە
کەچی هەر پێکی تاڵ و ژاڵ
خەست وەک لیتە...
ڕەش وەک خوماو
ئەی خۆینەوە گەورە و منالّ
بەدەم، بەگوێ، بەلووت، بەچاو!

*

هەڵئەچۆقین لەسەرمانا
پشت ئەبەستین لەبرسانا
ڕائەچلەکین لە ترسانا
کەچی هەر لەو پێکە خەستە
کۆمەڵ ئەکەین
دەستە دەستە!
لەتر ئەبەین لە ڕۆیینا
بۆ دواوە دێین
تەکان ئەدەین
پێ بەسەری یەکا ئەنێین
تەپ و نمی شەوگاری ڕەش
ڕێگای لێ کردوویین بەهەش

*

دەرگای ماڵمان لەسەر پشتە
دەرگای باخمان
دەرگای دڵمان
داومانەتە دەستی بتێ
هەڵماتی بێ بەروپشتە!

*

ئەخۆینەوە
ئەڕشێینەوە
لەڕێی مەلی هیوامانا
تەپکە و تەڵە ئەنێینەوە
ئەخۆینەوە
پەڕەی کتێب ئەشۆینەوە
لەسەر دەنگی دەهۆڵی شڕ
هەڵئەپەڕین
بەیەکا دێین
سەر کاس و وڕ
لاشمان وایە
کە تاریکی ئەم دونیایە
بۆ پێشوازیمان ڕووناکە
هەرچی ئەکەین
هەر خۆی چاکە.

*

گوڵمان هەر وا لەبەرپێدا
گیانمان هەر وا لەناو جێدا
کفنی بەرمان پوترکاوە
تاریکی و تەم
بە برژانگی چاومانەوە
پوورەی داوە
ئەخۆینەوە
ئەڕشێینەوە

چۆن ڕۆیشتین
وا دێینەوە

*

ئەی بارانی بەهاری خوڕ
کەی لیتە و قوڕ
ئەشۆیتەوە
تەمی مەینەت ئەخۆیتەوە!؟
شەتڵی هیوا ئەخەیتە سەر
باخی هیوا...
دێنیتە بەر
پێکی تاڵمان
مزر ئەکەی!؟
ڕێگاوبانمان
کزر ئەکەی!؟

***

بۆ هەژاری شاعیری هەژاران

کێ پێی وتی من ئەتوانم سوێیەکی وام بچێتە دڵ:
کە تۆ بڕۆیت، خۆت و دەنگ و خەونەکانت بخەنە گڵ؟!
ئەی شاعیری شارەزووری هەژارانم کاکە هەژار
بۆ خەونێکت نەهاتە دی، هەزار تفو لە ڕووی ڕۆژگار
بێ تۆ بەهاری شارەزوور بێ بارانە زەرد هەڵگەڕاو
بێ خورپەیە ئاوی چاوگەی داڕووخاو هەرەس دراو
چۆن دەنگی تۆ پێچرایەوە، کە خۆی نرکەی جووتیاران بوو
ئەجەل بۆ ئیستێکت نەکرد هەژار گوڵی ناو یاران بوو؟!
– کە وەرز وەرزی نەهاتی بوو هەڵپڕووکا باخ و بەرە
دنیای شاعیر خامۆشییە، هەر ئازارە، هەر کەسەرە!
لە یادمایە ڕۆژێک وتت ئێمە هەر بەگاڵۆکی شوان
جێ هەڵپەڕکێ ڕەنگ ئەڕێژین، کەپریش ئەکەین بۆ جێ ژوان
ئێمە لووتکەی شاخەکانمان دڵی ئەهریمەن لەت ئەکات
توولە ڕێگەی بنارەکان ملی دوژمنان پەت ئەکات

تۆ ڕۆیشتی و خەونەکانت سروودی ئەو شاخانەیە
تۆ ڕۆیشتی و شیعرەکانت درەختی ئەو باخانەیە
هەژارێکم لەم یادەتا سۆزی هەژاریت بۆ ئەڵێم
بوێژێکم وەکوو عاشق بەستەی دیاریت بۆ ئەڵێم
ئاوازێکی زۆر زوڵاڵی گەرووی کورد بوویت هەر ئەمێنی
لەدڵمانا هەموو وەرزی خوێن جمانێ گوڵ ئەچێنی
تا بمێنم من هەر دەوری خەونەکانت ئەکەمەوە
بەڕووی سوور و وشەی پاکت وەڵامی خەم ئەدەمەوە

***

(........)

کە ئاگرێکمان نایەوە
با هەر درک بسووتێنێ...
کە بووین بەگەرداو و شەپۆڵ
هەر کەند و کۆسپ، ڕابماڵین...
خۆشەویستیی، چراوکی ڕێگەمان بێ
نوشست نییە، ئێمە زاڵین.
وا هاتووە... چاریش نییە
خۆزگە توێشووی ڕێی ئازادی
خەم نەبوایە.
خۆزگە ئاڵای ئاواتی خەڵک
هەر بەوەرزی گوڵ و بەهار هەڵکرایە.
وا هاتووە... هیچ چار نییە
زستان نەبێ بەهار نییە
بەهار ئەنجامی زستانە...
لە ئاستی تۆف و سەرمادا
مرۆڤی مەرد، کەی بێزار و دەستەوسانە؟
خۆشەویستیی لەڕێی سەختی تێکۆشانا
باخ و سەراو و سەهەنە
کە دەم و چاو سوور هەڵگەڕا...
خەش هاتە کوڵ
بیرت نەچێ تۆ مرۆڤی...

داری سۆزت لە بێخەوە هەڵمەکەنە!

***

(........)

ڕەزا نیم هاتبم، فەضلی، نیگای جوێنم بەرەو تۆ بێ
شەرابی نابی ئەم عیشقەم هەتا کەی وا لەلات کۆ بێ؟
حەریفی تۆم مەدەد شاعیر، نەکوو ئەم تانە بێ پۆ بێ.
لە دووریت تابەکەی عاشق خەریکی زار و ڕۆڕۆ بێ
لە کونجی میحنەتی غەمدا هەتاکەی دەستەئەژنۆ بێ
ئەوا وتمان ئەمن شێتم بەڵێ شێتێکی بێ مانا
لە ڕێگاتا وەکوو مەنسوور دڵ و گیان و سەرم دانا
تەماشام کە کفر نابێ کە دەمبینیت لەڕێ و بانا
بەماچێ بێ، بکە دەرمانی زامی کوشتەکەت جانا
هەتاکەی دڵ بریندارێ خەدەنگی فیرقەتی تۆ بێ؟
بەڵێ ڕاستی و لە ڕاستیدای بەڵام سەیرێکی ڕێی من کە
چرا بەو تیشکی پرتە و بێ بەسیش ڕێگا لە من ون کە
سەرم سوڕماوە تێ ناگا، سەری من بێ سەروبن کە
سەراسەر عالەمت خستۆتە حیرەت ئەی پەری چونکە
کەسێ نەی دی بەری عەرعەر ترنج و سێو و لیمۆ بێ
لەبەر خاتر کە داواکەم ئەبێتە مەینەتی خاتر
وەڵامی عەرزی ئەحواڵم وەکوو ئەشکەنجەیە و زیاتر
کە من دەروێشی کوردی بم ئەتۆیش ئەی پیرەکەم قادر
هیلاکم من بەدەستی فیرقەتت لوتفێ بکە ئاخر
هەتاکەی جان و دڵ نەشئەی شەرابی وەسڵەتی تۆ بێ
لەخەم بەولاوە ئەی یاران ئەبێ چی بێ بەراتی من
کە ئەو چاوی وەها بازە ئەبێ چ بکا شکاتی من؟!
بەشی عاشق خەم و زارە لەسەر خاکی وڵاتی من
بە(مقراض)ی غەمی، کۆتا بووە ڕۆشتەی حەیاتی من
جەوابی ئەو نییە (هەمی)، هەتا کەی های و یاهۆ بێ؟!

*

ئەی دراوسێ جوانەکەم فەڕ و خێرت هێناوە
وا نەزانی کەفتەم و خودای شیعرم نەماوە
هەرچەند کە دێیت و دەڕۆیی گوڵاو ڕشینم دەکەی
بۆ پشکنینی جوانیت هەر چاوێکم سەد چاوە
بەخ بەخ لە گەردن و مل بەخ بەخ لەباخی سینەت
لە کۆساری هۆشمدا هەزار لقت ڕوواوە
چ خانمێکی شۆخی چ خانمێکی مەستییت
زمانی شیعری لاڵم بەناوی تۆ کراوە
خەوی خۆشی عەشقم دی ئاگر و سوێ و ئێشم دی
توونی داخم تێک چووە خوڕەی ئەشکم بڕاوە
ئێستە نۆرەی ئەوەمە بەدیمەنی جوانەکان
لەناو دڵی تاریکما تیشکێ هەڵکەم لەلاوە
ئەگەر ببیت بەو تیشکە کەعبە کەچ نابێ بەخوا
خێر هەر بۆ من ڕەوایە ئێستە دڵم شکاوە
کراوە بی وەکوو گوڵ دلڕفێن بی وەک بەهار
تەوقێ بخە گەردنم بەو زوڵفە تێک ڕژاوە
با من دیلی زوڵفت بم لە ناو باخی سینەتا
هەزار شیعرت بۆ ئەڵێم چەشنێ قەت نەوتراوە

***

ئاگرەکان

ئاگری یەکەم؛

ماوەی چەندساڵێک لەمەوبەر...
کە ئێستگەکان، باسیان ئەکرد:
«وا ئەسووتێ، وا، ڕۆئەچێ...
وا، شاخەکان، لیتەی ئاگر ئەگرنە سەر...
وا، دەریاکان، بلّقی ئاگر ئەهاونە دەر!»
خەمم ئەخوارد،
دەستم بەئەژنۆدا ئەدا
دوایی ئەم وت... ئەی چار چییە؟!

ئەمە هەر بەختی «چیلی»یە!

ئاگری دووەم؛

چێشتەنگاوێ، کاتی گەرمەی هەوڵ و خەبات...
خەڵکی هەموو چاوەڕێ بوون،
شۆڕەسواری (چیلی)مەیدان... تا، کوێ ئەبات؟!
لەپڕ ڕووی دا...
خەشی ڕەشی دلڕەشەکان تەقییەوە
شاخەکانی دا بەیەکا
ڕێی لە چەم و سەرچاوەکان بڕییەوە
سەر شاری مەیدانی تاوی لەشۆڕەسوار، تەنییەوە
سەر ئاسنی ئاگر بەشان
بەرەو ماڵی شۆڕەسواری کاول کراو، بەقەپ کشان!
جانەوەرە چاو سوورەکان
داخیان تەنها ئەو داخە بوو
کاتێ کە چوونە لای سەری
دەستی لەسەر چەخماخە بوو!
چاویان، مەرگ بوو
دەستیان، مەرگ بوو
ناویان، مەرگ بوو
دەم و دڵ و خوێنیان، مەرگ بوو
لە پرسەی بێ پرسەی شارا
دڵی (نیرۆدا)یان وەستان
لەسەر چنگ و ئەژنۆ هەستان
دەستیان هێنا بەسەر دڵا
پێیان خشان بەسەر گوڵا
هەزار چاوی ڕوو، لە خۆریان
کرد بەنووکی خەشی دڵا

دەنگوباسێک

دەنگ واباوە

هێشتا دنیا هەر گەرداوە.
خوێن زۆر ماوە، نەڕێژراوە!
خەش زۆر ماوە نەڕێژراوە.
ئێش زۆر ماوە، نەچێژراوە!
ماڵ زۆر ماوە، هێشتا پرسەی بۆ نەبراوە.
ڕێ زۆر ماوە، هێشتا تەواو ون نەکراوە!

پرسیارێک

بەسەر پێچاڵی مەرگەوە
(چیلی) دیارە پەل ئەهاوێ،
لەمیانی ئەو و مەرگا هێشتا ماویە...
کوڕە خەڵکە وا بزانم، سەیری ناوێ!

ئاگری سێیەم

من ئاگرێ چۆتە دڵم، ئەم سووتێنێ لەناخەوە
ئەم دا بەدەم وەیشوومەوە
کە هەڵئەکات لە داخەوە...
داخی هەلی سەربڕاوی ئەم چەند ساڵە،
داخ، هەزار داخ...
چاوی تاقی هەر مناڵە!

***

صعالکە

دەوڵەمەندی شارەکەمان
هەروا سەفتەی پارە دەخەن
هەموو گیانیان هەر گیرفانە و
هەتاکو دێت قوولی دەکەن
هەر شایستەی شیر و شەقن
ئێوە لە کوێن صعالکە؟
لاتشریب علیکمو ولاغروَ في ذلك
ئەم سامانە لەکوێ وەهات؟
چی پێ دەکات، بۆ کوێی دەبات؟

پێش چەند ساڵێ وەک ئێمە بوو
چۆن پێگەیی و چی هەڵ دەخات؟
چەپاویان کەن چییان هەیە
ئادەی کوڕی صعالکە
لاتشریب علیکمو ولاغرو في ذلك
کەریش نییە پێی بگەڕێین
پێلاویشمان هەر پاتەیە
مارسیدس و سوپەری نوێ
هەر لایقی ئەو ذاتەیە؟
دەسا سواری سەریان ببن
گەلی برا صمالکە
لاتشریب علیکمو ولاغرو في ذلك
ژێرراخەرمان هەر کومبارە
ئەو ڕادەخات فەرشی عەجەم
ئێمە و مەیخانەی شەوەزەنگ
یانەی ئەویش باخی ئیرەم
سەرخۆشییان لێ تێک بدەن
دەسا هەڵسن صعالکە
لاتشریب علیکمو، لاعجب في ذلك
شەو باوەشیان خانمێکە
هەموو گیانی هەر لەزەتە
ئێمەش دەبێ بیکوتینەوە
دۆڵی ڕەشی عاسە و عەتە
نۆرەپەڕینی ئێوەیە
دەڕاپەڕن صعالکە
لاتشریب علیکم ولاعیب في ذلك
ئەو هەر دەخوات گۆشت و پلاو
میوە.. کامی زۆر نایابە
ئێمەش نانێ بەهەزار حاڵ
سەرمان کزە بۆ ئەم دابە

ناز و نیعمەتیان لێ سێنن
زۆر درەنگە صعالکە
لاتثریب علیکمو، لاجناح في ذلك
تۆ دەپۆشیت بازە و لەنگە
لەندەنییە پۆشاکی ئەو
دەرپێ و پکینیی ئاوریشم
بۆ خانمی (...) پاکی ئەو
دەسا دەرپێیان داکەنن
نۆرەتانە صعالکە
لاتثریب علیکمو لاحرج في ذلك
لەگۆشت دەخوا و لە گۆشت دەدا
بانکەنۆتیش دێتە سەری
ئەگەر کاری بەکەسێک بوو
پاشی دەخاتە بەر بەری
کوا کوتەک و دار و بارتان
دەس داگرن صعالکە
لاتثریب علیکمو، لاندم في ذلك
دوێنێ لاتی ناو بازاڕ بوون
ئەمڕۆ چۆن بوون بەپارەدار؟
دوێنێ ڕووتەی کۆڵانان بوون
چۆن بوون بەپیاوماقوڵی شار؟
(...)تان بگرن بەدەستەوە
شێخ ڕەزا بن صعالکە
لاتثرب علیکمو ولاعیب في ذلك
ئێمە بۆچی برسیمان بێ؟!
ئەوان وەها تێروتەسەل
خۆ گیانیشمان دەپروێنن
گەر خواش نەیدا دەردی ئەجەل
چیتان هەیە لەکیستان چێ؟
دەی ڕاپەڕن صعالکە
لاتثریب علیکمو فالشرف في ذلك

***

عیشقی خودایی

من ئەوا هاتم بەکۆڵێ دەرد و ئێش و زامەوە
مەینەتم زۆر بوو لەمەوبەر، وا سەری لێ دامەوە
نەفسی ئەمارەم لە ڕێما داوی بۆ دانامەوە
کێ پەنامە کێ تکامە بێجگە میهری ذاتی خوا
تۆفی عصیان، مؤمنم من، تۆ شکای نەشکامەوە
ئەو کەسەی خاوەن دەروونە، تێدەگا دەردی دڵان
ئەو کەسەی خاوەندی هەستە، بۆن ئەکات: عەتری گوڵان
ئەو کەسەی گەرما کولاندی چاوی وا لەسەر چڵان
کێ گرەی ئەم ناخە گەرمەم بۆ ئەخاتە بەر شەماڵ
بێجگە میهری ذاتی خواوەند، کەس وەڵامی دامەوە؟!
من کە بەندەی ئەو خودایەم ڕوو لە دەرگای ئەو دەنێم
بەندەیی بۆ ذاتی خواوەند، گەر نەکەم، بۆچی دەشێم!؟
شایەتی ئەم حیکمەتەیشە چی ئەنووسم چیش ئەڵێم.
هەر خودا خۆی من دەناسێ و چاوی وا لەم کارەیە
وا بەشەستی ڕەحمەتی ئەو جارێ تر، بووژامەوە!
ئەی خودای گەورە و بەمیهر و خاوەنی دەریای کەرەم
گەر سەرم شەیدا نەبێ بۆت، بیشکێنە ئەم سەرەم
هەر بەرەی دینە دەهێنێ، بانگ بدەم من لەو بەرەم
ئەی خوداوەند ڕێنمایی دەوروبەر وا تێکچووە
هەر چەنێک کەوتم لەڕێدا، وا لە نوێ هەڵسامەوە
عەشقی تۆ پێش ترس و بیمە، عاشقی ذاتی ئەتۆم
ڕووم لە جوانیی بوونی تۆیە، هەر بەرەو لای ئەو ئەڕۆم
داوی ئەم سۆزە پەسەندەم، کرد بەتاڵی تان و پۆم
عاشقم خوایە بەخواییت ئەم گرەم مەکوژێنەوە
چونکە نووری بۆ دەروونە، ئێستاکە و ئەوسامەوە!
ئەی فرستادەی خوداوەند، ئەی (محەمەد) الأمان
ئەشکی حەسرەت وا لە چاوم هات وەکوو چاوگەی چەمان
وا لەسەر ڕێی عومری کورتا بووم بەئاشیانەی خەمان

دەستی یاریدەت، زەلیلم باری مەینەت چل مەنە
قایلم بەو داخ و دەردە، قەرزێ بوو، من دامەوە.
بانگی حەق هات و دەروونم کردەوە بێ لام و جیم
دەست بەدۆعام ئەی خودای خۆم تاکو هەر ساتێک دەژیم
بافتی لۆمە و نەفرەتیشە چەرخی ڕۆژگارێ کە دیم
أشهد أن لا إله غيرك يا ربنا
خۆ (محمد) خۆی ڕەسووله وا منیش پاڕامەوە

***

نزایەک

پێشکەشە بە بولبولی خۆش خوان مامۆستا مەلا سامان

خوایە داکەیت شەستی ڕەحمەت مەزرەعەی دڵ تەژنەیە
ڕەحمەتی تۆ بێ شومارە و چاوم هەر لەو خەزنەیە
ئێمە بەندە و دەستە دۆعاین، تۆ غەفووریت تۆ کەریم
بۆمی ڕابێنە لەسەر خێر، نەفسی ئەممارە و سەقیم
عاشقی قورئانی تۆم و طالبی عەفوو و کەرەم
خوایە تۆ زۆر میهرەبانی مەمخە گێژاوی نەدەم
ئێمە چی بکەین خۆ سەفەرمان حەتمیە، ئەمڕۆ و سبەی
خوایە لوطفێ، ئێمە بەندەین، بەندە بێ توێشوو نەکەی
هۆ برای هاودین و ئاین، ڕوو لە خوابین چاترە
ئەو شتەی تۆ وا دەزانیت سیڕە، لای ئەو ظاهرە
ئەم گەلی کوردە هەژارە، وێڵ و مەظلوومە برام
با هەموومان پشتی ئەو بین، تا دەگاتە جێ و مەرام
خوایە ئێمە ڕوو لە تۆین و داد و هاوارمان هەیە
بەحری عصیان و هەوامان هێندە قووڵە بێ پەیە
حەبلی سۆزت دەستی ئێمەی کەی دەگاتێ بۆ نەجات؟!
ئێمە کوێرین، بێجگە ذاتت، کێ بەرەو خۆمان دەبات؟!
خوایە! کوردیش وەک گەلانی سەرزەمین، شایەتی...
دینی تۆیان، لا پەسەندە، دێر بەدێر و ئایەتی
خوایە ئاواتی بەدی بێت، خوایە ئاشتی و سەروەری
بەرژەوەندیی خاک و خەڵکی خۆی بکاتە ڕابەری

دینی ئیسلامە عەقیدەم، بەندەیێکی چاوەڕێم
ذاتی پێغەمبەر سروودمە، سەر لەڕێیا دادەنێم
باوەڕم وایە بەلوتفت ئەم صەلاتەم بەی بە ئەو
سەد صەلاتی بۆ دەنێرم وەک دیاریی ڕۆژ و شەو

***

لەسەر گلکۆی
حفصە کریم غفور خوشکی هاوسەرەکەم

١٩٩٥/٥/٣١

هۆ شاژنەکەی ماڵە باوانت
گوڵ بەدەستەکەی ڕێی ئاوەدانت
خۆ دەبوو مردن وا شەرمەزار بێ
ڕوو ڕەشی دەرگای وەرزی بەهار بێ
چۆن دەستی چووە باخی گیانی تۆ
بەرەو گۆڕی برد ڕێی ژیانی تۆ
هەر تۆ ئەو دایکە میهرەبانە بووی
خەزێنەی خەمی ئەم باوانە بووی
هەر خوشک نەبووی تۆ وەک برابووی
هەر خوشک نەبووی تۆ وەک برا بووی
لە تاریکیدا نوور و چرا بووی
حفصەخان بەهەشت ئارامگای تۆبە
بەشی من ئەمڕۆ هەر خوشکە ڕۆیە
تۆ لە دڵماندا نامری و ماویت
وەک جاری جاران هەر لەسەر چاویت

***

سروودی ڕاپەڕین

١٩٩٢

هونەرمەندان: عوسمان عەلی و ئەڤین عوسمان کردوویانە بەسروود

وا ڕاپەڕین و نەورۆز هاتەوە
مژدەی شۆڕشی نوێ ئەداتەوە

رۆڵەی خوێنگەرمی ئەم خاک و گەلە
چۆن پشتگوێ ئەخات ئەم مەرج و هەلە
شیرخەی گولله و بانگی ئازادی
ولات تەی ئەکەن، وادی بەوادی
خوێنی شەهیدە، مژدەی بەیانی
ئەدا بەکورد و بەکوردستانی
هۆ... شەهیدەکان! ئێوەن ئاڵامان
ئێوەن پێناسەی، بەقەد باڵامان
گیانی ئێوەیە پەرچەمی نازمان
شانازی و هیوا و سروود و ڕازمان
وا ڕاپەڕین و نەورۆز هاتەوە
پشکۆی شۆڕشی نوێ ئەخاتەوە

***

برای مانگرم

(سروودێکە بۆ مانگرە قارەمانەکانی مانگی ١٢ی ١٩٩١)

هونەرمەند عوسمان عەلی ئاوازی بۆ داناوە و چڕیویەتی

هۆ هۆ برای مانگرم
بەتەنها جێت ناهێڵم
بۆ گوڵێ بۆنی بکەی
ناخ و دڵم دەکێڵم

*

ئەی پێشمەرگەی بێ چەکم
دەستم چەکە لە دەستا
وا لە دەورت دەگەڕێم
وەکوو مێوێ لە ڕەزتا

*

شۆڕشگێڕی قارەمان
بێ دەنگ مەبە، برامی...

دنیا لێڵ و تاریکە
ئەمڕۆکە، تۆ چرامی

*

خۆت ڕاگرە پاڵەوان
وا سەرکەوتن لە ئاسۆ
وەکوو خۆری بەهاران
هەڵ دەکشێ، بۆ لای تۆ

*

بەتەنها جێت ناهێڵم
گیانت بووە بەگیانم
دەنگم بووە بەنانت
باست بووە بەنانم

*

تینووتە هانێ ئەشکم
برسیتە هانێ جەرگم
سەرماتە ها باوەشم
بۆ تۆ پەڵاس و بەرگم

*

بەتەنها جێت ناهێڵم
باری لەشت سووک ئەکەم
ئا لەم نوێژە گەرمەدا
هەر ڕوو لە کەرکووک ئەکەم.

***

ئەڵلاوەیسی

١٩٨٩/١٢/٥

من دەروێشەکەی دنیای ئەڤینم
هەموو شت، وەچاو دڵم ئەوینم
لە بۆتەی عیشقام، پێش توانەوەم
گەلی عاشقان بێنە سەرینم

ئەمرۆ جەژنی عیشق و خەمە
وەلی شێخی کاکە مەمە
دەروێشەکان بێن ببەستن
کۆڕی زیکری ئەویینداری
پاییز وەرزی خەزانێ بوو،
لەگەڵ فرمێسکا داباری!

دەروێش ئەڵڵاوەیس پڕ قەبرت نووربێ
قەبرت لە ئاگر جەهەننەم دووربێ
گۆڕەکەت مەزرای سۆزی عاشقان
پڕ لە گوڵاڵە و شەوبۆ و چنووربێ

ئەمرۆ ڕۆژی جام و مەیە
مەزەم سێو و نوقڵ و بەیە
لەمەیخانەی کووچەی ئێمە
هەرچی تیایە هەر عاشقە و
لەفەیزی گیانی جوانانە
هەرچی هەبێ و هەرچیش هەیە.

کە بورکانی دڵ، دەتەقێتەوە
بەرەو کەشکەڵان هەڵدەستێتەوە
باسێک نامێنێ لەناو مەجلیسا
هەر باسی عیشقە، نابڕێتەوە

چاو جوانەکەم، کەی دێتە کۆڕ؟
دڵی دەروێشان خۆش بکا
لە کووپەی ئەم عیشق و خەمە
قومێک لە جامێ نۆش بکا؟

دەروێش ئەڵڵاوەیس پیرۆزە یادت
سۆزی ئێزەدیی دەروونی شادت
لە توێشووی خەمی دەروێش مەشرەبێ
هانێ کەویژێ بۆ تامی زادت

کوورەی ناخم تاو دەسێنێ
ئەندێشەی نوێم بۆ دەهێنێ

لەم گەردوونە بێ پەیەدا
ئەنجام عیشقە و هەر دەمێنێ

وێنەی یاری خۆم وەدڵ گرتووە
پەنام بۆ سیحری کوردی بردووە
بەستەم لە سۆزی دەروێش ئەولآیە
ئاڵای مەنسوورم بۆ هەڵکردووە!

خڕ بنەوە هاودەردەکان
ئازار کوڵی گرانمانە
ئەوین چرای ڕێگە و بانە،
مەسیح کاتێ پێغەمبەرە
کە خاچی خۆی لەسەر شانە!

هۆ دڵدارەکەی ئەم وەرز و دەمە
پەیامت زینە و قیبلەیشت شەمە
بچۆ لە خەڵوەی بادەنۆشانا
با بیکەن بەوێرد، سۆزی ئەم خەمە.

خڕ ببنەوە و کۆڕ ببەستن
دەست لە گەردنی یاری جوان.
مەی دێرەکان! بۆ دەنگ نییە؟
چۆپی گران! لە کوێن و کوان؟
ساقی بەسینی و جامەوە
شاعیر بەشیعر و زامەوە!
سروشت بەسوبح و شامەوە
حیکایەتخوان، لە بەرزاییی،
بەدەفتەر و کەلامەوە...
چاو جوانەکان! دەردەکەمە!
دەسا وەرن بەلامەوە
قومێک لەجام، مژێک لە لێو
دڵی دڵدار باخەڵێکە
زێڕی عیشقی دەنێتە نێو!

دەروێش ئەڵلاوەیس پیری گەرمەسێر!
بۆ ناخی خەمم، دەبی بەئاودێر

له کوێستانەوە جۆگەلەی ئەوین
هەڵکە بۆ باخی عیشقەکەی نوین
کوێستان! ئەوە گەرمیانی دڵ!
شەقار شەقارە دەشت و دەر
بۆ عیشقی من داری زڕ بێ؟!
کوا قەتارێک با بێتە بەر.

***

تۆ و من

١٩٩٠/١١/١٠

وەک چۆن شەهێن لە چیاوە بۆ نێچیرێ خۆ دەهاوێ
هاتیە خوارێ
هەتا شەستی چاوەکانت بەسەر منا وەکو لێزمە دابباری
وەک چۆن دەریا شەپۆڵ دەدا، لە ناکاوا
شەپۆڵت هات
هەتاکوو من ڕابکێشێ و بەرەو سیحری چاوتم ببات
وەک چۆن لۆکەی شیکراوە، قەدەرم بووی،
کە بادرای
تۆ قۆزاخەی ئاوریشم بووی، لەسەر گلۆڵەم
هەڵکرای
وەک چۆن ئەندێشە عاشقێک هەڵدەگرێ
هەڵت گرتم
لەسەر باڵی چاوەکانت، بە(سدرة المنتهى)دا
تا -قاب قوسین-ت بردم
وەک چۆن شیعرێ لە دەروونی شاعیرێکا خۆی ناگرێ
تۆ دات لە باڵ
وەکوو -تجلّي- و کێوی -طور- من بووم بەکل
بۆ چاوی کاڵ
وەک چۆن ئەهلی وەحدەی وجوود لایان وایە
ڕەنگێ لە خوان
لە دامێنی نیگایەکتا، بووم بە بەڵگە، منت ڕوان
خولیای خۆم دەشاردەوە، لە هەشتەرخانی دڵمدا

وەکو گرەو دەتبردەوە
هەرچی دەرگای داخراوی ڕازم هەبوو، بەئەنگوشتی
(شق القمر) دەتکردەوە
بووم بەجێگە چینەی مەلی پەیامی عیشق و دڵداری
بۆن و بەرامەی جوانیتم وەکوو ڕشێنە لێ باری
ئازادیخواز چۆن شەیدایە بەدوای ئاوات و بڕوایا
دایک خۆی چۆن دادەهێڵێ بەسەر نۆ بێشکەی ساوایا
منیش وەها شەیدای تۆم و منیش وەها قوربانتم
تۆ خۆت جوانی، بەڵام بەخوا، من سروودی چاوانتم

***

هەوراز

١٩٩٣/١٠/١٧

خەونەکانم برینێکن خوا خۆی خوێیان دەکاتە سەر
شیعرەکانم وەکوو پێکی لاربووەوە، دەڕژێن بەسەر دەست و پێما
دەبن بەمار لەناو جێما
گوڵەبەڕۆژەی ناولوولەی چامەکانم لەسەر زمان برژێنراون
پەیڤەکانم، دەنکە تەزبیحی بچڕاوەن، لە پرۆژەی شیعری خەما
لێم ون دەبن
کە دەگەڕێم بەدوایاندا، بەلووتمەوە دەبنە خەزێم
بە، ڕوومەوە دەبن بەڕیش
بەچاومەوە دەبنە وەنەوز
باری پێڵووم قورس دەکەن وەک خەم و مەی
وەک لێ و بەی
تەمەن هەروا سەر دەکەوێ و لەهەورازا بێ وچانە
ترسم هەیە خۆی نەگرێت و دابهێزرێ
تا دەبێزرێ
هۆ حەرفینە وەرن وەرن
هۆ پەیڤەکان گری گری
هۆ شیعرەکان کۆ ببنەوە،
هەر ئێستاکە... هەر هەمووتان دەبێ بەرەو خۆ ببنەوە
ئێوە بەچی هەنگەژاڵی عومری تاڵن

ده وەرنەوە ئەم میحرابە –کاتی نوێژە– باش بماڵن!
من دەستنوێژێکم گرتووە نە خەو، نە با، نە دەستی ژن
نە باخەڵی، نایشکێنن
کە شاعیر بووی دەستنوێژی تۆ گرانیش بێ هەر ناشکێ!
کە بووی بەداری واوەیلا دڵۆپێکت لێ ناتکێ!
نامەردینە: من لەسایەی ئێوەوە، داری واوەیلام و هەی هوو
کەس نازانێ هەناسەی من لە کوێوەچوو بەکوێدا چوو
لە کوێدا بوو بەڕازەکەی هەبوو نەبوو
ئێوە بوون بەگڵمتکە بەردی سەرەڕێم
منیش گۆڕە جوولەکەم و نەریت وایە گڵمتکانم بخەنە سەر
کەس نەتوانێ ڕۆژێ لە ڕۆژانی قەڵەم، مرازی بۆ بگرێتەوە
بێت و هەڵمبداتەوە
بێت و دۆرنجی برژانگ و تەم و فرمێسک
لە چاوانم بکاتەوە
هەناسەیێکی سارد و تاڵ لە لێوانم دوورخاتەوە
چادری سەردەمی نەوسی داتەپیوم هەڵداتەوە
ویستم بلێم دنیا هیچە
ویستم بلێم گۆشتی ڕانی خۆم دەخۆم و مننەتی شا بە(...)م بێ
ژنم ناوێ، ئەگەر شەیتان شەوانە بێ و لەبنم بێ
ژوور و هەیوانێکم بەسە، لەجێی کۆشکی مەزنم بێ!
ئەم ویستەشم لێ حەرام بوو
هێڵەکی پێستی ئاردبێژم کەوی سەر خەرمانی زام بوو
نامەردینە... حەرف و پەیڤ و شیعر و وتار
ئێوەی شەیتان چۆن خۆتانتان لێم کرد بەکەل...
بێمە سەرتان، بۆ کەس نەیێمە خوارەوە
بۆ کەس ناچمە ژێر بارەوە!
ئێستە خۆم داری واوەیلام لە ئاپۆرای وڵاتێکی بێ سێبەرا
بنەمێوێکی جێماوم لە گوندێکی بێ دێبەرا
ڕووبکەمە کوێ؟... تێرمان چەوریی خستوویەتی
ڕووتەش باهۆزی کەش و فش گەستوویەتی
وا دەزانێت ئاوەڕۆگەی بێ دەرفەتە، کەچی سەرما بەستوویەتی!

بۆ کوێم دەبات ئەم هەورازە؟ تا کوێی دەگەم ئەم هەورازە؟
خەمم گەورە و دەروونیشم ئاوەدان و ڕێی گوزەرم زۆر لاوازە
نامەردینە، کە داڕووخامە خوارەوە
بەچانی خەم و خارەوە
چیم بۆ دەکەن؟
سەد بالۆرە نانێ ناکا
سەد شیعری جوان (...)ێ ناکا
ئەم هەورازە نانی نەهێشت لە توێشووما
(...)ی نەهێشت لە هێشووما
کاروانکوژەی کوژاندەوە لە ئاسمانی سەر و ڕووما.
نامەردینە... حەرف و پەیڤ و شیعر و وتار
کە، داهێزرام ڕەنگە بکرێن بەدار تەرمم
ڕەنگە بکرێن بەپەلاسێکی بێ بایەخ بۆ سەر شەرمم
ڕەنگە ساردی بکەنەوە جواناوی لالێوی گەرمم
ڕەنگە بمکەن بەنەفخی هەر خوداوەندێک
بمکەنە زاری مریەمێ
لە کام ئاسۆی دەربەندمۆندا وەکوو خۆرێکی باڵ شکاو سەربکەوم
هەر بۆ ئەوەی لەژێر هەرەسی مێژوودا
هەتا هەتا بۆی نەخەوم
داری واوەیلای ئاپۆرای خەم و خوێنم
زۆر دەمێکە –سالەشێت–ی نێو بازاڕی پەڵ و جوێنم(١)
بێن تەماشای دەورم بکەن، دەپێم بلێن کێ بدوێنم؟
ئەشکم بەسەر کام هەناسەی ساردی خۆما هەڵوەرێنم؟!

***

بەڵێنێکی سەیر

١٩٩٦/٧/٢٨

من برسیمە، پارووی پڕی ڕوومەتی تۆ بۆ دەم نابەم
من تینوومە، خەندەی لێوی پاراوی تۆ وشک ناکەم

(١) سالەشێت: شێتێکی بەناوبانگی شاری سلێمانی بوو پەڵ هاوێشتن و جوێن دان چەکی دەستی بوو.

من تاسقم، دەست ناهێنم باڵای بەرزت شۆڕکەمەوە
بەئاواتم، قەت ناهێڵم چاوم چاوت بپروێنێ
من هیلاکی وەنەوزێکم، قەت ناهێڵم بەخەیاڵیش
تاوێک سەرنێمە سەر ڕانت
من عاشقم، تیری خەدەنگ ناگرمەوە، دڵم نەبڕێت
من حەللاجم لەت لەتم کەن، هەر أنت الحق دەڵێمەوە
من لاسارم، سەد هەزار جار دەرم بکەیت
هەر بۆ ئاستانەت دێمەوە
لە بازنەتا دەخولێمەوە
من لاولاوم، حەیفە لەلام بەباڵای تۆدا هەڵکشێم
گەڵام ڕەنگت دابپۆشێ
سیاچەمانەم، حەیرانم، بەیتت وەها ناخوێنمەوە
نەیارانم لێت تێ بگەن
من شارەزای تۆپۆگرافییای باڵاتم
چاوگەی جوانیت نادرکێنم
من خەونامە دەگرمەوە، بەڵام خەونت
بۆ هیچ کەسێ ناکەمەوە
من عەزرەتیم، ژەمەن بوردەم، کەف کەوتووەتە
لای لێوم
ئەندازیارێکی پەنگ خواردووم، هەر جیهانی تۆ دەپێوم
من فەرهادم، مەمم وەلیم سیامەند و کاکە لاسم
مەڕنەمووکەش(١) بەسەر سەرمدا ببارێن
لە تۆ بەولاوە ئازیزم هیچ کەسێکی کە ناناسم!
بۆ کوێ دەڕۆیت، لەکوێ لادەی
بۆ هەر بەستەیێک خۆت بادەی
بەدواتەوەم
وەکوو چێژێکی ئەبەدی بەنانتەوەم بەئاوتەوەم
نەبە نەوسم دەتسووتێنم

(١) مەڕنەمووکە: (من ربک)ەیە و لە دوای مردن لێت دەپرسن: کێ خوداتە؟

نەبە خۆزگەش دەترچێنم
تۆ پاداشتی تاوانمی
گەر شیعریشم بخنکێنن، جێت ناهێڵم
چونکە تۆ کوردستانمی
چونکە تۆ چەمکی شیاوی خەم و پێچەن و ژانمی.

***

بەبێ ڕتووش

١٩٩٥/٢/١٤

١- خەیاڵ

کە دەتبینم دەتوێمەوە
ئیتر چۆن چۆنی دەتوانم وێنەت بگرم
کە ڕێکەوتیش یەکمان دەخات
تۆ دەژیت و منیش دەمرم!
ئەو ساتانەی تۆ بەئاگای
وەنەوز دەخرێنە سەرچاوم
کە تۆ گەزگەز باڵادەکەی
منیش پێکێکی ڕژاوم!
کە دەست دەدەمە دیوانێ
شیعر دەبێ بەپەپوولە!
تۆ گۆڕەپان جێدەهێڵی و
دەرسات ئەویش گەردەلوولە!
ئەوەی هەیە سەر سوورمانە،
ئاوابوونە، ئەندێشەیە!
بۆیە عەشقیش کەشتییەکە و لەسەر شەپۆلی کێشەیە!

٢- خەون:

با، بولبولی لێوی ئاڵت لەنگەر بگرێ
لەسەر هێلانەی لێوی من
با، ئارەزووت ئەزنەق بدا و
پێی بخزێتە ناو دەروونی پەشێوی من

مەمەکانی سەربزێوت...
لەناو چنگما دزەی بۆ بکەن وەک سمۆرە
پەنجەکانم لەژێر چەتری قژی خاوتا
لەدار بدرێن نۆرە نۆرە!
لەبەر بای وەشتی هەڵپەما
خەرمانی کوتراوی لەشت، شەن و کەو کەم
کە خۆر ویستی چاو هەڵهێنێ
دەستم بگرم بەڕووییەوە و هەردوو چاوی پڕ لە خەوکەم!
با ، بەرامەی عارەقەی تۆ
گیانم بکات بەشەلاڵێ
ڕووت بخاتە بەر سایەقە و
ڕتووشم لێ دابماڵێ!
ئەو عەزرەتەی بەسینەتا
دەگاتە چاڵی ناوکت
هەمووی بنێم بەسەرەوە!
کە ، گرتمت، سوێندت دەدەم هەتا دەمرم
دەرگام لەسەر مەکەرەوە
هەموو دنیات لێ بێتە دەنگ... کوا چی لێهات؟
وەڵامی کەس مەدەرەوە!

٣- کە خەونم دێتە دی:

لەمێرغوزاری داوێنی چیمەن پڕتا
وەکوو جوانوو دەلەوەڕێم
وەکوو تاڤگەی کەف چەرێنم
کاتێ بوخچەت دەکەیتەوە
یەکجاری خۆ دەڕەتێنم
بۆ، نازانیت سەگی نەوسم لەدەرماڵتا هەڵتووتاوە؟
کە دەتبینم، هێند بەپەلەم.
دەڵێی نانم بەتەنوورەوە سووتاوە!

***

دیاری

١٩٩٦/١٠/٢٧

من دەمەوێت دیارییەکت پێشکەش کەم
تۆ خۆت بڵێ چت بۆ بێنم؟
لەگەوهەری دەریای شیعرم بۆ ملوانکەت
کامیانت بۆ هەڵێنجێنم؟
ئەوەندەی تۆ لەپێش چاوما جوانکیلانەی
بووکێک نییە بەو بەهایە
نەقشی وەهاو بەم هونەرە داڕێژرابێ
هەر شایانی دەستی خوایە
کچە کوردە بێ یانەکەی بێ نانەکە
بۆ بەپەلەی لێم ڕادەکەی؟
ڕۆژی مەینەتی ئەم ڕۆحەم لە هەگبەتا
هەتاکو کوێ و بۆ کوێی دەبەی؟
دوێنێ سۆزانیی سیاسەت وەکوو تەتار
هات چەپاوی توانامی کرد
ئەژنۆم نییە کە دوات کەوم، ئازیزەکەم
پەنام بۆ ئەم سۆزانە برد
لا کەرەوە و گۆشەنیگای چاوەکانت
بەرەو ناخم بنێرەوە
ئەم قەفەسەم تاریک مەکە و باسی عەشقم
بۆ هیچ کەسێ مەگێڕەوە
توێشووی ڕۆحم تەنها ماچێکە لەو لێوەت
پێت نەبەخشیم
چۆن دڵت دێ جێم بهێڵی کە نازانم
هەتا سبەی چلۆن بژیم؟
کە گەوهەری شیعرت نەویست، دانە دانە
ئەشکم دەکەم بەتاڵەوە
تاڵە تاڵە هەڵیان واسە وەکوو مەسیح

بەدار ئەستێرەی خاڵەوە
ئاواتم بوو (وەلی)ی عەشقم هەر بۆ شەوێک
لەگەڵ شەمتا ببێت بەجووت
نەتهێشت بەڵام تەنها ماچێک
لەو گۆناتە دەبێ بەقووتی لایەمووت.!!

***

خەونێکی خۆش!

لەسەر ڕەوتی سوارچاکانی شیعری کورد

١٩٩٤/٦/٢٣

گەرد و گوڵی بەیان بوو، جامم هەر لێوانەبوو
سەد مژم دا لە لێوت، دڵم هەر دێوانە بوو
ئەستێرە گەشەی بەیان چاوی بڕیبە چاوم
ئەو بێ ئەقڵە وای زانی منیش بێ چاوڕاوم
لەو تاریک و ڕوونەدا ئەستێرەکانی سەرکەل
لە ئێمەیان دەڕوانی و ئاوا دەبوون پەلەپەل
من شاعیر و بوێژ بووم، تۆ بووی بەبەستەی زارم
ڕووبارێکی زۆر شێت بووم، بووی بەدەریای قەرارم
قۆڵێکم سەرینت بوو پەنجەم دوگمەی کردەوە
چپەیشم لە گوارەی گوێت، گرەوی خۆی بردەوە
بە باڵاتا وا ئالام، چێشتەنگاو نەمکاتەوە
باخی ئاو لێ براوم چووزەرە هەڵباتەوە
دەمم لە دەمتا خەواند، دڵم نا بەدڵتەوە
وێڕای سوحبەتی مەمان، بۆنم نا بەگوڵتەوە
تاڤگەی حەزی تۆ واهات، هەموو لەشمی گرتەوە
کۆتایی زستانم بوو، زەویم پشکۆی خستەوە
مەست بووم وەلێ چ مەستێ، بووم بەفریشتە و نەمام
ئا لەم خەونەش ڕاپەڕیم، بەڵام من هەر بەتەمام

سەیرە عەشق چی دەکا و چی بەسەر عاشق دێنێ
بەیارێکی خەوتوو بێ، تۆوی خۆی تیا دەچێنێ
کە تۆوی عەشقیش ڕوا، ڕەحمەتی خواش دەبارێ
هەر خەندەییێک لە لێوێ، هەرگوڵێکیش لە زارێ

***

هەستێک

١٩٩٤/٤/١٦

هۆ کچەکە، ئەم باڵایەت عەلەمی کام دەوڵەتەیە
دەشنێتەوە و منیش لاوک و حەیرانم؟!
هۆ کچەکە، چ مەیێکت لە چاوانتا گرتۆتەوە و
من نایزانم؟!
هۆ کچەکە، چ قژێکت داهێناوە و فرێت داوەتە سەر شانت
وەکوو تاڤگەی زەردەپەڕە و دەم دەنێتە نێو مەمانت؟
هۆ کچەکە، چۆن دڵت دێ ئەو دوو مەمەت
وەکو چۆلەکەی ترسنۆک، لە سوخمەدا گیرت داون
بۆ حەز دەکەی پێ نەگرن و هەڵنەفڕن هەتا ماون؟
بۆ خونچەی دەم ناکەیتەوە، وتەی لاچۆ پێی نەزانێ
کە، وتم دەم، بڵێی هانێ ، کە وتم مەم. بۆی نەگەڕێیت
بڵێی کوانێ؟!
خۆم هەڵواسم بەباڵاتا و لێوم بگاتە لێوانت
دەستم وەکوو منالی هار، قژی خاوت دەشێوێنن،
دوگمەی سوخمەت دەکەنەوە و چۆلەکەکان دەترسێن
دەستەکانم بێ چاوڕوون لەباخچەدا...
هێلانەی مەل دەڕووخێنن.

***

کۆتایی ئاهەنگەکان

١٩٩٤/٧/١٠

لەناو خەرمانەی جوانیتا دۆش داماوم
شەپۆڵ بەدوای شەپۆڵا دێ و
دەڕژێتە نێو هەردوو چاوم

بێ دەنگ بۆ خۆم تەواف دەکەم
هەرچەند دەگەمە ئەو عاستەی
تیشکی نیگای تۆ لێم بدا، سوجدە دەبەم
من وا بەستەم، چ بمەوێ و چ نەمەوێ
بارم لەو ئاستانە دەخەم!
بێ خیبیارم
مەستی هەمیشە خومارم!
بەشێکم لە جەستەی شیعر و
ساڵەهایە بریندارم.
عەشق و عەقڵ، دوو مەسئەلەی نەگونجاون
عاشقێکی بێ بڕیارم
من بەگوڵێک بەهارم دێ و
بەکزەبێک چلەی زستانم سەختییە و
هاوینیشم بەتینێ دێ!
کۆتایی گشت ئاهەنگەکان
لەلای تۆوە خەندەیێکە و
لەلای منیش بەشینێ دێ!

***

ئەندێشەیێک

١٩٩٥/٧/٢٤

هۆ ژنەکە... هەرچەند دەکەم بۆم ڕانایەیت
من ڕوو لەهەر کوێیەک دەکەم، تۆ وا نایەیت
تەماشام کە، لە پێش دەمتا ڕاکشاوم
ڕێگایەکی پوخت و بەرین، بێ ئەلغامم
فەرموو ڕێکە... وا نەزانیت هەرزەکارێکی بێ فامم
دەتۆ هێشووی مەمەکانت شۆڕکەرەوە بۆ ناو دەمم
ئەوسا دەزانیت، من زۆرم یاخود کەمم
یا تامەزۆر و برسییەکی بوردە ژەمم.
لەبەر تاڤگەی سەر تا پێتا دەبێ گوم بم

دەبێ تۆ کرژ و پنر بی
منیش شیعرێکی وەک خۆم بم
کە تۆ ڕژایتە نێو ناخم دەبم بەتاو
گۆم و شەتاو
کەچووینە یەک، تەماشاکە دنیا چەندێ ئاوەدانە؟
هەموو ڕێگە و بانەکانمان ڕوو دەکەنە شاری بانە.

***

(بۆ ....)

١٩٩٥/٩/٦

خونچە گوڵی لێوەکانت زۆر پاراون
نوخشەی هەنگوینی پاڵفتە دەبارێنن
لە توێی ئایەتی تەحریمدا
فریشتەی ماچی ترساوم بزێو دەکەن
سەر لە دەرەی پرسیار دەدەن
ئایا دەتوانن لەو خونچە، هەنسکی بۆنێ وەرگرن؟
ئەوسم سەرکەوت...
دەرگای پرس و دەرگای ترسی دا بەیەکا
بوو بەگێژەڵووکەی گەرمێن، لەسەر گۆنات خولی خوارد و
سووری ڕوومەتی هەڵگرت و
ڕەشی چاوانی لوول کرد و بۆنی هەناسەی
لەخۆی دا،
لەسەر لێوت بوو بەگێژاو
خونچەگوڵت لە حەژمەتا خۆی کردەوە
ئێستە کە لێوت تەنکە...
چونکە یەکەم سوارچاکی ماچ
یاریی (گۆڵفی) لێ بردەوە!

***

دوو کورتە شیعر

١٩٩٥/٦/٤

١- پرسیم... گوڵەگەنمی قەڵەو بۆ ملکەچی؟
وتی: سبەی دوای درویێنەم لەگەڵ
دوو سێ بەستە هەواڵ
دەمکەنە نێو فەردە و جەواڵ
بەنێو گەرووی گومرگێکی نهێنیدا
دەمکەنە ناو قەپی «سەدام»
کە تێری خوارد، خۆت دەبینی کوردی بەدبەخت
چیت بەسەردێ برای برام!

٢- لای حووتەکەی تەنشت باخی بەختیاری
کەمێک وەستام
وتم: سەلام،
بیست و چوار سات، ئەم دەمەی تۆ کراوەیە
بۆت تێدەکەن و تێر ناخۆی
کەی دەوەستیت، تا کوێ دەڕۆی؟
وتی: بۆ هەر منی بەدبەخت وا بەدناوم؟
ئەم کوردستانە حووت ڕێژە
زەردە حووت و سەوزە حووت و حووتی بێ ڕەنگ
حووتی هار و نهێنگر و حووتی بێ دەنگ
کاکی شاعیر... تۆش وەک زێوانی کەنیسە
خاچ بکێشە و بدە لەزەنگ.

***

قەول

١٩٩٢

ئازیزەکەم، خۆ ئێستەش
دەست لەملانی خەیاڵم
هەر چاوەڕێی قومێک ماچم

بۆ نابیسی گڕ و گاڵم؟!
تۆ گۆمێکی ئێجگار مەنگی
منیش چەمی تیژ و خوڕم
تۆ کچێکی نۆ دەمیت و
منیش بەڕۆحم وەک کوڕم
من ئەو شاڵاوە ئاگرەم
هەر لە تۆدا دەکوژێمەوە
ئەو ڕەهێڵەم، هەورە برووسکەم تەقیوە
بەسەر تۆدا دەڕژێمەوە
ئەگەر دەڵێن دەوارێکی داخراوم
بەخوا بەخوا، کە تۆ ببیت بەمیوانم
بۆ پێشوازیت دەکرێمەوە
عومرم دەگاتە هەزار ساڵ
سەری مەرگیش دەنێمەوە
کوا قەولەکەت؟ چاوەڕوانم
دەبا ئیتر نەیلێمەوە.

***

حەوت خەونەکە

١٩٩٥/٤/١٤

١- خەونم بینی... سیامەندم، تۆ خەج نەبووی
چیای بلندی سیپان بووی
من لەزەردی گەردنتەوە هەڵدێرام و
زوو بە وەنی مەمانتەوە گیرسامەوە
کە ڕاچڵەکیم، بەو خەمەوە لەنوێ بۆ خۆم برژامەوە

*

٢- خەونم بینی... تۆ قەفەس بووی منیش مەل بووم
خولیای خۆ ڕاپسکاندن و پەلە پەل بووم
کە ڕاچڵەکیم چرپایەکم تێ ئاڵابوو
لەجێی هاوسەر من هەر خەونم لە پاڵا بوو

*

٣- خەونم بینی من سەربان بووم، تۆش کۆتر بووی
نیشتیتەوە و دەشتگمان
ئیتر منیش هاتمە زمان
هاتمە یەک و بووم بەهێلانەی نەرم و نۆڵ
کە ڕاچڵەکیم جێگەکەمم گرتبووە کۆڵ.

*

٤- خەونم بینی... تۆ باخێ بووی منیش دز بووم
بەرکۆشێکم سێو کردەوە، پێیان زانیم
کە ڕاویان نام، وا ڕاچڵەکیم لە جێگەکەم کەوتمە خوارێ
تەماشام کرد، ڕەهێڵەی خۆر بەسەر سەرما دادەبارێ!

*

٥- خەونم بینی... تۆ مەی دێر و من خەیامم
دەستم بۆ جام درێژ کرد و لێوانت خستە سەر زامم
کە ڕاچڵەکیم... جامم خاڵی
نەفسم تولڵفێکی بێ کەس بوو بۆیە منیش بووم بەباڵی.

*

٦- خەونم بینی من فەرهاد بووم، شیرین نەبووی
تۆ بێستوون بووی
تێشەبێکیان دایە دەستم، هەڵت کۆڵم
وتیان: ئەمە مەرجی عەشقە!
- من چۆن تێشە لەم شووشە دەم...
ئەشکی خۆمی تیا شەراوە؟
ئەوەی تێشە بدا لە شووشەی عەشقی خۆی
کێ پێی دەڵێ ئەمە پیاوە؟!
ڕانەچڵەکیم و خەونەکەم هەتا ئێستەش
وەک خۆی ماوە.

*

٧- خەونم بینی... کاکە مەم بووم
مەرگەوەڕێک ڕێی پێ گرتم
مستێ لە سووتماکی دڵمی کرد بە بتێک

وتی: فەرموو بیپەرستە، ئەمە زینە
تەماشام کرد چارشێوەکەی چیخی پەترۆی سەر برینە
وتم: زینی خۆم دەناسم، لێم ناگۆڕێ
ئەوی بوێری هاوار کات: کاکە مەمم.
عەشق دەڵێ: دەرویش وەلی...!
وا خۆم هاتم ئەمن شەمم.!

***

وەڵامی چەند پرسیارێک

١٩٩٤/٨/٢٠

١- وتم بۆ واز بێنم لە مەی
کەپێکی پێ دەکەم لێوان
هەرچی شتە لەم دونیادا، هەمووی دەنێمە ئەولاوە
هەرچی ئاهی پیشخواردوومە هەمووی دەدەم بەدەم باوە
کە پێشەنگی کاروانی ئەو
دەدات لە دەرگای سەری من بەو بەهاوە
لەم دەیجوورە زۆر قووڵەدا، ئازیزەکەم
وەک تروسکە بەتەنها تۆم لەبەرچاوە!

٢- وتم هەتا ئاهم تیابێ دڵم تەڕە
مەرجیش نییە وا بزانن نەوسم مەلێکی بێ پەڕە!
ئەو جوانییەی
لە کچێکی بەژن ڕێک و سینە پڕا خۆی دەنوێنێ
وەک سەرپەڵە لەبەیاری دەم و وشکدا
گوڵە عاشقانە دەڕوێنێ
بادەیش بەهاری وای بینی شووشەی پری خۆی دەشکێنێ
دەپێم بڵێن ئەگەر عەشق وەها نەبێ... ئەگەر دڵیش ڕەها نەبێ
خودی ژیان چۆن دەمێنێ، خودی ژیان بۆ بمێنێ؟!

٣- خەبات نەگاتە ئازادی و
عەشقیش ناگاتە ماچی لێو
شیعر دەبێ پەتیارە بێ

بەستە دەبێ باوکەڕۆ بێ و
منیش ببمە سیامەندێ
لە دارم دا هەڵدێری کێو
یا وەک (وەلی)... ڕۆندک بکەم بەمێخەک و
بیدەم لە گۆپکەی شەکرەسێو
بەرۆژ چاومی پێ برێژم
بەشەو نوێژم بیکات بەشێو!

٤- جا با بمکەن بەتابلۆیەک، سیریالیزمی و کەس نەزانێ کامە ڕەنگمە
کەس نەزانێ کامە دەنگمە
هۆ خەڵکینە... منی دەرویش خۆم دەزانم یارم کێیە
خۆ من ڕەهای ڕێچکەکان نیم
ڕێبوارێکم بارم پێیە
لاڵە پەتەی زمانێک نیم
خۆ من کۆڵێ زارم پێیە...

***

حەوت وێنە

١٩٩٥/٧/٦

١- شەڕی ناوخۆ

دوو گەلەگورگی زۆر برسی... ئەم لەملاوە و ئەو لەولاوە
بەرەو تارمایی ئاسکێکی پێکراو دەڕۆن
کە، کەڵبەیان کەوتە کیرە
بێگومانە یەکتر دەخۆن.

٢- حیزبایەتی تەسک

یەکەم... هەموو شتێک هەر بۆ من بێ
دووەم... هەموو شتێک هەر هی خۆمە
تۆ خانۆچکەی بەرهەتاوی،
ئەپارتمانی باڵای منیش سێ نهۆمە.

٣- ئازادی

مەلێکە جوان و ئێسک سووک
هەر کە گیرا، دەخرێتە نێو قەفەسەوە،
کێ دەیبینێ؟... مەگەر لەرێی کەناڵێکی هەوەسەوە.

٤- کچ

خونچەییێکە، چاوەڕوانی ئەو ساتە بن دەکرێتەوە
گرەوێکە، چاوەڕوانی ئەو ساتە بن دەبرێتەوە.
پیاڵەییێکە، وەی لەو ساتەی دەگاتە لێو
یاخییەکە، هەر خواخواتبێ، نەداتە کێو

٥- خامە (قەڵەم)

شێسوارێکە ملی ڕێگەی خۆی گرتووە
هەر کە گەیشتە دوو ڕێیان، نیگایەکی پیا دەهێنێ
هەر خوا خوات بێ برسیی نەبێت
ئەینا ئەمیش ڕادەمێنێ.

٦- ماچ

برووسکەی، لێوە، دەینێرێ بۆ شاری دڵ:
(ئەوا من دێم
جێگایەکم بۆ قۆرخ کەن...
بەشکوو لەوێ وەکوو ئەمانەت دانرێم.)

٧- (. . . .)

سەرەداوی ڕۆحی دوانە، بەیەکەوە پیرۆزەنە!
چرکەییێکە، وەکوو هەورێک دەگرمێنێ و
ئەم ژیانەی پێوە بەنە!

***

ڕاوی حەڵاڵ

١٩٩٤/٩/١٥

١- وەکوو کۆرپەی بەرمەمکانە
سەرم بنێ بەسینگتەوە
تۆ هەر ئەوەندەت لەسەرە
دوگمەی یەخەت بکەیتەوە... دەم دەکوتم

بەغەریزە گۆی مەمانت دەدۆزمەوە
شەپۆڵی بۆنی هەنگڵت
بۆ ناخی ناخ هەڵدەمژم
من تینوومە، بۆچ گوناحە...
دەروونی خۆم پاراو بکەم؟!
بۆچ گوناحە، قەترەی بارانی ڕوانینت
وەکوو سوورمە لەچاو بکەم؟
تۆ سروشتی و من برسیمە،
بۆچ گوناحە لەم دەبەرە...
جێ دەمێکی تیا ڕاو بکەم؟
چەند تاوانە؟ کە من گەیشتمە سەرکانی
بۆ هەر ترسێک مەلی نەفسم لەئاو بکەم؟
٢- خۆزگە دەبووم بەرشێنە و
بەسەر بەهاری باڵاتا، دادەباریم
لە پەرچەمتا، دەبووم بەتۆزی مرواری
بەنەرمایی گوێچکەتەوە، دوو گوارەی ئاویی دەبووم
لە جۆگەلەی لاملتەوە، چاڵی تینەم پڕ دەکردی
بەهێمنی لەسەر سینەت...
شەپۆڵی خۆم بۆ دەبردی
سووک سووک دەچۆڕام بەرەو خوار
بەدزەییێک دەچوومە نێوی مێرغوزار!
با بێ منەت بێ ئەو ساتە
چ داری حەد، چ حەدی دار
خۆ حەڵاڵە گۆشتی شکار!

***

مەسافە

١٩٩٤/٣/٣

لەسەر مەسافەی تەمەنمان لە تۆ دوورم
وەکوو خەونی بێ سنوورم
ئەستێرەیەکی کزۆڵەم لەناو پۆلێ ئەستێرەدا لەسەر ئاسۆ

تۆ پێشەنگی کاروانیانی،
تۆ کازیوەی چاوانیانی.

***

لەسەر مەسافەی تەمەنمان تۆ لێم دووری و
دەمم گەیشتە ژێر چەنەت
وا کاراسکی پەنجەکانم کەوتنە نێو خەمی پەرچەمت
سەرم خستە سەر باڵینی هەردوو مەمت
لێوم بوو بەنەغمەخوانێ لەسەر پەڕەی گوڵی دەمت

***

لەسەر مەسافەی تەمەنمان، لە تۆ دوورم
کەچی لە ڕۆحما ڕاوەدەکەی
لە شیعرم ڕۆچ دەدەی لە رووت
لە چاوم کل لەچاو دەکەی
خاوەن ماڵیت بەبێ ڕوخسەت
ڕوو لە ناخ و هەناو دەکەی
پرزۆڵەی گیانی وشکەڵم هێدی هێدی لە ئاو دەکەی
دوگمەت بۆ شنەی شەماڵم دەکەیتەوە و
پشت لە تینی هەتاو دەکەی
بەرت نادەم، بەرم نەدەی
ژیان هەر ئەم دوو چرکەیە کاری وەها
نەکەی، نەکەی.

***

بۆ مامی هەمووان، بۆ کاکی هەمووان

١٩٩٥/١١/٢١

بۆ هەمووان- بەرەوتی سوارچاکانی شیعر

کە شیعرێکم پێشکەش کردن وا مەزانن کەم بەهایە
بەهای ئێوەش وەکوو گەوهەر لەناو دەریای شیعردایە
شاعیر کە دەنگی هەڵبڕی یا هەڵچوونە یا حیکمەتە
دەنگی شاعیر لای عاریفان بەشێک لە فەیزی خودایە

که خەمتانم لە کۆڵا بوو خەمم دەکرد بەباری خەم
ڕۆژێک خەمیش لەگۆڕ نرێ من هەر خەمم پێ ڕەوایە!
ساڵان لێرە لەناو خۆفا شیعرم دەکرد بەسەنگەرم
من هەر حیسابم لەسەر بوو دڵم تەپەی بهاتایە.
ئێوە بڵێسەی شۆڕش و منیش سروودی شۆڕشم
خەڵکی دەبێ ببنە حەکەم-خامە چەکی بێ بەڵایە
بیروباوەڕ و ئامانجێک ئەگەر بۆ کورد نەبێ چییە؟
سەرێک بەم خەمە مەست نەبێ تۆپە و پڕی لە هەوایە
خۆ من شاعیری دەربار نیم من لەدەربار بڵندترم
بار و باوەڕم یەکێکە و من دوو باریم پێوە نایە
ئاڵای هەموتان هەڵدەکەم چەپکەگوڵی ڕەنگاوڕەنگ بێ
بۆ گەورەیی شەهیدانە. سەرم لە ئاستی چۆکایە
من هاودەردی هەژارانم. ئاوەدانبێ ئەم وارەمان
دەبا ڕێگەی ماندووەکان بکرێت بەسێبەر و سایە
بژی کورد و بژی ئاشتی. یەکگرتوو بێ ئەم گەلەمان
شانازیمان ئەو ڕۆژەیە کە ڕەنگەکانمان تەبایە
من بۆ ئاشتی شیعری خۆمم وەکو گیتار هەڵگرتووە
شار و وار و گوند و دوندمان جێژوانی ئەم هەوایە
ئەگەر کورد و کوردایەتی. مەبەستە، بیرە، ئامانجە
با سروودی ئەمجارەمان. هەڵبژێرین لەم نەوایە
مامە، کاکە... منی هەژار هێندە ئەشکم داوەریوە
ئەمجارە گڕ بەربێتەوە. ڕۆندکێکم پێ نەمایە
سۆزی من و نزای شەهید لەسەر لێواری پێچاڵن
دەبا نەڵێم: خۆزگە دایکێ لەم کوردستانە نەزایە!
هۆ گەلەکەم! ستەمدیدەی دەستی ڕۆژگاری بێ ڕۆژمان
تاکەی بەستەی ژیانی تۆ لوورەی دەمی ڕەشەبایە؟!
تۆ خودانی ئەم خاکەیت و تۆ خودانی مامە و کاکەی
ئەم زریانە هەڵنەدەسا. کەمتەرخەمیی تۆ نەبایە!

***

«بێکەس» شەهیدی وشەی ڕوو سوورە نەمانی نابێ
دەروونی شیعری ئاگرە و کوورە تا، دێرێ مابێ

١٩٩٣/١٢/١٤

١- لە دەرگام دا... وتیان کێیە؟
وتم شیعرم
وتیان پێناسەی خۆت بڵێ
وتم مەفتوونی «بێکەس»م
شەیدای قژزەردی بەر دەرگای
دیوانەکانی «گۆران»م
خۆڵی کوردستان بەولاوە
خۆڵێ نییە بیکەم بەسورمەی چاوانم
لە کوردستانیش بەولاوە
قوڵغێک نییە بیکەم بەماڵە باوانم
٢- مەستی خەم بووم... دەرگای مێژووم دا بە یەکا
گەڕام بەناو دەیان ساڵا
وەستام لەگەڵ دەیان خاڵا
تا گەیشتمە لاپەڕەیێک بێکەس خۆی و شیعرەکەی بوون
ڕاوەستابوون
بەکارواندا بازی چاوی خۆی دەگێڕا
نیشتنەوەی بازی وەها زۆر حەستەمە
چنگێکی دا لە نێو چاوی «ئەدمۆنس»ەکانی ئەم دەمە
-بیست و حەو ساڵم کرد بەسی- بێکەس وای وت
هێشتا ئێوە هەر نام ناسن
هێشتاکە من پەراوێزم و ئێوە هەر ئێوە سەرباسن
هێشتاکە من هەر کوردەکانی شیمالم
ئێوە هەر ئێوە پیاو خاسن «بێکەس دەڵێ»:
دەعەجانێی ئەم سەدەن و مەڕی ناوپێستی بەرازن
ئا لەو سەردەمەی بەندەیی باو بوو   بۆ پارە و کورسی
جوابی داگیرکەر-ئەی بەسەرچاو بوو   هەرچی ئەپرسی

بێکەس بوو شۆڕش گەیشتە سەری   بەتانە و تەشەر
تفی کردە رووی ئاغا و نۆکەری   وەک تیری قەدەر
٣- وتم قەڵەم... دەستی من و داوێنی تۆ هەر ئەمجارە
بۆ ئەم شارە
برووسکەیێک بنووسەوە
ڕق و کڵپە و خاک و نەوە و ئازادی بێ
لەسەر مەزرای شەشی ئەیلوول بیخوێنەوە
ئەگەر وەکوو شیعری بێکەس نەتۆرا بوو
بەسەد ڕجا بیهێنەوە
بڵێ ڕۆژگار و ئەم ئەزموونەم بەسەر خۆمدا مەشکێنەوە.
هەموو شیعرێکی بەستەی شۆڕشە   نابڕێتەوە
مەشخەڵی ڕێگای هەوڵ و کۆششە   ناکوژێتەوە
لە ئەیلوولەوە هەر ئەو ڕازەیە   لە خوێنجمانا
کە شیعری بێکەس چەکی تازەیە   ئەکرێ بەشانا.
٤- ها، مانگ چییە؟ ئێجگار کزی
ئارمسترۆنگ، کلی نێو چاوانتی دزی؟
لەناو خەرمانەدا گێلی
بەچرنووکە زەردەکانت گەواڵە هەوری پایزی خەم دەکێڵی
وتی نەخێر، بەدوای شیعرا ئاوارەم و
قەرزی بێکەسم لەلایە
شیعرێک ڕێگام بۆ بکاتەوە
شیعرێک سەلامم باتەوە
شیعرێک جامێکی زۆر خەست بێ
شیعرێکی شێت و بەدمەست بێ
چروچاوی واعیزەکان بەردباران کا
کارێزەکەی وەستا شەریف نەکات بەپۆپلانەی بەهەشت
(یەڵدز) هەر ئەو تەنوورەیە «زەکێ ئالکان»ی سووتانێ
(ڕەی)یش هەر ئەو ئامونەیە پێشەوایێکی خنکانێ
بادەیش دەرمانی دەردێکە ئەمرۆ شیعریش دەتاسێنێ
ئەگەر دەنگی بێکەس نەبێ

ئەی کێ شیعر، بە خۆر و من، بە ئەستێرە
بە بورجەکان دەناسێنێ؟!
دەقی ڕێزی کەڕوو هێناوی زل پیاوان دەژاکێنێ؟!

ئەی وەتەن مەفتوونی تۆم و شێوەتم بیرکەوتەوە
وەختی بەندیی و ئەسارەت، پێ بەتەوق و کۆتەوە
من لە زیکر و فیکری تۆ غافڵ نەبووم وا تێنەگەی
حەپس و تێهەڵدان و زیللەت تۆی لەبیر بردۆتەوە
بەو خودایەی بێ شەریک و لامەکان و واحیدە
عەشقی تۆ جۆرێ لەدڵما ئاگری کردۆتەوە
ئاگرێکی وا هەزار ساڵ ئاوی بڕژێنیتە سەر
قەت گڕ و کڵپە و بڵێسەی تا ئەبەد نەکوژێتەوە.
بێکەس

٥- بێکەسم بێکەس وام لە هاوارا
وەک هەڵۆ دەرچۆ بێ بەسەر شارا
خەونی گەورەی تۆ گوایا ساوایە
لەمەمکی نەزمی نوێی جیهانیەوە
دڵۆپێک چییە شیری بۆنایە!
خۆمان ناومان نا، کەس ناوی نابات
دەرگای بەختی کورد –لەخۆمان دەدەن– کەس لە تۆ نادات!!!
***

بەبۆنەی کۆچی دوایی جەنابی پایەدار و شاعیری ناودار و بوزرگدار سەید طاهیری هاشمی

١٩٩١/٧/١٠

ئەوەن دوورم سەدام ناگاتە ئاستانەت
لەسەر سەوزەت بڕێژم ئەشکی خوێنینم
دڵی خۆم کەم بەمەدرەج بۆ کتێبخانەت
لە دێڕێکی خەتی خۆشا خۆت ببینم

خەت و خەطت وەکو بەهرەی خوایی بوو
لە ئالای شۆرەتی تۆدا سەدا بوون
سروودی من وەکو نالەی جودایی بوو
لەتەک گریان و شیعرمدا ئەدا بوون
ئەون گەورەی نییە ڕادەی بلێم وای
وەکو بەحری لطافەت بووی لطیف بووی
نەبی زادەی لە ئیعجابی دەسی خوای
وەکو حەبری حصیفی بێ حەریف بووی
دەسا قوربان ئەوا ناردم دڵی خۆم
وەکو گۆزە پڕی شینە و کە نەشکێ
هەتا دەمرم خەتێکی بەر دەسی تۆم
لەڕێی کۆچت خوا نەمکا بەئەرکێ
لیقای تۆیە لەگەڵ یارت سەفایە
مەقامی تۆ سەروتر بوو شکۆیە
حبیب (طاهیر) موحیب ذاتی خوایە
بەشی من باوکە ڕۆیە و کاکە ڕۆیە

***

مەڕۆن

١٩٩١/١٠/١٠

مەڕۆن مەڕۆن خەڵکە مەڕۆن پایز خوێنە پایز خەمە
پایز وەرزی گەردەلوولە خۆڵە، تەمە
خەڵکە مەڕۆن وا خوێن ئاسۆی ئەم پایزەی سوورهەڵگەڕان
خۆڵە پەتانێی ڕێگەکان ژیلەمۆیە
پۆلی قاز و قولینگانی ئێوارانمان ڕۆڵە ڕۆیە، دایکە ڕۆیە، باوکە ڕۆیە!
خەڵکە مەڕۆن مەڕۆن مەڕۆن هێشتا زووە
خوێنجمانی پایزەیە و خوێن قوڵپ ئەدا و خوێن هەڵچووە
هێشتا زووە مەڕۆنەوە
توخوا جامی بیرچوونەوەی ئەم داخانە وا زوو بەزوو مەخۆنەوە
مەڕۆنەوە.
هۆ ئاگر و خوێن، ئێوە تاکەی بەشی ئێمەن، بۆ ئێمە چین؟

کێ ئەو پەیامەی ناردووە مەخابنە ئێمە بڕین؟!!
خەڵکە مەڕۆن پایز لێڵە. وا زوو گڵکۆی ئازیزانتان جێ مەهێڵن
وەرن لەگەڵ منی ڕەزمی خەم و خوێنا پەڕەی کتێبان بکێڵین
بەختی ڕەشمان لەناو دێڕی سەرە و ژێرا بەردباران کەن
واعیزەکان بەپەندی گوند و شاران کەن
ئەوا دوژمن دەست دادەگرێ
ئەوا لەناو خەم و خوێنا (خاتووزینی)کەشمان دەمرێ
ئەوا دوژمن پەل دەهاوێ، پەڵ دەهاوێ، کەس دەست نەکات بەقەڵغانی پشتی چاوی
ئەوا دوژمن چەپۆکانیە و خوێن نایگرێ
-هل من مزید- داوا ئەکا
وا گۆڕستان یەک لە دوای یەک ئاوا دەکا
ئاخۆ چەندین کاکە مەمی وەکو (عیزەت)
مەرگ یەخەی پێ دەگرێ؟
ئاخۆ چەندین (خاتووزینی تر لە خوێنا ناکام دەبێ)؟
ئاخۆ دڵی چەند (عومەری) ئەم شارەمان چەند (ڕەئوف)ی ئەم شارەمان
بە کوورەی سکڵ و زام دەبێ؟
خەڵکە بڕۆن، خەڵکە هەمووتان خەم بخۆن
خەڵکە وەڵڵاهی حەرامە ئەشکی ئەم سوێبە قەت مەشۆن!

***

رۆژباش

١٩٩١/١٠/١٣

مامۆستایەک چووە نێو پۆل وتی ڕۆژباش
هەموو وەڵامیان دایەوە دەمی کتێب کرایەوە
لەسەر تەختەکە بۆی نووسین وانەی زمان
بابەت/ ستان
مێژوو/ شەممەی پێش سێ هەزار هەتاهەتا
قوتابیان/ لەیەکەوە تا دکتۆرا
لە ئەلفەوە هەتاکو یێ
ئەوەی بووە و ئەوەش کە دێ!
وتی: ستان دەخەینە نێوی ڕستەوە کێ دەزانێ؟

هورمز وتی: وەکوو کوێستان
ئەحە وتی: وەک دارستان
نەوزاد وتی: وەکوو هەستان
مامۆستا: پێویستە فێری زمان بی
بەر لەئەوەی خاوەن ژان بی
کافی نووسی... ئەمە چییە؟
هەموویان: -ک-
واوی نووسی... ئەمە چییە؟
هەموویان: و
ڕێ-یشی نووسی... ئەمە چییە؟
هەموویان:... ر-
- دەبێ بەچی؟ هەموویان- دەبێ بە-کور-
دالی نووسی... ئەمە چییە؟
هەموو وتیان: -د-
- دەبێ بەچی؟ -دەبێ بە-کورد-
- گەر ستانی بخەینە سەر
هەموو یەک دەنگ: کوردستانە، جێ و زەمانە، مایەی شان وشەرەفمانە
نەوزاد وتی: واتە واری ئەم گەلەیە
جوتیار وتی: شوێن خەرمانی ئەم خەلەیە
هورمز وتی: لەوساکەوە چاوەڕوانی ئەم هەلەیە
- دەوران ئێجگار بەپەلەیە.
قوتابییەکان ڕاتان بلێن-مامۆستا بوو:
ڕامان وایە: کوردستانمان گشت کوردستان یەک ئاڵایە
لە مادەوە دەست پێ دەکا ئەبەدییە و لەگەڵ خوایە
ئەوسا پێمان دەگوت دایە
ئێستە دەنگمان
ئێستە ڕەنگمان
ئێستە خەومان
ئێستە ڕۆژمان
ئێستە شەومان
کێش و سەرەوای شیعریشمان هەر لەودایە

ئێستە چۆپیمان یەک ڕیزە
سەر چۆپیکێش و گاوانی یەک ئاهەنگن
ئێستە ڕێسمان پەتک نییە وەک هەودایە
قسەمان ڕاست و دوروستە بێ پەنایە
بیرمان وردە
کورد مرۆڤە و کوردستانیش واری کوردە
هۆ نەیاران بۆ نەریت و دابتان نییە؟
کەی تێدەگەن کورد سەپانی باتان نییە؟

***

خاتووزین

١٩٩١/١١/١٩

لەگەڵ خورپەی دڵی تودا خاتووزینم
گەردەلوولی خەستی من بوو، هەڵی کرد و، بەرەو ئاسمان بەگژیا چوو
لەگەڵ خورپەی دڵی تۆدا وەهام زانی زەوی ڕۆچوو
ئەوا ئاسمان بەسەر مندا دەڕووخێت و هەناسەم توندە دەرنایە
سوئالی من گەلێک قورسە وەڵام کوانێ؟ لە جواب نایە
بەرەو ڕووی ذاتی ئەو خوایە!
ئەوە کورد و ئەوەش تۆ خوای، ئەوەش سۆز و برینی من
ئەوەش لۆلۆیە، حەیرانە، ئەوەش ئاو و زەمینی من
بەڵێ دوژمن لە دامێنی هەموو ئەم شارە ئازیزەم گڕی بەردا
خوا چ بکەم خوا گیانم هەمووی سوورە لەناو دەردا
ئەوە چەندجار قوڕی خەستم لەشانم گرت لەبان سەردا
خەبەر ئێجگاری ناخۆشە
خەمی کوردە و لەجامایە، دەڵێن یاشێخ ئەمە بەشتە
ئەوا داخێکی زۆر سەختت
ئەوا ڕۆژێکی زۆر کوێر و ئەوا عومرێکی بێ بەختت
ئەوا هاوڕێت دەکوژرێت و ئەوا ئاگر لەبن نایە
دەبا بۆ خۆم کەمێ بگریم.
کەچی یاران کەچی دۆستان ئەڵێن گریان لە من نایە!
ئەوە سی ساڵە من دەگریم

ئەوە سی ساڵە ئەم خاکە سەروچاوەی گڕ و مەرگە
ئەوە سی ساڵە ئاسمانمان هەزار کاکێشی فرمێسکی لە خوێ داوە
دەیان ساڵە کە خوێنی کورد لە فەرهەنگی ئەم و ئەودا غەریبە، وێڵە، بێ ناوە!
لەگەڵ خورپەی دڵی تۆدا لەسەر گڵکۆت گەلێ گریام
بەسەر گڵکۆی شەهیدانا گەلێ گریام.
بەدڵ کەیلم، بەچاو بیمار، بەسەر وریام
ئەوەن دەگریم ئەوەن گریام
لەگەڵ خورپەی دڵی تۆدا وتم کێیە؟
من نایناسم من نەم دیوە
کە (یادگارم) لەسەر گڵکۆت، بەدی کرد، نوقمی فرمێسکە
من ئەوساتە خاتووزینم لەبەر چاو بوو
من ئەوساتە بەیەکجاری هەنسکی من وەکوو دوو دەفری سوێراو بوو
دە خاتووزین دە کاک عیزەت شەهیدانی نەمردوومان
دروشمێ بن لەسەردابن
دەبا ئێوە سروودێ بن لەبەردا بن
هەتا ئەمڕۆش دەڵێم هەر شاخە باوانمان
دەڵێم سەنگەر دەبێ چڕ بێ
دەڵێم شەرمە، گوناهبارە ئەوی لەم ڕێگە دابڕ بێ
دەڵێم شیعریش هەمان کۆڵی لە کۆڵ ناوە
هەمان پشتێن، لەپشتی خۆی گرێ داوە
کە خورپەی تۆ کە خوێنی گشت شەهیدانمان لەسەرچاوە
دە خاتووزین ئەوە کوردە -بەمەرگی تۆ-
بەرەو بەختی هەزاران بازی هەڵداوە

***

دوو چیرۆک و «سالومی» و مەلۆتکەیەکی تازە

چیرۆکی یەکەم:

هەر لەجێ پێی (موسۆلینی)
لە شوێن ڕشانەوەی (ڕۆمێل)
قارچکێکی ڕەش دەرپۆقی لەسەر لێوی دەریای سپی
وتیان خاڵە، وتم نەخێر، دوومەڵێکە دەرهاتووە، لە چاوێکی پڕ زۆخ و کوێر

هەروا بۆنە ئەیدا لە خۆی، هەر وا ڕەنگە ئەیکاتە بەر
بۆدڕنی هەر لێ نابڕێ شوێن هەواری سۆزەنەکی لێ ناسڕێ
چڵکی ئاگر ئەخواتەوە گیرفانێکی خاڵی ئەکا دووانی کەی پڕ ئەکاتەوە
پەڕۆیەکی پیسی پێیە بەهەردوو دەست هەر بای ئەدا.
لە دەهۆڵێ نوختە نوختە لە کتێبی نوختە نوختە لە بازاڕی سەودای ئەدا
چاوی مۆڵگەی دیڵەشڕە
مەیخانەی کۆڕی جەردەیە
عەورەتێکی بێ پەردەیە
وا بەلێوی شەیتانەوە
بانگ ئەکاتە پاشەڵ پیسان
ئەڵێ دیسان ئادەی دیسان.!!

چیرۆکی دووەم:

لەسەر سینگی ئەسمەری (نیل)
دەرویشێکی زۆر نوورانی نوێژی ئەکرد
بۆ پرچی دێزی دارخورما دەستی ئەبرد
لەگەڵ خوادا دەنگی ئەهات
بارۆژ ئالای خۆی هەڵ بکات
ژێرەخەری شێ هێناوی
زنجەکانی لێ هەڵ بخات
نزای گیرا، ڕۆژیش هەڵهات یەک تان و پۆ
دای لە چاوی
داڵە کەرخۆرێکی تەپۆ
لێوی ئاسۆی بۆر کردبوو کەوتە ناو داو
کەوتە ناو عارەقی توونی باخی ئاڵەتی تێک ڕژاو
زۆر نەمابوو بتوێتەوە زۆر نەمابوو سەر و باڵی بەسەر یەکا بشکێتەوە
زۆر نەمابوو زۆڵەکانی بەیەک هێڵنج بێنێتەوە
دەم و چاوی وەرگەڕاوی حەرفەکانیش بێتەوە جێ
کتێبەکان ببوەڕێن کەرووی زەردی ناودەست و پێ
کە، زەماوەند گەرم کرا
شان و ملی (نیلی)ی چاوشێن بەهەڵپەڕکێ نەرم کرا

بەیانیش کەوتە هەڵپەڕین لەسەر لێو و لەناو چاوا
بۆ پێشوازی تازە زاوا...
کەچی، هەی داخ کەچی هەی ئاخ
ئێستگە کپ!
(نیل) کش و مات پێشەنگی زاوا بۆ نەهات؟!
پرسیارێکە دێت و دەچێت
بەبێ وەڵام لەچاو ئەرژێت لە لێو ئەرژێت
بەناو کۆڕی زەماوەنی قپ و قڕا تێپەڕ ئەبێت
سەرچۆپیگر دەستی خستە سەری دڵی
دەستی برد بۆ چەکی شانی گورج و سڵی.

سالۆمی:

لەسەر باڵی مەلی شوومی ئەو دیو سنوور هەواڵێک هات
وا (سالۆمی) سەری زاوا لەبەر دەمی (هێرودسا)ا
لەگەڵ نەوتا تێکەڵ ئەکات
هەڵی ئەدات
بەریشی چەرموی (موختارا) هەڵی ئەدات.
شایی چۆڵ بوو، قوڕ خەست کرا
جلی زاوای بووکی ناکام لە خوێن درا، پڕ جوێن کرا
بە فەرمانی یاساوڵی زنجی مام تۆم
لەگەڵ فەتوای (ابو الهول)ا شەخڵ کرا
پێچرایەوە و فڕێ درا

مەلۆتکەی تازە:

داڵێکی بۆر، ئەهات، ئەچوو، قەلەڕەشێکیش ئەی قڕان
ئافرەتێکی سەر قوڕاوی سەری لە کوژراوێک ئەسو زریکانیو،
مەلۆتکەکەی لە خوێنی باوکی هەڵکێشا
لە بوخچەی بووکی پێچراوە
دەستەسڕێکی دەرهانی، وەک قۆناغە پێوەی پێچا!

***

هەواڵێکی نوێی ڕۆژنامە وای ڕاگەیان:
منالێکی زرپ و زینوو لەناو مەمکی دایە (نیل)ا

مەلە ئەکا
بۆ ئەوەی زوو ببێ بە کوڕ پەلە ئەکا.

***

لەپێش دەمی مانگرتووەکاندا

١٩٩١/١٢/٧

ڕۆژتان باش و ڕێزم هەیە
ئەرک نەبێ، ڕێپێوانی شیعرەکانم وا دەروونم جێ دەهێڵێ بەرەو ئێوە
زەنگی ئازاری خەمتانی لەسەر لێوە
هۆ کوڕینە وا کوردستان بوو بەسەنگەر
هۆ کوڕینە ئەوا ئەمڕۆ منی شاعیر
تەنها شیعری ڕەنگی ئێوە دەکەمە بەر
تەنها بۆ بانگی شۆڕشی بێ دەنگیتان، دێمە گوزەر
تەنها بۆ ئازاری ئێوە دێم بەچۆکا کوڕنووش دەبەم
تەنها بەرەزمی ئازارتان...
بیابانی ئازاری خۆم دەشێلم و نووچێ نادەم
هۆ کوڕینە دەبا زەنگی دەنگی ئێوە کڵێسەکان بکاتەوە
هۆ کوڕینە دەبا مەسیح لە خاچی خۆی بێتە خوارێ
ئێوە مەسیحی سەردەمن!
ئێوە ئازاری گوڵگۆسان، ئێوە هیوان، ئێوە خەمن.
ئێوە بەژانی برسێتی، کێوی مێژوومان دەژەنن!
هۆ کوڕینە دڵم لەگەڵ دەروونتانە
چاوم وا لەخەونەکانتان
دەستم لەسەر زامی خۆم بوو
کە زامی ئێوە دەبینم، خوێ دەکەمە سەر زامی خۆم
دەبمە هەتوان بۆ زامێکتان
دەبمە دڵۆپێ ئاوی ڕوون بۆ جامێکتان!
خۆم و شیعرم لەناو بەهای باڵاتانا دەبین بە باز
لە داستانی میللەتانا، دەبین بە ڕاز
هۆ کوڕینە وا سەنگەرتان گەرم دەبێ

وا لاوکتان خۆی کرد بەگوێی زەمانێکا داخرابوو
ئاگرێکتان خۆش کردووە وایان زانیبوو خامۆشە
وایان زانی کاوەی ئەمڕۆ بێ چەکوشە و بێ بەرکۆشە!
بێ ئاڵایە!
وایان زانی کورتەبنە و بێ باڵایە!
هۆ کوڕینە ئێوە دەبن بە بەسەتەمان
بەقەڵەم و بەدەفتەرمان
بەئایین و بەڕابەرمان!
هۆ کوڕینە خەمم وەکو خەمەکانتان گران دەبێ
وا لە کوورەی دەروونتانا دڵی منیش هاتۆتە کوڵ
وا لە تۆفی چاوانتانا شیعری منیش دەبێ بەگوڵ
لەناو خەوما ڕاچڵەکینن، لە دەروونما ئەندێشەمن
بەبارسایی سەد کێشەمن!
وەکو گیانی شەهیدانمان لە تەکتانم
وەک داستانی بێ ڕەنگ و بۆی ئەنفالەکان
وەکوو فرمێسکی بێ کسپەی چاوی مناڵی زنۆق چوو لە تەکتانم
کە سەریشم دەبێ بەپوورەی شیعرێکی بێ باڵ و دەم لە تەکتانم
کە بیریشم جەمام دەبێ بێ ماڵ و ژەم لە تەکتانم
ئەوە چاووم لە ئاگردانی شیعرمدا پشکۆی گەشە
کوێر بم ئێوەیش سەرماتانە
ئەوە گیانم، تینووتانە، لە خۆزگەما بیخۆنەوە
ئەوە فرمێسکی چل ساڵم شلەتینە دەست و پێتانی تێ بنێن!
ئەوە زامی پڕ لە سوێمە، ئەرک نەبێ، خۆڵی ڕێتانی لێ بنێن!
ئەمڕۆ خۆم و هەموو کۆرپە شیعرەکانم
ئەمڕۆ خۆم و هەموو ڕۆڵە شیعرەکانم
لەگەڵ زۆر و کەمتان دەبین
بەقوربانی خۆتان دەبین بەقوربانی خەمتان دەبین!

***

برسییەکان ڕاپەڕینتان موبارەک بێ

ئاوارەکان مانگرتنیتان تەدارەک بێ

١٩٩١/١٢/١٠

ئێوە نەمرن با دوژمنانی گەلی کورد سەرەوژێر بن
ئێوە بژین باگۆڕەپانی ئازادی پڕ کەنەوە
سەرکەوتنمان لەپێش چاوە
وەکو نەردی مسۆگەرە و لە دەستانا هەڵدراوە
لە ئەمڕۆوە ژیان لەمەرگ حەرام بکەن
سەنگەری نوێ لەسەر سنووری زام بکەن!
با دوژمنانی گەلی کورد خوێ نەکەنە زامی نوێمان
ئەوا ئەمڕۆ ئەو زامانەی وایان زانی پەڵی پەترۆیان پیاداوون
وەکو چرا هەڵکراوون
وان بەڕێوە زیارەتە
ئێوە ئەمڕۆ شەخص و بیر و باوەڕمانن!
ئێوە ئەمڕۆ ڕابەرمانن سەروەرمانن!
ئێوە بژین با ئازادی بەدیداری موبارەکتان چاو هەڵێنێ
ئێوە نەمرن با نان بەکۆشی هەژاران ئاشنای هەبێ
دەبێ چەمکی مافی مرۆڤ کەمێ نرخ و مەعنای هەبێ
ئێوە بژین شیر و شەکر دەگاتە زاری مناڵان
ئێوە نەمرن چونکە ئێوە چارەن بۆ حاڵی بێ حاڵان
ئێوە بژین با سروودی ئازادیخوا بگاتە خوا
ئێوە نەمرن با شیعری من دەستەئەژنۆ دانەنیشێ
گۆرانیمان بدا لە باڵ
ئێوە بژین با لەجەژن ملوانکەیەکی دەنک ئاڵ
بکەینەوە گەردنی ساڵ
ئێوە نەمرن یا ڕووی گەلان سپی دەبێ،
یا مۆری تف دەنێین بەڕووی ئەم سەدەدا،
سەر شۆڕ بکا
دەفتەرەکەی مافی مرۆڤ بەگۆڕ بکا!

ئێوە بژین وا کورد خاکی خۆی دەپێوێ
ئێوە نەمرن شیعر ڕەوتی لێ دەشێوێ
ئێوە بژین با ئالآمان هەر بالاّ بێ وەک دوند و کێو
ئێوە نەمرن با بەستەمان نەبێ بەبار بۆ زار و لێو
برسیتانە؟
ئەوە گیانم بیکەن بەژەم
ترسم هەیە لەبێ دەنگی
ئەوە شیعرم بیکەن بەدەم
دەبا سەرما خەجاڵەت بێ
ئەوە عومرم لەبەری کەن!
لە ئاستانەی پیرۆزتانا ئەوەی نەزرێ نەکا بۆتان
لە ئاستانەی کوردایەتی هەر بەلەعنەتێ دەری کەن!
ئێوە بژین، با سۆزی شوان...
لە زاخۆوە پردی دەلالێ دروست کا
(خانی) بێنێ بۆ خاک و خۆڵ
(سالم) بەرێ بۆ خانەقین
مژدە بدا بەکەرکووکی ئاگر و خوێن
ئێوە دەژین، ئێوە دەژین

***

ئێرە چی بوو؟؟

١٩٩١/٢/١٩

ئێرە چی بوو؟ چ باسێکی ڕەش و سامناک؟
ئا لێرەدا خۆی مت دابوو؟
ئێرە چی بوو؟ خوێرێژگە بوو لەسەر برین هەڵخرابوو!
ئێرە چی بوو؟ کێڵگەی فرمێسک، ژاژ و قەڕەفی کێبڵ بوو!
کوورەی کەلەبچەی قەف قەف و شولگەی فەلاقەی ئەستوور و شیپی تەڕ بوو
ئێرە چی بوو؟ کولانەسەی نهێنگر و دێڵەبەبای پیس و گەڕ بوو!
ئا لێرەدا وەحدە و حزبیەت دوو قەحپەی لەش بەسۆزەنەک کێڵراو بوو!
ئا لێرەدا لەناو زیرابی ناو دەمی ئەمنەکانا

هەرچی گەندوگوی مێژووە جهێڵرابوو!
ئا لێرەدا گیانی کوڕە جەربەزەکانی ئەم گەلە
جێگە سەمای چەقۆ و قەمچی و شووڵەدار بوو!
ئا لێرەدا سەمفۆنیای داستانی خەم. نیوەشەوان
سۆزی سەختی جگەربڕی ژێر شالاوی قەپ و تەعزیب و ئازار بوو
لە بەهاری ئازادیدا لافاوێ هات، لافاو ڕقی پیرۆزمان بوو
پێشەنگی جەژنی هەڵاڵە و نەورۆزمان بوو
دوژمنانی ئەم گەلەمان وەک ئاومالّک لە ژێر پێدا کوترانەوە
حەزیان ئەکرد بۆ ناو سکی دایکی خۆیانیان بەرنەوە، نەبرانەوە
ئا لێرەدا نێرگز ڕووا گولاڵەسوورە هاتە بان
دایکی دوو گیانی ئاواتمان کەوتە سەر ژان
قوتابخانەی خانزادمان نۆبەرە بوو
خوا شایەتی ئەو سەرەبوو کە ئێمەی کورد ئازادیخواین
ئاشتیخوازین ژیان مافی ڕەوامانە
دیکتاتۆرییەت ڕیسوایە قێزەوونە،
گۆمە زووخاوی بێ بنە
ڕۆڵی نەما، ملی ورد بێ
با ئازادی باخی هیوای گەلی کورد بێ!

***

برووسکەی ئەندێشەم بۆ کاک ئەنوەری کۆچکردوو

کەنیسە بوو، قداس ئایەتی ماتەمی دەخوێندەوە
دەستم لە ملی خاچێ کرد
حەزم لە چێژی ماچێ کرد
لە گەردنی مەسیحەوە برژێتە سەر لێوی وشکم
ئۆقرەم نەگرت خۆم دەمم برد بۆ گەردنی بەلارەوە!
هاوارم کرد ئەی خەرمانەی دەوری سەری، لە حەزم خۆت مەشارەوە!
وا لێو دێنم لێوی کوردێکی تامەزرۆ بۆ گەردنی شەهیدانی
کە بەماچێک دامرکێ کەفوکوڵی تا ئێسقانی
کە لێوی وشکم پاراو بوو چاوی سوپاسم هەڵبڕی

بینیم وێنەی کاک ئەنوەرە ماچی دەکەم!
خاچ و مەسیح و ئەندێشەم هەمووی ئەوە باسی ئەکەم!
من لە دڵتا کاکە مەسیح خەمێکم دی زۆر بەسوێ بوو
منیش بووم بەهاوخەمی تۆ خەمی منیش هەر لەوێ بوو
خەمی من خوێنی جەرگم بوو
کاکە مەسیح برینی ناو برینی نوێ خەمی تۆیە
برام مەسیح خەمم لەگەڵ خەمی تۆدا هاتەوە کوڵ
کوڵی خەمت وەکو کوڵی خەمەکانم
لە ناخمدا بوون بەیەک و تاو دەسێنن
هەتا دەمرم ئەم دوو خەمە هەر دەمێنن هەر دەمێنن
***

مەشخەڵانی نوێ

کوشتت، بڕیت، وێرانت کرد شار و دێمان
نەک سوێر بوو، تۆ زەهریشت کردە خوێمان
چەواشە بووین، لێت شێوانێن ئەمڕۆ و دوێمان
نەت ئەزانی چۆن هەڵپەکەی تا نەیهێڵی شوێن و ڕێمان
کوشتت، بڕیت، بۆ ئاگری برا کوژی هەمووت کردین بەزەنگەدار
لادێت نەهێشت هەمووت پێچاینە گۆڕی شار
هەموو دونیات لێ تەنێن و سایقەیشت نەهێشتەوە
هەڵی بدەین وەکو دەوار
چاوت سوور بوو ڕاوت ئەکرد ئاسکی ئێمەت کرد بەشکار!
دانەکەوتیت سەگی ئەنفالت تێ بەرداین
نەورۆزت کرد بەتاعون و پەتای بەهار
بزەت لەسەر لێوی ساوا دەسووتان و
نەکەس بۆنی کیمیاوی کرد نەکەس بیستی داد و هاوار!
خۆت چەپەڵ و نیاز چەپەڵیت وەهات دەویست
کوردیش ببێ بەو گەلانەی هەر ناون و بێ ئاسەوار!
ئێمە لەشمان بێ پێخەف بوو ئێمە سەرمان بێ سەرین بوو
کاسە پڕ بوو، ئێمە هەڵساین ڕاپەڕین بوو

قەڵای زۆر و زۆرداریمان تەقانەوە
ئەو دەستانەی لار پێچرابوون بەخواستی گەل جارێکی تر گیرانەوە!
بوون بەمشت و لەناو دەمی زۆردارانی بەردانەوە
زۆردار ئێمە نهێنیتمان والا کرد و دەرکەوتی چۆن شەیتانێکی
چۆن دوڕندە و حەیوانێکی
لەسەر گۆڕی جەنگیزخان و هۆلاکۆ تۆ
لەسەر گۆڕی موسولینی و هیتلەریش تۆ جانەوەرە زێوانێکی
لەنێوانی کورد و مافی ئازادیا تۆ چون بەشە نێوانێکی
ئێمە یەک بووین کە سینگمان نا بەئاگری خەشی تۆوە
ئێمە هەموومان دەنگێ بووین شاباشمان کرد
مۆری خەیانەتمان دەنا بەڕووی زەرد و ڕەشی تۆوە
ڕاپەڕین بوو... بۆ ستەمدیدە ڕاپەڕی بوو
لافاوێکی ڕاماڵێن بوو پێچ و پەنای تۆی دڕی بوو
ئیتر دەستمان بەدەستی تۆ چەپەڵ ناکەین
ئەوا ڕۆژگار سەلماندوویە لەگەڵ تۆدا قەت هەڵناکەین!
هەرگیز لەگەڵ تۆ هەڵناکەین
ئەوەتای هەیت تۆ ئاغایت و من بچووکم
تۆ هەر نەوتم هەڵدەلووشی و منیش هەر لێوە وشکەکەی
شارە گەرمەکەی کەرکووکم!
لەگەڵ تۆدا قەت هەڵناکەین...
دەستی پاکمان بەدەستی تۆ چەپەڵ ناکەین
سەرکەوتین و سەرکەوتووین!
گوم ناوێ بووین ئێمە ئەمڕۆ دەرکەوتووین
هەر چەند تۆ سەگی حەو ڕۆحیت بەلام ئێمەش نەخەوتووین
ئاگری نەورۆزمان خۆش دەکەین
سەد ماشاللە مەشخەڵانە!
ئازادیخوازان سەربەرزن خائین ڕووی لە بێشەڵانە!
بەزمی خەندە لەسەر لێوی ئاڵ و تەڕە
کەژان سەوزن پێ دەشت هەمووی کێڵگەی فەڕە
ماچ وەک پەپوولە دێ و دەچێ لەم گوڵەوە بۆ ئەو گوڵە

لەسەر درەختی عەشقێنی ئەم دڵ هێلانەی ئەو دڵە
بەمیوانی ئەو دڵەت بم کچە کوردە نازدارەکە خەندە گوڵی بەهارەکە
بەمیوانی ئەو سەرەت بم کچە کوردە بەجەرگەکە
بەقوربانی فرمێسکت بم هۆ ئاوارە بێ بەرگەکە!
بەقوربانی یادت دەبم هۆ گەرمیانیی بێ ناو و شوێن!
بەقوربانی خەمت دەبم هۆ هەڵەبجەی ئاگر و خوێن!
هۆ پێشمەرگە نەبەزەکە قوربانی خۆت و سەنگەرت
تێکۆشەرە بەبڕواکە قوربانی خۆت و ڕابەرت!
هۆ شەهیدە نەمرەکان قوربانی بەرگی سوورتان بم
هەرچەند ئێوە بەرێ دوورن قوربانی ڕێگەی دوورتان بم!
ئێمە یەکین خەمی گشتمان کوردستانە
چاومان لێیە بەهەشتێکی ئاوەدانە
خاکی عەشق و گیان بەخشینە، ئاوەدان بێ
ئەگەر هەتا مردنیشم کۆڵی ئەوم لەسەر شان بێ!

***

شێ سوارەکان

نۆ شێ سواری بێ دەنگ و ڕەنگ
نۆ شێ سواری ئێجگار چەلەنگ
نۆ عومری کورت سەفەر درێژ
نۆ شێ سواری بەهاری خەم
هاوینی ڕەش، پاییزی سوور، زستانی شەختە و ڕەشەبا
کێیە بۆنی ئەم تاوانە، بەرەو هەموو دونیا دەبا ؟!
کاکە حەمەی جگەرسووتاو مامی کەژاڵ
چاوەڕێ کەی سوسەی هەواڵ
نۆ شێ سواری ڕێ ون کردوو
نۆ شێ سواری هەواڵ مردوو
نۆ مرۆڤی سەدەی بیستەم، سەدەی زوڵم و سەدەی ستەم
نۆ لاوچاکی چاک هەڵکراو
نۆ کورد نۆ کوڕە کورد، نۆ هەواری بێ شوێن هەوار

نۆ درەختی زۆر کەم بەهار
نۆ شایەتی تاوانی ڕەش
نۆ تاوانی فەرمانڕەوا فاشییەکان، هێز بەدەستە فاشییەکان
خوێنرێژەکان، خوێنمژەکان، ژنکوژەکان، پیاو کوژەکان
نۆ ئارامی ژێر باری گڵ، نۆ دار بەڕووی ڕەگ ڕاکێشراو
نۆ خەونی پاکی دابێرژاو بەگوللەی خەش، خەشی ڕەگەزپەرستەکان
گورگی مەڵبەندی کارەسات، وەرزی خوێن و خەم و نەهات
نۆ فرمێسکی گەلی کورد و نۆ هەناسەی سەردی وڵات
نۆ کوڕ، نۆ پیاو، نۆ شۆڕشگێڕ بێ خەوش و خار
نۆ شەهیدی تازە مەزار
نۆ میوانی سەیوانی سوور، نۆ خەمی نالی و شارەزوور
نۆ تەکبیری –کورد گەورەیە– کورد نامرێ!
سەعاتی سفری تۆڵەمان دوا ناخرێ!
ئەوا پەیکی ئازادیمان بەرێوەیە
ئێستە ئێمە چاومان لێیە ڕێی سوارەکان لەکوێوەیە
شەهیدەکان!
چەپۆکانی ئەسپی شێتان لەگەرداوا ئەم سەفەرە دەباتە سەر
ئەوسا کوردیش وەکو گەلان
خودا دەکا بەشایەت و تاجی ڕەواج دەکاتە سەر
هەموو کوردێ سروودی ئەم کوشتنەتان دەکاتە بەر
ئەمڕۆ کە خۆر سەری کێشا دوای کازیوە
تیشکی کەوتە سەر بەرانان
منیش باڵی چاوی خۆم دا
پێم وت سێ چوار هەزار ساڵە، بەم خاکەدا دێیت و دەچیت
لەگەڵ ئێمەی ستەمدیدە بەشەو دەمریت بەڕۆژ دەژیت
تۆ دەزانیت شەهیدانمان ئێستا لە کوێن
ئەمڕۆ لە پێش ئاوابوونتا سڵاوی منیان بۆ بەرە
پێیان بڵێ سوێند بەو خوێنەی ئەوان ڕشتیان
هێشتا ڕێگە هەر خەتەرە.
وتی بۆنی دزەکانتانم گرتووە

وتی بۆنی درۆی ئێوەم لێ نیشتووە
وتی ئاڵای شەرمەزاریم هەڵکردووە
ئەوان ڕاپۆرتیان دا بەخوا، لەناو کوردا تەبایییە
ئەوان وتیان کوردایەتی تەنها بەری برایییە
ئەوان وتیان خوێنی ئێمە قیبلەی کوردە
ئەوان وتیان کوردستانیش قەڵای گەورە و باخچەی وردە
ئەوان وتیان کورد بێ خەمە
وتیان بەخوا ئاسۆ هەمووی ڕوون و پاکە بێ تەپوتۆز و بێ تەمە
ئەوان وتیان خوێنی ئێمە فیڕۆ نەبوو سەرمان بەرزە!
بەخوایان وت لە پارەوە ساڵی کوردستان پێنج وەرزە!
بەهار، هاوین، پایز، زستان وەرزی پێنجەم ئازادییە
هەموو چەمە شێەکانی نیشتمانمان دەم پڕ لە ئاو لەسەرخۆنە
ئەوا کوردیش بیروبڕوای تەبایی ئەنجام و هۆنە
ئادەی بڵێ ئێوە ڕازین شەهیدانتان لێ هان بدەم!
تامی کردەی نارەواتان لە ڕوومەتی ئاسمان بدەم
بڵێم هۆ هۆ عەلی بەگ و هۆ کاک یاسین
وا خەریکە ساڵە ڕۆژتان دەکەن بەڕۆژی گەرمەشین
شەهیدەکان! زیندووەکان دڵیان بەردە هانام بۆ ئێوە هێناوە
بەخوا بڵێن: لەعنەت بکا لەو کەسانەی خەمیان لە ئاڵاتان داوە!

***

برووسکەیەکی ڕەوا

١٩٩٢/١/١٢

ئەم هۆنراوەیە لە چلەی م. فەرەیدوون عەلی ئەمین دا وەک بروسکە خوێنراوەتەوە

بە چ سەنگێ پیاو دەکێشن؟
بە چ دەنگێ پیاو بانگ دەکەن؟
بە چ مافێک گەوج و گەمژە، پیاوی مەزن بن ئاو دەخەن؟
کاک فەرەیدوون من بەبڕوای کوردایەتی تۆ دەکێشم
بەهەنسکی فەرهەنگی خەم
وا لە نوێوە ئەشکی گەرمت بۆ دەڕێژم

من بەسۆزی پاڵەوانی دواڕۆژی کورد تۆ بانگ دەکەم
بۆ کۆڵ و باری ئەم کۆچەت لە دەروونما جێ ڕادەخەم
من دەمێکە ئەو گەمژانە ڕسوا دەکەم
لەپشتەوە پەڵی وشەی بێ هێز و پێز
دەهاوێژن بۆ هەر مەزن
ئێوە شاسواری ڕێیەکن
تەنها لەبەر ئاڵای کوردا و
هەر بۆ بانگی ڕەوای مردن دادەبەزن!

***

سروودی پێشمەرگە

١٩٩٢/١/١٤

ئەی سروودی ئەو کەژانەی وا لە ئاسمان سەر دەدەن
ئەو کەسانەی دێنە ڕێگات سەر لەتاش و بەرد دەدەن
تۆ نیگای ئاسۆی بڵندی و دێیت بەرەو هەوراز و شیو
چۆن لە تیشکی تۆ دەئاڵێت تەمتومانی ڕێی بەزیو؟
ناوی پێشمەرگەت لە خۆت نا ، ناوت چەند خۆشە برام
من لە خۆشیی ناوی تۆ بوو وەک چرایێک هەڵکرام
ئەو چەکەی تۆ خامەمان بوو بۆ نیگاری ڕۆژی ڕوون
شایەتە ئەم خاک و خەڵکە بێکەس و داماو نەبوون
هەڵمەتی تۆمان بەدی کرد کەس نەکەوتە ناو هەرەس
کەوتە ژێر پێی ئەسپی تۆڵە دوژمنی خوێڕی و تەرەس
بۆ موفەڕک نانە وردەی پشتی تۆمان ماچ ئەکرد
هەریەکە و بۆ داخی دوژمن ڕووی لە داری خاچ ئەکرد
ئەو شەهیدانەش کە خاکیان کرد بەمەزرای خوێنی سوور
وان لەناو ناخی دەروونا بوون بە بڕوای بێ سنوور
من بەقوربانی خەمت بم تۆ خەمت زۆر گەورەیە
وا دڵم بانگت دەکات و پێت دەڵێ جێت لەورەیە

***

سروودی ئالا

١٩٩٢/١/١٤

من کە ئالای تۆ دەبینم ئەی گەلی کوردی دلێر
خۆم بەشاخا هەڵدەشاخێم بۆ نەبەردیش دەبمە شێر
با لەسەر لوتکەی چیاکان بیشەکێنی بای شەماڵ
من لە خۆشی ئەو نیگایەی دەچمە سەر باڵی خەیاڵ
ئەی گەلی کوردی ستەم چێژ وا ڕقت پڕ کاسەیە
بەژنی ئالات بۆ هەبوونت شایەت و پێناسەیە
ئەو کەسەی ویستی کە ئالات هەر لەناو خەونا بژی
شۆڕشی تۆ زەبری تۆڵە و ڕاپەڕینی پێ مژی
با دڵی دوژمن لەداخا شەق بەرێ ئالات هەیە
ئەی قەد و بالای هیواکەم ئێستە تۆ کالات هەیە
بەژنی ئالا، ڕەنگی ئالا، شیعر و تابلۆی سەردەمن
مان و بوونی تۆیە... ئالا، نوێژی قووڵی سەرجەمن
تۆ پەیامی سەربەخۆییت... ئەمڕۆ زیاتر هەڵکەوە
ئەو دروشمەی هەر دەمێنی و وای بەزاری خەڵکەوە!

***

نەورۆز و خەبات

١٩٩٢/٢/٢٣

هۆ ستەمدیدە گەلی کورد، جەژنی نەورۆزت بەهات
ئاگری نەورۆز و کڵپەی، مەشخەڵن بۆ ڕێی خەبات
تۆ و خەبات و هەوڵ و کۆشش قەت لەیەک جیا نابنەوە
میللەتانی سەر زەمینیش، بەم خەمە دەتناسنەوە
تۆ لە کورەی مامە کاوە، پەنگری هەردەم گەشی
بۆ لە مافی زۆر ڕەوای خۆت تاکو ئەمڕۆش بێ بەشی
ئەی ستەمدیدە... گەلی کورد... ڕێگە هەر ڕێی کاوەیە
ڕابەری ئالاو دروشمت هەر هەمان سەرچاوەیە
بەشکراویت، بەشخوراویت، پێ لەگشت، مافت دەنێن
چوونە ناخت وەک جنۆکە و وا لە هۆشیشتا دەزێن

ڕاپەڕینێک، سا درەنگە، با هەموومان یەک گرین
گەردەلوولی ئێش و ئازار، ڕوو بکاتە یەک برین
با برینمان یەک برین بێ و با خەمیشمان هەر خەمێک
با سروودمان یەک سروود بێ وەک تیۆری سەردەمێک
خاکی کوردستانە خەمان، ناوی کوردستان ژەمە
کوردستانە موڵکی بابمان خاتووزینمان بۆ مەمە
قیبلەمان گۆڕی شەهیدە و جۆگەیەکمان زەمزەمە
داد و دوژمن با بزانن هەر (وەلی) یاری شەمە
هەر وەلی یاری شەمە
هەر وەلی یاری شەمە

***

ڕێبوار و تۆڵە

١٩٩٢/٣/٢٥

ئێوارە وەختە ڕێبوار گیان، بۆ کوێ دەچیت
بەرەو کام لا، کام پیاو خراپ، ڕێگە دەبڕیت؟
تۆڵە حەقی ڕەوای خۆتە. یەخەی کام جانەوەر ئەگریت؟
ڕێبوار توخوا ئێوارەیە و شار خامۆشە ئاگر مەگرە بەدەستەوە
ڕێبوار توخوا لە دەروونتا گڕی تۆڵە ببەستەوە
دوژمنەکەت هەر دوژمنی برا کوژی ئێمە نییە
دوژمنەکەت دوژمنی گشت گەلی کوردە
ڕێبوار ئەوا چەمی تۆڵە لرفە دەکات، بوار نادات و بێ پردە
ئێوارەیە دەخیلت بم مۆتەکەی مەرگ دێتە خوارێ
ئێوارەیە باران سوورە، بەفر ڕەشە، خۆڵ ئەبارێ
دوژمنەکەت بۆ ئەجەلە، بەرەڵایە، -دەبوکاری وا نەبوایە-
مەرگی تۆیشی وەکو خوێنی سەرداری جوان لەچاوایە
ڕێبوار مەڕۆ مەڕۆ ڕێبوار
پێدەشت مەبڕە بەرەو بنار
هەوراز مەرگە و دوژمن سەگێکی هەوشارە
تۆش وەک تۆڵەی حەق و ڕەوا مەچۆرە رووی

خۆ خاوەن حەق هەر تۆ نەبووی
کورد و شۆڕش، باوەڕەکەت، هەر هەموویان
خاوەن خوێن بوون حەقیان دەویست
تەپەی دڵی ڕاچڵەکیوی تۆیان دەبیست.
هۆ ڕێبواری ڕێگەی مردن
تۆ مەرهەمی شیفا بەخشی ئەو زامە بووی...
مەرگی سەردار کردیە دڵمان
بۆ ئەو زامەت کولانەوە؟!
بۆ ئەندێشەی تۆڵەی ڕەوات لەناو خوێنا تلانەوە؟!
هۆ خەڵکینە بانگی دڵی شێخ عوسمانە
بانگی گەلی کوردستانە
تاکە پێڵاوێکی ڕێبوار نرخی هەموو دوژمنانە!
کاکە ڕێبوار ڕێبواری ڕێی خەم و تۆڵە
نەک هەر لە ماڵی باوکتا، لەم خاکەشدا جێگەت چۆڵە
مامە حەسیب بانگت دەکا...
ڕێبوار مەڕۆ جێگەت چۆڵە
ڕێبوار مەڕۆ شەهیدی ڕێی خەم و تۆڵە.

***

نەورۆز

١٩٩٢/٤/١

نەورۆز هاتەوە وەرزی تین و تاو
نسرمی گیانمان پڕ بوو لە هەتاو
چەپکە نێرگزمان کرد بە بەرۆکا
بۆ خوای ئازادی هاتین بەچۆکا
ئەسپی (ڕاپەڕین) چەپۆکانی بوو
شاخ و دەشت و دەر خرۆشانی بوو
سواران تاو دەبەن پێشبڕکێ گەرمە
تازە کە سوار بووین دابەزین شەرمە
سەری شار شاری گڕ و هەتاو بوو
کە دەیان ساڵ بوو ناوی دزرابوو

سوێیی کورگەل بوو دەیهێننەوە
کەرکووک دزراوە دەیسێننەوە
خوێن جمانی گەل خۆی خوێن جمان بوو
خەنجەری دەست و چەکی سەرشان بوو
کە خۆری نەورۆز لە ئاسۆی سوورا
ڕووی کردە کەرکووک بەشارەزوورا
لەسەر مەرقەدی بابە گوڕگوڕمان
نەزرمان دەکرد بۆ کچ و کوڕمان
تەپڵی ئازادی لە گڕ و نەوتا
شایی ساز دەکرد لە گوێی سرەوتا
دوژمن وەک سەگی دزی نێو دەوار
کلکی شۆڕ کرد و هەڵات بەرەو خوار
بەڵام ئەفسوسە، داخە و هەزار داخ
چرۆی خۆشیمان نەکەوتە ناو باخ
شاڵاوی دوژمن بەچەکی نوێوە
کەس نەیدەزانی چۆن هات، لە کوێوە
سەرلەنوێ جارچی خۆی کرد بەشارا
دیسان وا کەرکووک ئەکرێ بەدارا
ڕۆژمان ئەمڕۆیە کورگەل وەرنەوە
با هەنگاو بفڕێ هێرش بەرنەوە
با دوژمن باری لە کەیوان نەخات
کەرکووکی دڵمان لە لێدان نەخات
لەناو سوارانا (علي) هەڵکەوتوو
وەکو ئەستێرەی هەرگیز نەخەوتوو
ئاسمانی شینی هێنایە زەوی
لێوی پاراو بوو بەئاوی شەوی
بوو بەبرووسکەی هەڵمەت و هەنگاو
هەردە بەهەردی گەرمیان و سەنگاو
لە سیانزە بەدەر نەچووینە دەرێ
ئەی بۆ وەیشوومە هەتاومان بەرێ؟

کورگەل دەخیلە (علي) دەخیلە
خۆ دەمی دونیا چۆتە کلیلە
ئادەی ئەم جارەش هەڵمەت لە نوێوە
ئەو کەسە مەردە، دەمرێ بەپێوە!
(چیمەن) شەرگەیە کورگەل هەرایە
دەنگی ئەجەل دێ وەک لوورەی بایە
بۆ شکاندنی ئەم رێ و مەردنە
چەک و سەنگەر و خۆراگرتنە
دەخیلە (علي) دەخیلە کورگەل
لەبەر بای ئەجەل لەدەست مەدەن هەل
ئەم گەردەلوولە وەیشوومەی رەشە
بەرپێ تاریکە، لیتەیە، هەشە
وا مەرگ ئەبارێ، خوا مەرگ ئەبارێ
زریان رووی کردە ناو گەرووی شارێ
عەلی شەهید بوو شەهید بوون کورگەل!
ئەبەد خرایە سەرپشتی ئەزەل!
بۆ بەختی کوردە ئەم کارەساتە
رێگەمان هەمووی هات و نەهاتە
خوێنی شەهیدان بەرگی بەهارە
بووکی ئازادی بێ دار و یارە
هەر بەختی کوردە وا خوێن جمانێ
تەنگە نەفەس بێ و کوڵی خۆی دانێ
هۆ کاکە علی، کورگەل، شەهیدان
هێژا و قەهرەمان، چەلەنگ، عەگیدان
وا ئەسپەشێکەی راپەرینی سوور
لە نوێوە بوو بەکڵپەی ناو تەنوور
چەک لەدەستایە و سەنگەریش ماوە
مەیدان چۆڵ نەبێ ئەسپیش بەتاوە
قودسی کوردستان شاری کەرکووکە!
باوەگورگورمان زۆر ئێسک سووکە

پیری روو بەنوور، دەروونی تەنوور
شەوقی دەگاتە دەشتی شارەزوور
رێ بۆ ئاوارە روون ئەکاتەوە
با دایکی ژیان خەم نەخاتەوە
خوێنی شەهیدان بەرگی باخانە!
باڵای شەهیدان باڵای شاخانە!
تەنها ئازادی هاوکێشی خوێنە!
هۆ گیانی عەلی ئەم موژدە بێنە!

***

دڵم خۆشە کوێرەدێ نیم، من شارێکی ئاوەدانم. دەنگم ئەگاتە گشت شارێ وەکو سروودی ئازادی، دەفرم بۆ سەر هەموو زارێ.

چیمەن و خەم و خوێن

پێشکەشە بەجوانەمەرگانی کاروانی خەم و خوێن، کاروانی رێی سلێمانی و کەرکووک، پێشکەشە بە(حەمە عەلی)

کەرکووک، چیمەن، گەرووی دەربەن بازییان و چەمی تەیناڵ و تاسڵوجە،
جێ نەزەرگەی شەهیدانن
رۆژگار رۆژانی ئازادیی و پێکدادان بوو
دایکی دوو گیانی بەختی کورد، دیسانەوە لەسەر ژان بوو
پیری پیران، خوا ئامانە، هەرچی شێخ و مەشایخە چاوتان لێ بێ
با ئەم دایکە کلۆڵەمان ئەمجارەیان سەلامەت بێ
با بەختی خاس بخاتەوە
با دەرگای خێر لەسەر خۆی و لەسەر ئێمەش بکاتەوە
پیر و پیاوچاک دەخیلتانین
حەفتا ساڵە ئەم دایکەمان ژان ئەیگرێ و کەچی ئەنجام لەبارچوونە!
یا ژانی پێ دەخۆنەوە و دێتە مردن یا خەبەرێکی بێ نوونە!
ئەم دایکەمان هەرچەند دەکەوێتە سەر ژان، بێ مامانە
ئەم دایکەمان کە کۆڵوانە لە کۆڵ دەکا و بەرکۆشی خەم
دەچنێتەوە و روو دەکاتە دەرگای مێژوو بێ باوانە!

ئەم دایکەمان شاژنێکە و وەکوو مریەم بێ تاوانە!
ئەو بەختی بوو مەسیحی بوو مەسیحیش بوو بەپێغەمبەر
حەفتا ساڵە ئەم دایکەمان دەکەوێتە سەر ژانی خۆی
هەزار مالوم ڕێی پێ دەگرن
تۆ ئەم سکەت لە کوێ هێنا خاکت بەسەر؟!
ناشێ بڵێی کوڕی خوایە، لە کاوەوە تۆ بێ بەری!
تۆ شارێکی داخراو و بێ گوزەری!
کەرکووک، چیمەن، تەق تەق، پردێ
هەموو شاخێ هەموو هەردێ
هیچیان نەبوون بەمامانی
هەموو بوون بەجێ کوشتنی پێچ و ژانی.
بەم باسەوە کوڕە کوردێکی هەڵکەوتوو: حەمە عەلی
چەکی لە شانی توند کرد و هاواری کرد: ئادەی کوڕگەل!
بەناو گەرووی ڕەشەبادا، خۆتان لوول دەن
وەک گەردەلوول
چیمەن بگرنە باوەش و پێ داکوتن
دایکی ژانگرتووی بەختی کورد نەزری باوەگوڕگوڕ دەکا!
گیانی لە مەترسیدایە، کەچی هەر داوای کوڕ دەکا!
کوڕگەل ئادەی. ئادەی کوڕگەل ئەمجارەیان ژانی سەختە
ئەم دایکەمان حەفتا ساڵە ژان دەیگرێ و هەر بێ بەختە
ئەمجارەیان لەمەرقەدی باوەگوڕگوڕ نەزر دەکا
ئێمەش کوڕی گڕ و خوێنین،
ئێمەش لە ڕێی ئەم ژانەدا دەمێ ساڵە شیعر و سوێنین!
ڕی بۆ شەوارە خۆش دەکەین
ئەمجارەیان با ئەم سکە لەبار نەچێ
ئەمجارەیان، ئەم بارەیان لە گێژاوی ژان و پێچا ڕێ ون نەکا
با چنگی هاڵی نەگاتێ
بەڵکو خودا لە چیمەندا نەفخێکی (یُسر)ی بداتێ!
(حەمە علی)، ساڵانێک بوو هەر چاوەڕێی ئەم ڕۆژە بوو
بۆ ئەم خەونە هەموو کاتێک وەکو دەڵێن پرۆژە بوو

حەمە عەلی! فەرموو ئەوا دایکی بەختە هاوار دەکا
وا بازنی هەزار سروود لە باسکی دەنگ و زار دەکا
حەمە عەلی! کوڕگەل، جەمن.
سەرچاوەیان هەر کوێیەک بێ زۆرن، کەمن،
چاویان لێیە وا ئەژدەهاک دڵی کوردی لەدەم ناوە
چاویان لێیە قودسی ئێمە دەمی وشکی نەپاراوە!
حەمە عەلی! داوی مەرگیان لە چیمەندا بۆ داناون
حەمە عەلی! بەسەر پشتی گەردەلوولدا بەرەو چیمەن ڕێ بەنە بەر
حەمە عەلی! گوللەبەنی بەردە گەورەکەی بازییان بکەنە بەر
حەمە عەلی! بۆ وەڵامم نادەیتەوە تا کوێ دەڕۆن؟
ژەمی نیوەڕۆی ئەمجارە لە کوێ دەخۆن!
بەئاوی کام چۆڕاوگەی خوێ دەست و دەمی خۆتان دەشۆن؟!
حەمە عەلی! خۆ من سۆزی دایە بەهێم
حەمە عەلی! خۆ من وەکو جەرگی حەپسەم
زامی دوو زامم هەر قووڵە و کۆڵ گرانم
حەمە عەلی! منیش هێشتا هەر چاوەڕێی کامەرانم
حەمە عەلی!
لە گەردەلوول کە دابەزین سەنگەر چۆن بوو؟
کەرکووک چۆن بوو؟ باوەگوڕگوڕ هەر دەسووتا؟
کلپەیەکی سەر دەکەوت و کلپەیەکی هەڵدەتووتا؟
ئەی سیامەند لەگەڵ خەجی خاک و خوێنا گەیین بەیەک
ئێستە گیانیان تێکەڵاوە؟
مەتارەکەی (بابە عەلی) لەناو دەستیایە بێ ئاوە؟
(نامق) چی وت بە(سەروەری) ئامۆزای و چیان بۆ تۆ گێڕایەوە
(نەوزاد) وتی سلاوی من ببەرەوە بۆ دێوانە؟
لەبان مەقان، ڕاستە دەڵێن لە دوێنێوە قوڕ پێوانە؟
ڕاستە دەڵێن پەڵەی گەنم ئەمساڵ نایێتە کەروێشکە
جێ هێڵانەی شەهیدانە؟
ڕاستە دەڵێن چیمەن دەڵێی دایکی بەختە و زەیستانە؟
حەمە عەلی... تۆ سوار چاک بووی بۆچی گلای؟

کوا سەنگەرت؟ کوا خەبەرت؟
کوا کڵاو و جامانەکەت؟ بۆ باوکی خۆت چیت ناردەوە؟
کە تۆ گلای، ئەڵبەت خەونت نەشاردەوە
کە تۆ خوێنت کرایە ناو دڵی چیمەن
خەونی چۆن چۆنت دەبینی؟
دایکی خەممان بارگران بوو؟
یا دەم وشکی پێچ و ژان بوو؟
باوەگوڕگوڕ لەسەر پێڵوت هەڵدەپەڕی؟
قەرە هەنجیر ئاوی ساردی بۆ دەناردن؟
بەردە قارەمانی کەفتە دوعای خێری بۆ دەکردن؟
بۆ مەرقەدی شێخ مارفمان تەپەی دڵی بۆ دەبردن؟
تۆ پێم بڵێ شوانەت بینی؟ ئاشتیت بینی؟
پاشا ڕێگەی جوانە مەرگان ڕەشبەڵەکە، کێی دیت بینی؟
چییان دەوت، چییان دەویست؟
چییان بیست و چییان نەبیست؟
(حەمە عەلی)!... سەر گورشتەی چیمەن و خوێن بگێڕەوە
من زۆر ماندووم من کۆڕەوێک چاوەڕێمە...
کێڵگەی شیعرم بەهاراوی ڕاپەڕینی لێ براوە، لاڵ و پاڵە
هەر گێژاوی بێ خەیاڵە.
من ڕەو دەکەم وام لەڕێچکەی کۆڕەوێکا
ئەستێرەیەکی کشاوم، وام لە گەرووی وا شەوێکا،
مەگەر شەوی چیمەنی تۆ وا تاریک بێ!
پانیی ڕێگە جێ پێیەکە، مەگەر پردی سەرجەهەنم وا باریک بێ!
حەمە عەلی! وا من سەری خۆم دەشکێنم
لە کوێوە دێم بۆ کوێ دەڕۆم
ئاخۆ ژەمی مەرگ و ناسۆر ئەمجارەیان لە کوێ دەخۆم؟
باران ئەشکم دەخواتەوە
بەفر پێڵووم لێ قورسەکات، ئاژانس زامم دەکاتەوە
دەس لێ شتێ وا خەریکە ڕێچکە دەکات بۆ ناو دڵم.
پەنا بەرمە بن کام دارێ؟

گمۆ ملی شۆڕ بێتەوە ملەکەوە بێتە خوارێ
تۆ سەیری کەن، تۆ سەیری کەن
ئەرژەنگی دێو بەدوامەوە چۆن دەخوێنێ و
بەسەر سەرما چۆن دەبارێ؟!
حەمە عەلی تۆ پێم بڵێ گەڕایتەوە لەم سەفەرە،
شەوان لە کوێ دەبەیتەسەر؟
ڕانک و چۆغە یا توێژاڵی گڵی چیمەن دەکەیتە بەر؟
من ئەم کۆپلە شیعر و سوێندەم
لەسەر گۆڕەکەت جێ دێڵم، لەبەری کە!
وەکو کاکۆڵ لەسەری کە!
دایکی بەختی کوردستانمان!
پێڵووتە جێی حەمە عەلی
سەر و سەرای دوژمنانە
ئەو سەری ڕێی حەمە عەلی!
کوڵەچوار شەمە زۆر بووە
من هەر دەستم لەسەر دڵمە
تۆ چی دەڵێی حەمە عەلی؟
وەک بسم الله پێش گشت شتێ دوای گشت شتێ
ئەم ئایەتە دەخوێنمەوە، ئەم سەدایە دەسێنمەوە:
هۆ سوارەکان!
هەل ئەم هەلە، ڕۆژ ئەمڕۆیە
ئەمڕۆ هەر ڕۆژی کورد کوردە
نە من منە و نە تۆ تۆیە

***

بۆ یادی جەماڵە ڕەشی شەهید

١٩٩٢/٤/٢

کە دەمەوێ بۆ تۆ بگریم عەول دێتە فرمێسکمەوە
کە دەمەوێ بۆ ئەو بگریم تۆ دێیتە ناو فرمێسکمەوە
چۆنتان لەیەک دوورخەمەوە

چۆنتان لەیەک جیاکەمەوە
ئێوە دوو جەستە و گیانێ بوون
دوو ئەندێشە و ئیمانێ بوون
دوو دەفتەر و یەک چامە بوون
بەرهەمێک و دوو خامە بوون
چۆنتان لەیەک جیاکەمەوە
عەول پێی دەوتم کاکە، لەلای تۆش من هەر کاکە بووم
منیش وەکو ئێوە هەردەم هەر عاشقی ئەم خاکە بووم
ئەی پاڵەوان جەماڵە ڕەش، تۆ کەی ڕەش بووی
تۆ وەک دڵی ئازادیخواز لە زیندانیشا هەر گەش بووی!
ئەی قارەمان تۆ ئەشکەنجە بەزێنێ بووی
کە پێت داگرت، سوور بووی لەسەر ئەستێرەی سوور
تۆیان کرد بەکڵپەی تەنوور
وایان دەزانی سووتاوی
وایان زانی توێ ئەستێرە تەواو کشایت و نەماوی
لەو ڕۆژەوە تۆ داستانی، داستانێکی ئێجگار جەنجاڵ
وەکو بازێکی تیژڕەوی دەدەی لەباڵ.
بەسەر شاری ساڵەکاندا چریکەت دێ و سروودی خۆر دەبارێنی
بەشاپەڕی شاباڵی خۆت تاریکایی دەتارێنی
تۆ نەمردیت، بووی بەپەیکی نامەی تۆڵە
وایان زانی دەرگای ماڵمان لەسەر پشتە و چۆڵ و هۆڵە
وەک سەگی هار وەک دڕندە وەکو و کولە.
وا دەهاتن، کووچە و کۆڵانیان پڕ دەکرد
وەکوو گورگی برسی خۆیان لە بۆنی خوێنێ خڕ دەکرد
هەتا مڕ بوون، هەتا پڕ بوون، دەستیان وەشان، خوێنیان ڕژان
بەڵام تۆ هەر نەمردیت و دەرگای ماڵمان لە ڕوویانا پێوەدرا
شکاندنی ئاسان نەبوو
کە نامەکەت گەیشتەجێ وەک ئەوسای خۆت بێ کەس و بێ باوان نەبوو
تۆ نەمردووی تۆ سروودی مافی گەلی کوردستانی
تۆ تۆوی نوێی وەرزی ئازادی ئینسانی
تۆ بەیانی، تۆ خۆر دێنیت، تۆ نەوروزی، تۆ بارانی

تۆ شەهیدی پێش کەوتوویت و کێ بەرکێکەیش هێشتا ماوە
شوکر سەنگەر نەڕووخاوە
ئەمڕۆ ئاڵای کوردستانە، نەخشی سەرڕوو و شێوەمانە
تەنها ئازادی کوردستان نرخی خوێنی ئێوەمانە!

***

چەکەرەی کاوە

١٩٩٢/٤/٢٠

لە شارێکمان، پەیکەرێکی مامە کاوە
وەکوو ئاڵای ئازادی بێ هەڵکراوە
دڵم خۆش بوو وتم شانازی ئێمەیە
ئا لەم ڕۆوە چرای خۆشی ئەم ڕێمەیە
ڕێی ئەندێشەی کوردایەتی ئەم سەردەمە
پەیکەرێ وا بۆ ئێمەیشەو بۆ سەرجەمە
ئاڵای ئێمە پێچراوە بوو هەڵنەکرا
وەکوو بڵێی قوربانیی هیچ بۆ نەدرا
ئاڵای هەڵکرد هەر میللەتێ قوربانی دا
بۆ قوربانیی گەلمان قوڕی لە شانی دا
نەم بیستووە هیچ میللەتێ بۆ پەیکەرێ
لەسەر دەستی سەری لاوێکی خۆی بەرێ
بۆ پەیکەرێ قوربانیشمان دا بەرۆژگار
لێمانی داوە ڕەهێڵەی شەستی ئازار
هەر قایل بووین وتمان ئەمە مێژوومانە
یادی باوانی دێرینی بازوومانە
کەچی دوژمن وەها دڵی گەنیو بوو
ئەم کارەی لا کارێکی کەس نەدیو بوو
شەوێکی ڕەش وەک شەوانی دەیان ساڵمان
لەسەر خۆمان خڕ کردبوو دەرگای ماڵمان
گەردەلوولی خەشی دوژمن هەڵی کرد
بۆ مێژوومان بێ شەرمانە دەسی برد

بۆ سبەینێ کاوەی شکاو کە خۆر هەڵات
بای ڕەشەبا لێرەی دەبا و لەوێی دەخات
هەر کاوەیە و دوای کاوە دێ و ئێمەش دەڕۆین
دەڵێین سبەی بەیانی دا خەمێ دەخۆین!
زرمەی پیک بوو دەیانهاڕی لە گشت لاوە
جێگە پێەکەی پەیتا پەیتا دەکوتراوە
پیرەمێردێک لە لایەکی ڕاوەستابوو
بەو دیمەنە خەمی نوێی لە دڵ شکابوو
پرسی: کوڕم بۆچی وا توند دەیکوتن؟
خۆ ئەو بەردە و لێیان نایێتە وتن!
-ترسیان هەیە ڕقی ئێمە بێ و سەر بکا
بەرکۆشەکەی مامەکاوە لەبەر بکا!
نەخەیر مامە ئەم ترسەی خەواندووە
گوایا ڕقی ئێمەی کوردیان مراندووە
دەڵێن نەکوو گیانی کاوە ئالێرەوە
گوزەر بکا بەدەشتی گەرمەسێرەوە
لەجێی خۆیدا چەکەرەی نوێ هەڵباتەوە
دەرگای خڕی خەمی ئێمە بکاتەوە
حەوتی ئازار کاوە لە نوێ گەڕایەوە!
پێش لە نەورۆز ئاگرەکەی کرایەوە!
وەڵامی توو و مامە پیرەش درایەوە!

***

بۆ دایە گەورەی پشدەر

١٩٩٢/٤/٢٠

ئەمجارەیان وا هاتمەوە قەڵادزێ بەهارت بێ
دەریاییێکی جموجۆڵ بێ و ئەمبەرە و بەر کەنارت بێ
ئەمجارەیان وا هاتمەوە...
لە بارمتەی چاوی تۆدا هەزار شیعری خۆم چاندووە
ئەمجارەیان وا هاتمەوە، خەم و داخم خەواندووە

با تێر تەماشای باڵات کەم، خەریکە خۆی دەگرێتەوە
با تێر تەماشای چاوت کەم، وردە وردە دەکرێتەوە
ئەمجارەیان سروودی من بۆ باڵای تۆ دانراوە
ئەمجارەیان بەستەی هیوام بەرماڵێکە... دایکی پشدەر
بۆ نوێژی تۆ ڕاخراوە.
ئەمجارەیان لەسەر گۆڕی شەهیدانت نوێژی ئیستیسقایێ دەکەم
بەناو گەردەلوولی خەما پەڵە هەوری وا دەهێنم
کە بتوانم ئەشکی خۆمی تیا بچێنم
بە بەستەوە بۆت بباریێ، بڕژێتە سەر هەموو زاریێ
ئەمجارەیان لە هەردوو زێت ئاوی حەیات دەخۆمەوە
ئەمجارەیان -لە جۆلانەی چاوی خۆما دەتخەوێنم- ئەوساکە خۆم دەڕۆمەوە
ئەمجارەیان وەکو سارا گوڵاوڕێژی کۆڕت دەبم
دەستەسڕت بۆ هەڵ دەدەم
ئەمجارەیان حاجییەکم لە عەرەفەی قەڵاکەتا
شەیتانی نووی بەر پەڵ دەدەم
دەبمە نقێمی موستیلەی پەنجەیەکت تازە تازە دەڕوێتەوە
بەدەستەدووی هەوجاڕێکت تازە تازە دەکرێتەوە
بەستارەی سەربانێکت مەوجی سووری پیا دراوە
بەکلیلی دەرگای دڵی ئەو خەمانەت، چوار ساڵ دەبێ داخراوە
شیعرم کلی کێوەڕەشە، چاوت لە نوێ بڕێژەوە
دایە گەورەکەی پشدەری، باراش لە نۆی ببێژەوە
مامانێکم لەم ژانەتا، زوو ئەم بارەت بخەرەوە
خۆم ناوکیت بۆ دەبڕم
هەر خۆم لانکە و بووکەشەشەی بۆ دەکڕم
هەر خۆم بەرگێکی بۆ دەکەم گوڵەکانی شیعری جوان بن
کوڵمەکانی سوور هەڵگەڕێن، نانی شوان بن!
دایە گەورەکەی پشدەرمان! کوانێ یەخەی پڕ شیری تۆ؟
وا بەهارە ئەمجارەیان یەخەی ئاسمانت بۆ دەگرم
ئەمجارەیان کرێوەیەکت لێ بدا خۆ من دەمرم
تەلمیت بەندانێ ڕێ بخە، بووکی سوار بێ
سوارەی شاییی، با دێبەرە و باخ و کێڵگە و ڕەنگی شار بێ

ئەمجارەیان تۆ بمێنی و کوردستانیش ئاوەدان بێ
ئەمجارەیان لەبەر تاڤگەی ئازادیدا تۆ خۆت بشۆ
بەکورد بڵێ: دوژمن هێشتا چاوی سوورە، دەتۆش خەمێکی خۆت بخۆ
جارێکی تر کە دێمەوە، شەتەکم دە بەو شاخەوە
لەناو ڕەزێکی کێلڕاوا کە هاتەبەر کوپەیەکی لێ پڕ دەکەم
کە بوو بە مەی دەڵێم ئۆخەی
من وەک خەییام ڕووی گومانم ناکەمە خوا
من عەشقی خۆم نادەم بە با
من لە دڵما هەستەی باوەڕ بەرجەستەیە
جا ببینە عاشقەکەت ئەو مەستەیە
لەناو هەموو عاشقاندا سەردەستەیە!
ئەی خۆ منیش هاوسەنگەری هەژارانم
دەنگم لەگەڵ هاواریانە
خەمم لەتەک ئازاریانە
پێش هەموو کەس قوربانتێن
ئێمە ڕۆڵە و باوانتێن
قەڵادزێ دایکی پشدەر
لە حوزورتا ڕاوەستاوم دەستەونەزەر.
***

شاژنێک

١٩٩٢/٦/٨

بەدەفتەری شاژنانی گەلی کوردا چاوم گێڕا
تۆم بەدی کرد ناهیدەخان
دایکە خەمەی تێکۆشەران دایکە خەمەی ئازاری خوای ئەم گەلە بووی.
لەناو کێڵگەی هەوڵی پاکدا، گەورەییدا، پوختی خەرمانی خەلە بووی.
خەمی هەموو ئازادی خوای ئەم وڵاتەت، لەناو دڵە گەورەکەتا دەحەواوە.
دڵدارەکانی ڕێی خەبات خوازبێنییان لە قەولی تۆ دەبڕاوە
خوشکی گەورەی هەموومان بووی
ئاوی سازگار و چایی بووی بۆ تینوان
بەهەتوانی دەستی تۆ بوو زامەکانمان ساڕێژ دەبوو، پەترۆی دەبەست

تێکۆشەرێک کە دایکی خۆی دەدی تۆ بووی
چەکی هەڵمەت و ئاخێزی لە خۆی دەبەست
تۆ نەمریت لە دەفتەری جاویدانی سەفەرماندا سەردەفتەری
تۆ لە ڕیزی هاوڕێیاندا تا خەم بمێنێ ڕابەری.
***

ئەیلوول بەپێوە وەستاوە

بۆ شەهید مەلا ڕەسول

١٩٩٢/٦/٢٦

ئەیلوولی سوور هەستایە پێ
شتی وەهاش دەبێ و دەشێ!
ئەیلوول بەپێوە وەستاوە، چاو دەگێڕێ، سەنگەر بەسەردەکاتەوە
سلاوی گیانی شەهیدان دەداتەوە
ئەم سەنگەرە هەوەڵ تەقەی لێوەکرا
ئەو سەنگەرە بوو بەجێ مەشخەڵ و چرا
یەکەم شەهید ئا لێرەدا وتی: یا کوردستان یا نەمان
ئەم سەنگەرەش ئەوەیان بوو هاتە زمان، وتی بەسە شک و گومان
ئەم سەنگەرەش تینی ئەیلوولی لەبەرکرد
وەرزی هاتوو هاتە گۆڕێ سەنگەر دەبێ خۆی بگۆڕێ!
سەنگەر ڕیزن، ئەیلوول لەمیان سلاو دەکا
لەگەڵ ئەویان مشت و مڕیە و بۆ ئەوی دی دێت بەچۆکا
سەنگەرەکان وتیان دەبێ ئەسپەشێکەت زینێکی نوێ لە خۆکا
هەندێک سەنگەریان شەرمن کرد
دەربەندەکان کرانەوە
سەنگەرەکان گوێزرانەوە!
لە ئەشکەوتەکەی سوولاودا، ئەیلوولی نوێ خۆی دامەزران
ئەیلوول بوو بەسەرکردەی نوێی وەرزەکانمان
ئەیلوولی نوێ ڕەشبەڵەکی بۆ خۆش کردین
سەنگەری نوێی پێ نۆش کردین
دەنۆشمان بێ ئەیلوولی نوێ و سەنگەری نوێ
دوێنێ لەدایکە پیر بووە، ئەمڕۆش نەوەی دوێنێمانە

ئەمە نەریت و ژانمانە، هەر کوردستانیش جێمانە
دوێنێ منیش سوارەکانی ڕێی ئەیلوولم
لە بازنەی ئەندێشەما کۆ کردنەوە
دۆستێکی خۆم ناسییەوە (مەلا ڕەسوڵ)
ئەندێشەم وا هات بەیەکدا... بوو بەزریان و گەردەلوول!
کاکە مەلا ئەوە لە کوێی؟
لەبیرت دێ کە دەمانگوت بەدەنگی بەرز هێجگار قایم
نوێنەرمان شێخ مارفە و کاک برایم(١)
لەبیرت دێ بەرەیەک بوو گشتمان لەژێر باڵیدا بووین؟
بابەتێک بوو لەناوماڵیدا بووین
دایەیەک بوو گشتمان سەرمان دەخستە باوەشی؟
بۆ هەموومان نازی هەبوو هەڵۆی هەبوو بازی هەبوو؟
بۆ خەوتنمان هەزار باس و ڕازی هەبوو؟
لەبیرت دێ ئەیلوول زستانی لێ باری؟
ئەو باوکەمان نەخۆش کەوت و دایە گەورەش بێ پەل و پۆ
کە بانگێکی بۆ هەڵدەداین وای شێرە بوو باوکەڕۆ؟!
تۆ بەولادا و من بەم لادا، دوژمن بەردی خۆی دەهاوێشت
هەوەڵ گلّمتک بەرەو تۆ بوو
دوا بەدوای تۆ منیش هێندەم پێ بڕابوو
لە دەرەوەی ئەیلوولەوە دەرگام لەسەر خڕ کرابوو
ئازاری تۆ لە جەستەما بڕ کرابوو
سیاسەت بوو- هەزار لەعنەت لە سیاسەت!
هۆ سیاسەت هەزار لەعنەت لە لۆقەت و لەپیاسەت!
من لە بیرمە شاربازێڕت دا بەشانتا و بەرەو پێنجوین هەنگاوت نا
پێنجوین بوو بەبێشکەی شۆڕش لە ژانتانا... تۆ شەهید بووی
ئەیلوول چاکی کرد بەلادا. نەکوژابووەوە، کە پێی خزا هەڵسایەوە
لە کوانووی پڕ ژێڵەمۆدا وەکو نەریت ئاگری نەورۆز کرایەوە
لەو ڕۆژەوە ئاگر خۆشە کلّپە دەکات و کز دەبێ
کز دەبێت و کلّپە دەکات، بەرەو ئاسمان نێڵەی دەبات

(١) مەبەست شێخ مارفی شەهید و ئیبراهیم ئەحمەدە کە پاڵێوراوی بەرەی نیشتمانی بوون لە هەڵبژاردنی ١٩٥٤دا لە لیوای سلێمانی.

کە کز دەبێ، دەرگا لەسەر برایيمان واز دەکرێت و
هەموو بەرەو ماڵی بابە و بۆ ناو کۆشی دایە گەورە خۆ دەهاوین.
تۆ شۆڕەسواری ئەیلوولی و ئێمەش لە ئاستی ئێوەدا سەرمان نەوی و
دەستەو نەزەر ڕادەوەستین، تەلمیت بەندانی بووکی نوێ دادەبەستین
ئێمە تۆمان هەر لەبیرە، هەژارانی کوردستانین
ئێمە وەڵیای ئەو پێچەنەین ئەیلوولی تۆ پێوەی پێچرا
خۆی ڕاگرت و هەر مایەوە
دەرگای گەورەی ڕاپەڕینی کوردی لەسەر کرایەوە
دەرگەوانی ڕاپەڕینمان برسییانە و هەر دەپرسن
پێشڕەوەکان ئێمە لە کوێین. بۆ کوێ دەچن؟
برسێتیمان کورسی نییە، تێر ئاگای لە برسی نییە
کە ئێش گەیشتە ناو گەدە، وا گیانەڵای ئازادییە،
تەپڵی وادی بەوادییە
هۆ تێرەکان... زۆر تێرەکان ئێوەش سێ ڕۆژ بەڕۆژوو بن
نان مەخۆن و مەخۆنەوە، بەئەشکی سوێری ئاوارە تەسەلیتان بشۆنەوە
وەرن، وەرن مەڕۆنەوە، مەخۆن مەخۆن، مەخۆنەوە
خەم هەر خەمی ئازادییە، خەم هەر خەمی کوردستانە
دایکی خەمان... خەمی ئێمەی بێ سەربان و بێ بن بانە
مەلا ڕەسول! سنوور بگرە دز بارانە!
دنیا دنیای بۆرجوازی ناو شارانە!
دز بارانە لە پێیان خەن لەپێیان کەن
با ئێش نەگاتە ناو گەدە با ڕۆژ نەگاتە ڕێی سەدە
با ئازادی نەبێ بەقوربانی نانێ
ژەمی بێ ژەم دەس نەنێتە بینی ژانێ
با نان بەڕەنج و شان کوتان بخرێتە سەر هەموو خوانێ!
کوردستان کاتێ ئازادە کە کورد تێر بێ
کۆشکی ملیۆنێ قاچاخچی سەرەوژێر بێ
ڕەزمان ئەو وەختە دێتەبەر، هەژاری کوردی ئاودێر بێ
مەلا ڕەسول ئەم ئەیلوولە کە هاتەوە
ژان... ژانی کورد، وەڵیای چابوک دەخاتەوە
دەرگای بەیان لەسەر گەدەی دزەکانی ئەم دیوە و دیو دەکاتەوە

مەلا ڕەسول هەر شێ سوارە، ئازادی بووکی نازارە
گەدە مەڵبەندی هەرایە نەک قەرارە
کوردایەتیش درەخێتکە نان و ئازادی دەگرێت و
زەنگی دێرینی زەوارە... گوڵی هەمیشە بەهارە

***

بۆ ئەندازیاری کارەبا حەمە سەعید گەڵاڵی

بەکوشتنت ویستیان دڵی ئەم شارەمان بکوژێننەوە
بەکوشتنت ویستیان داری خەم و خەبات بشکێننەوە
بەکوشتنت دوژمنانی تەبایی کورد تاوان ئەخەنە سەر تاوان
بەکوشتنت دەیانەوێ بووکی ئاواتیئەمگەلە ڕوونەکاتە ماڵە باوان
بەکوشتنت دەیانەوێ ئاگری خەش هەر نێڵەی بێ لەم شارەدا
بەکوشتنت زۆڵە کوردیش کنە دەکات لەم دۆخەدا لەم بارەدا
حەمەسەعید! چرا بەدەست، ئەوچرایەی هەڵت دەکرد هەروا خۆشە
ئێمە دەردی دووریت دەخۆین تۆش شەرابیشەهادەتیخۆت بنۆشە
دەبا دەستی تاوانباران وا وشک بێ نەبێتەوە
ڕێگەی تاوان با داخرێ و هەتا هەتا نەکرێتەوە
هۆ خەڵکی کورد ئا لێرەدا سەری ڕێزتان دانەوێنن
لەعنەت بکەن لەو کەسانەی ڕیزی گەلمان دەشێوێنن!

***

(......)

١٩٩٢/٩/١٤

با ئەمێستە ڕێگە بدەین بەفرمێسک و هەناسەیێک هەڵبکێشین
کە زووخاوی ساڵەهای ساڵ هەڵبڕێژێ
با دەسڕێژی ئازاری کۆن، دەردی تازە دابێژێ
با بەتەزبیح لەعنەت بکەین لە دیدار و یادی بەعس و ساڵانی خەم
با لەجیاتی دەست بەئەژنۆ دانیشتنمان ئەو دەستانە لە گۆ بخەین،
دەیانەوێ دیسانەوە هەڵمان بکەنە سەر ستەم
ئەو ئاگرەی نایانەوە لەناو گیانی جەزا و جەمیل و شادمان
ببێت بەپەیک لە مێژوودا لەسەر زاری خەمی کوردی خۆی بێتە زار
ڕوو بکاتە شار

ببێت بەخۆری بەیانی ببێت بەخۆری ئێواران
ببێت بەلێزەمەی باران
بەبێخی زۆر بەقولاچوی هەموو داران
بە مانەفێستی بڕوای نوێ
بەسروودی نێو نەتەوەی ژێر سێبەری بەیداخی دوێ
وەک هەڵکەوتوو با هەڵکەوین
خوێنی شەهید شۆڕەسواری ئەم دنیایە، دەبا ئێمەی ڕەگەڵ کەوین
خەجاڵەت بن ئەو کەسانەی پێیان وتین ئێمە کەوین، ئێمە هەوین.
نەخێر ئێمە پیرەمەگروون و قەندیلین، شاهۆ و دوندی ئەراراتین
لوتکە دەکەین بەناو دڵی ئاسماناندا و دانانەوین
وەک هەڵکەوتوو با هەڵکەوین
ئەزنەقێکە هەرچەند قورسە، گەڕانەوە هێجگار شەرمە با سەرکەوین
سبەی دنیا پێ دەزانێ بەم خەبەرە
کورد کەو نەبوو کورد کەوەرە!

***

برووسکەیەک بۆ شاعیر کەژاڵ خان

لەناو سەنگەری مەردانا
لە توێی ئەشکەوت و بەردانا
لە بەهاری ئازادیدا، گوڵێک ڕوا
سوور وەک خوێنی باوەگوڕگوڕ
بۆنخۆش وەکو بەهەشتی خوا
بەهێز وەکوو زەردە و سەفین
جوانتر لە شیعرێ بۆ ئەڤین
دەستەونەزەر لەبەردەمیا ڕاوەستام و نەویمەوە
تۆز و گەردی لێ نیشتبوو سڕیمەوە
وتی گوڵی ڕەنجدەرانم
هەر من ناوی خۆم دەزانم
من لە تۆوی کوردستانم
ئەستێرەی سوورە، نیشانم

من کەمالم... لە کاروانی ئازادیدا ئێمە پێکراین
دوور لە مەزرای خوێنی باوان، کراین بەخەرمانی شەهید
ئیمە حەوت بووین خولیا یەک بوو
هەنگاو یەک بوو، سەنگەر یەک بوو
باوەڕ چەک بوو، دوژمن یەک بوو
دواجار لەناو برینێکا مردن یەک بوو
هۆ شاعیرە دڵسۆزەکە، قەڵەمیی من زاری تۆیە وا خەمبارە
قەڵەمی من منارەی کۆلیلی شارە
پڕ چامەیێک ئەشکم پێیە
بۆ کەمال و هاوڕێکانی، بۆ ئەم ڕۆژە نالەبارە
بۆ ئەم ژینە پڕ جەخارە!
من برینی شەهیدانم
ڕۆژی سەد جار دەکولێمەوە و دڵم هەمیشە زامارە
کە ئەشکی من چکی کرد و قەڵەمەکەم کەوتە زەوی
لەگەڵ چاوی شێخ کەمالا چاوم لێیە تۆ پێشڕەوی

***

برووسکە شیعرێک بۆ سەرچناری شاعیر

برام قادر...
ڕۆژێک کە شیعر و سەرچنار
قۆڵیان کرد بەقۆڵی یەکدا بەرەو بنار
من تۆم بینی ئیتر هەگبەم دا بەشانما
زامێکی کەم هێنا و چاندم لەناو کێڵگەی زامەکانما
جۆگەییێکم لە دڵتەوە هێنایە سەر چەمی خەمم
خەمی خۆمم خستە لاوە من خەمی تۆم کرد بەژەمم،
برام قادر
وەکو، منی جگەرسووتاو، کەم کەس دەزانێ خەم چییە
یاوەکوو تۆی برا کوژراو
جا ئەو ڕۆژە کە خەممان کردە یەک هەگبە
شیعرەکانمان وەک چەخماخە تەقینەوە
خوێیان بارانە سەرلێوی تەڕی سەدان برینەوە

تەقینەوە. ئەشک باران وەرزی نوێ بوو
تەقینەوە، لە کوێ ئێمە و شیعر هەبوو خەم لەوێ بوو
برام قادر خەمی ئێمە درەختێکە و هەزار ڕەگە
کێشەی شیعرم شەهیدانە و کێشەی شیعرت کەریم بەگە(١)

***

قەڵادزێ

هۆ... هۆ شارە وێرانەکەی دڵی پشدەر
خۆ من سەرم لە قوڕ ناوە،
لە شوێن ماڵێکی کاولتا دایک مردووم و شین دەکەم
لە وەتای تۆ لە ویرانی هەڵکێشراوی
لە هەرکوێیەک ئیسلام هەبێ و شار خاپوور بێ
بێ یەک و دوو ئامین دەکەم
بۆ تۆ بمری و قسەی زلی زەرد هەڵگەڕاو
باسی بەهەشت و جەحەننم بدا بەگوێی
ئەم و ئەودا ؟!
هیچ میحرابێ نەی لاوانی
هیچ ئیسلامێ نەیخستیتە سەر باوانی!
کە تۆیان کوشت هەر کورد وتی ئای دایکەڕۆ
هەر کورد قوڕی گرتە سەری!
دانی شاشی ئومەمییەت بەدانەچۆقە هەڵوەری!
لەسەر گۆڕی تۆ وەستاوم،
چاوەڕوانم وەکوو مەسیح هەڵسیتەوە
خۆڵی مەزرات بکەم بەسوورمەی چاوانم
منیش وەکوو (سارا)(٢) خاتوونی هەڵکەوتووت
بێمەوە کۆشی باوانم
ئەگەر ڕۆژێ تۆم لەبیرچێ
ئەو کاتە من ڕشانەوەی ئێڵنجەکانی تاوانم!
قەڵادزێ، قەڵای دوو زێ!

(١) کەریم بەگ: برا شەهیدەکەی قادر سەرچناریی شاعیرە.
(٢) ساراخان شاعیرە هەڵکەوتووکەی قەڵادزێیە.

من زێیەکم لەو دوو زێیە...
ئاخۆ سارای شاعیری تۆ لەمەش زیاتر چی دی پێیە؟
تەنها دەنگی شاعیری کورد سۆزی شەقامە ڕێمانە
دەبا دوژمن خەمی بار بێ
قەڵادزێ بوو بە کەعبە و قیبلەگایەکی نوێمانە
دە ساراخان بە گەردوونا بانگێ بدە
قەڵادزێ دیوانی شیعری وێمانە(١)

***

ڕۆژی شەهیدی شیوعی

چ ڕۆژێکە وەکوو ڕۆژتان پڕی خۆر و درەخشانە؟
لەگەڵ فەرقی سەماواتا بەباڵا بەرز و هاوشانە؟
سەرم هێنایە بەرپێتان ئەوەندە گەورەیە ناوتان
بەتەنها یادی ئەمڕۆتان پڕی دنیایە ڕامانە
شەهیدانی شیوعییەت قەسەم بەم ساڵ و ڕۆژەشتان
هەتا ئەمڕۆکە مەینەتتان برین وسوێی هەناومانە
چ ڕۆژێکی تەمەنتان بڵێین ئەو ڕۆژە بێ ناوە!؟
هەموو ساتێکی ئەم یادە جیهانێک سووری خەرمانە
بەڵێ گەورەن بەڵێ دەریای هەموو هۆشێکی پیرۆزن
بەتەنها یادی نەمریتان سروودی گەرمی خۆشخوانە
لە ڕۆژێکدا ئەگەر مێژوو لە دەرگای بەختی دا جارێک
بەتەنها دەفتەری ئێوە پەنایە و ماڵە باوانە
قەڵەم گەر بێتە سەرباسی خەبات و بیری زیندووتان
کتێبی سەد کتێبخان،ە کەمن، بۆ باسی ئەم وانە
شەهیدانی شیوعییەت سڵاو و ڕێز و تەقدیرم
لەسەر باڵی وشەی کوردی بەرەو لای ئێوە ڕێوانە
سروودی من سروودێکە لەسەر ئاڵای خەمی ئێوە
بەپەیڤی مانەفێست نووسراو لە جاما، تاکوو لێوانە!

***

(١) وێمانە = خۆمانە، ئێمەیە.

وەڵامی شیعرەکەی کاکە عەتا

گوڵە ئازیزەی عەشقێنی کاکە عەتا
وشەت هەمووی تین و تاوە
قوڵپی دڵت وەکوو شەپۆڵی شەتاوە
ئەمڕۆ عەشق وەک ئەوەی تۆ
لە هیچ کوێیەک شوێن هەواریشی نەماوە!
ئەوەی کە تۆ خۆشت دەوێ دەبێ ئەویش تۆی خۆش بوێت
ئەوەی هەستی ناسکی تۆ دەدا بەزیر، بیکەرە پێت
گوڵە وەنەوشەی عەشقێنی کاکە عەتا
ئێمە نابێ عەشق بخەینە جێی خەتا
عەشق وەکوو چەپکە گوڵی تازە دەمە
عەشق چاوگەی هزر و خەمە
عەشق پەیامی ئەو خوایە
پەتک نییە وەک هەودایە
ئەوەی کە تۆ خۆشت دەوێ
دەبێ لە دڵیا جێ هەبێ... بۆ بازی تۆ
دەبێ لە سەریا جێ هەبێ... بۆ ڕازی تۆ
کە لێوی تۆی دی، تینووە، دەبێ شیلەی لێوت باتێ
باوەشت بۆ بگرێتەوە کە کەوتیتە هەر نەهاتێ
ئەوەی یارێک دەکا بەدوان، ئەوە عەشقی پێ حەرامە
ئەوە کێڵگەی ئارەزووە، کەی دڵی ئەو جێگەی زامە؟!
زام مەدالیای عاشقانە
بەلایەقی جۆرە کەسی وای مەزانە
شووڵە بەڕووی، سەر کەلی عەشق
تا ڕەشەبا لێت هەڵنەکا و هەتا شەختەت لێ نەبارێ
هەر نابیتە گەورە دارێ
مەبە بەجێی مەلی شەل و لانەواز و دارەودارگەڕ
تۆ هێلانەی تۆپی گوڵ بە!
تۆ سەرچڵ بە!

ئەگەر مەلێک عاشقت بوو بیگرەوە و گوڵپۆشی کە
ئا بەو جامەی خۆت پێی مەستی عەشقی بەرێ
بلێ قوربان ئەمە شەرابی حەلاڵە، دەسا فەرموو تۆ نۆشی کە!

***

هەتا کەی

ڕۆژنامەی برایی، ژمارە (١٥) کوردی
ژمارە (١١٧) عەرەبی، ١٩٦٧/٨/٢٦

هەتا کـەی مـەسـتی بادەی خـۆپەرسـتی بۆچی تێ ناگـەی؟!
ئەگــەر وا تاریک و لێڵ بێ بیـنایـیت هیـچ بەدی ناکـــەی!
لەسەر بەرزی، کە وەستاوی بچووک خەڵک دێتە پێش چاوت
کـــەچی نازانی تۆ وردتر ئەبیـنرێی هەســـتی پێ ناکـــەی
نـەمـــا ڕەفـتـــاری ژیرانەت شـەقـــاوت بێ سـەر و شـوێنە
لە ئاسـتی تیـر و تانە و بەردی خـەڵکی بۆچی سڵ ناکـەی؟
لەبەرچی خــوێنی مـن ڕشتێ لەبەر کــام هۆیە ئەو کــوشتێ؟
لەناو گـــەرداوی ئەم ژینە دەســـا بەم چەشنە هەڵناکـــەی!
نەخـــۆشی دەردی بـایی بوون کـــە ســەرتاپای لەشی گـــرتووی
بەبێ باکی ئەڕۆی کــــاتێ ئەزانی قـــوڕ بەســـــەردا کـــەی!
بـەبیـــــــرتـا نـایە ڕۆژێ بێ تەوژمی دەنگی بـێـــــــزاری؟
وەها شــــــالاوت بۆ بـێنـێ هەتا تـینت هـەیە ڕاکـــــەی؟!

***

ئەی شارەکەم

٩٦٧/٧/٣٠، برایی، ژمارە (١٣) کوردی
ژمارە (١٠٣) عەرەبی، ساڵی یەکەم، ١٩٦٧/٨/١٢

بۆ شارەکەم!
«پێشکەش بەشاری سولەیمانی بریندار بێ»

١

خۆشم ئەوێی وەکو ژیان
بەدڵ، بەگیان...
وەکو زەردەی دەمەوبەیان،

وەکو ئاوی ڕوونی کانی،
گوڵی پشکووتووی بەیانی،
وەک لێوی ئاڵ
وەک چاوی کاڵ
وەکو جووتیاری داس بەدەست
کرێکاری بەهەوڵ و هەست
وەکو پەڵەی گەنمی پڕ دان
وەکو نانی باوەشی شوان
وەکو هەموو شتێکی جوان
خۆشم ئەوێی...
ئەی شارەکەم!
ئەی شارە بێ بەهارەکەم!

٢

لەمسەر کۆڵان بۆ ئەوسەری
بۆ هەر پەنایە ڕێ بەری
پەپوویەکی چاو خوێناوی...
چنگ کۆڵەووز
سەرباڵ ڕەشی...
پۆپنە گژ...
لەگەڵ دێڵەشرِی شەوا
بەدەم یەکا ئەرشێنەوە
ئەوەی ئەیلێن نایلێنەوە
لەسەر هەموو لقی دارێ
تەڵەی مەرگێ ئەنێنەوە
لەسەر دەنگی دەهۆڵی کۆن
بەجووت بەستەی مردن ئەڵێن
پێ بەخونچە و گوڵا ئەنێن
بەسەر هەموو ڕێچکەیەکا
ڕەنگی کینە و ڕق ئەرێژن
کە ڕۆژ هەڵهات
خوماریبیان

بەخوێنی لاوێ ئەشکێنن ئەی شارەکەم!
ئەی شارە بێ بەهارەکەم!

٣

تاکەی! شەو بێ؟!
شەو. بێ خەو بێ!
تینووی گەشتی مانگەشەوی
تینووی وەنەوز
تینووی خەوی
تینووی شەقامی بێ چەقەی
تینووی ساتێکی بێ تەقەی
تینووی خەندەی لێو و چاوی
تینووی دڵێکی نەشکاوی
تینووی باسیی خەم ڕەوێنی
تینووی مژدەی دڵدوێنی
تاکەی شەو بێ؟!
شەو. بێ خەو بێ!
پەپووی یاری تاریکەشەو
هەر بمێنێ!
دڵ بشکێنێ،
خوێن برژێنێ
بەستەی خۆشی
لەسەر لێوی...
دایک و باوک،
خوشک و برا
بپروێنێ!؟
هەر بمێنێ
ئەی شارەکەم!؟
ئەی شارە بێ بەهارەکەم!

***

لەسەر چی؟!

برایی، ژمارە (٢٥) کوردی، ژمارە ١٨٧ عەرەبی
ڕێکەوتی ٤/١١/١٩٦٧

لەسەر چی بۆچی خۆت دانا؟ نەزانی کوێری نابینا!
ئەوەی (تۆی) نارد سەیر کە پێکەنینی وا لەبەربینا!

هەموو ئەو ڕەنجە تۆ دابووت بەفیڕۆ خستە گەرداوێ
ئەوەی بتناسێ تا مردن ئەڵێ پیس بووی لە ڕووی ژینا

بەناو (ڕەماڵی) دەوران بووی گەلێ کەس (تۆی) بەژێر زانی
کەچی زوو مایەپووچ دەرچووی لە دەستە و کۆمەڵ و چینا

ئەگەر تێگەیشتوویی تۆ، بمێنی و خەڵکی تیا بڕوا
کە تاوانە گەلێ تیاچێ لە ڕێگەی تۆڵە و وقینا

سەری سەربەرزی نابینی لە خاکی کوردەواریدا
ئەزانی پێنووسی مێژوو ئەنووسێ (تۆ) لە نەفرینا

کەسێ تۆی ناوێ پێی ناوێ چرای زانستی بۆ هەڵکەی
لە مێژە خەڵکی ئەتناسێ لە ڕۆژی سەختی دێرینا

بەڵام بۆ کوێ ئەچی میللەت بەچاو لێکنانێ ئەتهاڕێ
بەدووتا وێڵە وا ئەتبا بەناخی مەینەتی و شینا

***

هاوارێک

برایی، ژمارە (١٩) کوردی، ژمارە (١٤٥) عەرەبی، **١٩٦٧/٩/٢٣**
بەبۆنەی قەڵاچۆکردنی ناو شاری سلێمانییەوە «شاری بێ بەهار» لەم ڕۆژانەدا:

ئەی کوردستان ئەی گەلی کورد
وا سەگی خوێڕی گورگی هار
کەڵبەی پیسیان لە لەش گیر کرد
ئارامیان بڕی لەبەر شار
چەند گوڵی پاکت جانەوەر
پچڕقانی و بێ هودە مرد

پیاوکوژ و بەد دز و چەپەڵ
کەوتوونەتە هاورد و برد...
وەک سەگی هار بەربوونە شار
گوێ نادەنە درشت و ورد
دەست و چاو و دەمیان خوێنە
تەیمورەی لەنگ کەی وەهای کرد؟!
نەشەرەف و نەگیان و سەر
نەخوێندەوار نەتێکۆشەر
نەپیاوچاکی بەڕێز و ناو
نەپێشڕەوی کاروان و بەر...
بەدوور نییە لە هێرشی...
پۆپنە لاری بێ هونەر
خۆڵ و خاک و بن بێژنگ و
ئەلەکە و وەلەکە و گەوجە و گوجەر
چڵکاوخۆری (کۆنگۆی) زەبوون
قەت وەک ئەمانە هەر نەبوون
بیانەوێ چەقۆ تیژکەن...
لە گەردنی کوردی بسوون...
بێ باوەڕ و بڕوا و شەرەف
چنگی خوێناوی ئارەزوون
پەیامی خوای چاو سووریانە
کوشتن بڕین بێ چەند و چوون
باوکە پیری ئەژنۆ شکاو
کۆرپە ساوای شیر لێ بڕاو
ئەی شاری نیوە خاپوری
شەقام تروسکە تیا نەماو
ئەی دەمی وشک ئەی لێوی زەرد
چاوی گریا و پێڵوو سوواو
ئەی داخ و دیق کۆلێل و شین
لاشەی کەوتووی بێ گۆڕ و ناو

ئەی کوردستان ئەی گەلی کورد
وا سەگی خوێڕی و گورگی هار
کەڵبەی پیسیان لەلەش گیر کرد
ئارامیان بڕی لەبەر شار

***

زەنگی کاروان

برایی ژمارە (٢١) کوردی، ژمارە (١٥٩) عەرەبی، ٧/١٠/١٩٦٧ بەغدا

بدەن لە زەنگ
کاروان ڕەوکا
پشت ببەستن
ڕامەوەستن
کات یەک کاتە
ئەگەر هاتە یا نەهاتە

*

گوێ مەدەنێ لە زەنگ بدەن
چاوی نوستوو لە خەو بکەن
هەموو دنیای پێ دەنگ بدەن
گوێ مەدەنە ئامۆژگاری
بڕۆن بڕۆن
دیۆ و درنج لە داخانا
بەقەپ گیانی خۆیان ئەخۆن

*

شەو تاریکە...
لە زەنگ بدەن
ڕێگا بکەن بەمەشخەڵان...
با تاریکی بکشێتەوە...
دەنگی سروود
بزڕێتەوە...
ئاسۆی هیوا
بکرێتەوە...

*

بدەن لە زەنگ
بدەن لە زەنگ
دەرودەشت و چەم و چیا
بێتە لەرزین
بەزلە و دەنگ
ئالاّی... ئالّمان
بکەوێتە...
قاقای بەکوڵ
شەماڵ بهێنێ بۆنی گوڵ
بگاتە دڵ
با شەونمی بەهاری تەڕ
لێوی بەبار
پاراو بکا
فرمێسکی چاو بشواتەوە
لەسەر لێوی گوڵ و چرۆ
مەلێ هیواش
بیخواتەوە

***

بای بەرە کۆن!

ڕۆژنامەی برایی ژ ٣٩٢ ساڵی دووەم شەممە ٥/١٠/١٩٦٨

وات کرد بە باو
ئەی پچڕێنی زنجیر و داو
خەریکی (کل) ئەکەیتە چاو
ئا ئەو چاوەی بەژیلومۆ
بەکلچێوکی ئاگری سوور
هەڵت کۆڵی
دەرت هێنا
ترس و بیم بێ بڕواییت
هێنا و لەناویا دات چێنا!
جاڕچیت خستە ناو ئاوایی
کە دلّپاکی

کە زۆر چاکی
دیوەخانت لەسەر پشتە
دەمەتەقێ گەرم و گوڕە
یەکی یەکی و کوڕە کوڕە
هەموو جەمن
دەس لە دەس و، دەم لەدەمن
هەر کەس هەرچی ئەڵێ،
بلّێ
جۆگە و سەراو جۆماڵ ئەکەی
تا ئاو بگاتە گشت گوڵێ

*

وات کرد بە باو
کە لەمەو دوا
پەنا بەخوا
پشت ئەکەیتە شەوانی ڕەش
ڕێگای کاروان ناکەی بە هەش(١)
پەرتووکی کۆن ئەسووتێنی
شتی خوراو کاوێژ ناکەی
هیچ فەرمانێ، هیچ کردارێ
بە بێ پرس و ڕاوێژ ناکەی
هەتا هەویر ئاو بکێشێ
تۆ ئەی شێلیت
جێی ناهێڵیت
لەسەر دەرخۆنەی گفتوگۆ
ئەیکەی بە نان
نوێردووی ئەکەی بۆ هەموومان
ئەوەش کەوا کاسەلێسە،
پاشخوان خۆرە
گێرەشێوێن و بێ بارە،

(١) هەش: قوڕی خەست.

جلوبەرگی جۆراوجۆرە
کەوچک نابن لە کاسەدا
نوختە نابن لەم باسەدا!!
ئێمەش هەموو وتمان:
کاکە
ئەمەی ئەی ئەیلێی شتی چاکە
نەوای سبەی – کە ڕۆژ هەڵات –
(سینەی بێ کینە سەڵاوات)

*

کەچی هەرچەند لات گرانە
وام لێ دیارە
چونکە جێگەت لەسەر شارە،
لووتت لە زۆر شتان خوارە!
دوێ کە چوویتە سەر کۆنەچاڵ
بێ پرس و ڕا
لە کای کۆنت بە با ئەکرد
ڕێت بە خەرمانی نوێ ئەبرد
فووت کرد بەکۆنە زوڕنایا
خەڵک هەڵپەڕن!
وەکوو بڵێی هیچ تێ ناگەن
لاڵ و کەڕن!
ڕێبازی خۆت هیچ نەگۆڕی
ئاشەکۆنت خستەوە گەڕ
باراشت لێ خستەوە سەر...

*

مام کەیخوا
بۆ خاتر خوا
چۆن وا ئەبێ، پێم بڵێ چۆن
هاتیەوە سەر بای بەرە کۆن!؟

***

بۆ بژار و بۆ فرۆ(*)

١٩٩١/٨/٢٧

خۆ من ویستم دیارییەک بێنم بۆتان
کلا دیواری بنەخشێنێ
لە دوورەوە خۆی بنوێنێ
گوڵێک پایز. گوڵێکی کەی وەک بەهار بێ
سورەبییا بێ، سورەبییای چی
گەلاوێژی پرشنگدار بێ
مانگ بێ،
لە پەنجەرەی دووەم قاتا هەتا سەیوان
ڕوون کاتەوە
خۆر بێ و لە ئاسۆی خۆرنشینی شار
بەڵام ئەفسووس
دەک دەستکورتی خەجاڵەت بێ.
وەک ئەم ساتەم بێ حاڵەت بێ.
شیعر وتی خەمی ناوێ... ئەوە منم
بۆ، نازانی چەن مەزنم؟!
دەبمە هاوڕێی «بابی جوتیار»
وەکوو «فرۆ» دەبمە کۆرپەی دایە «زێنەب»
لەناو دەفتەری «وەرزێر»ا، دەبمە وانە
لەگەڵ مەلەکانی «بژار» دەچمە قەفەس و هێلانە
وەکو «فێنک» دەبمە فێنکایی بۆ «جووتیار»
بۆ ناو باخ و ئینجانەکان...
دەبمە گوڵباخ، دەبمە هەنار
ئەگەر لە تۆیی دەفتەرابم
ئەگەر لەسەر رەفەیێک بم
ئەگەر هاودەمی سۆزێ بم
ئەگەر ڕازی خەندەیێک بم

(*) بژار و فرۆ دوو منداڵی شەهید عەلی بۆسکانین و لە ساڵڕۆژی لە دایک بوونیاندا ئەم شیعرەیان پێشکەش کرا.

من هەر گەورەم
من جوانترین دیاریم و جێگەم دیارە
چەکی دەستی شۆڕشگێڕم
سروودی ڕێی هەژارانم
قوڵپەی خوێنی گەرم و گەشی دەمارانم
ئاڵتوون سارد و زەرد و سڕە
دەروونی من بە خەم پڕە
خەمی گەل و نیشتمانم
سۆزی کورد و کوردستانم
بیر و باوەڕ لەتەک منا پیرۆزەن و تێکەڵاون
لەکن هەموو خۆشخوانێک و خاوەن خوانێ
لەسەر سەرن لەسەر چاون
منی شیعر زۆر مەزنم، بەرزە باڵام
لەسەر شورفەی گشت بنیادێ
وەکوو ئاڵام
وا ئەم ساڵە بوو بە دڵ و من
لە ناخی گرتووە
خاو و خێزان بۆ پێشوازیم چرای ڕێزیان هەڵکردووە
هەموو بژین خۆشبەختانە
ئەمە هەوای ئازادییە،
ئەمە هەوای سەربەستانە

***

خۆ تۆ دایکی!

قەت بە بیرو ئەندێشەما نەدەهات
دەنگ هەڵبڕم لە ڕووی ژنا
من دەروێشی جوانییان بووم
من فەرهادێکی شیرین و
کاکە مەمی خانییان بووم
تانسۆ خانی لەمەڕ ئەوان،

تانسۆ چیللەر
خوشکە تاقانەکەی هیتلەر
ئەو بوو بەهۆ، دەنگ لە ڕوویاندا هەڵبڕم
هەر دڵێکم بۆ بوون
هەمووی بە نەفرەت
هەڵدڕم!
ئای کە شاعیر بوو بە قوربانی تیلەیێک لە چاوی ژن ئای
کە فەرهەنگی هەڵتەکان
بۆ نازناوێک بۆ ناوی ژن!
ئای کە ئەستێرەی وشەی خۆی،
کرد بە بارانی مرواری
بەسەر خەندەی لێوی ژنا دادەباری!
ئای کە شاعیر بێ ئاگایە...
بۆ نەیزانی...
بەدفەساڵە ئەم دنیایە!؟
کە ژن بوو بە دێڵە گورگێ
ژیان چەندێ بێ بەهایە؟!
تانسۆ چیللەر! خۆ تۆی ژنیش
دێڵە گورگی ئەم سەردەمەی!
تۆش هەر لەنگەی ئەو بەرهەمەی،
کە سیستەمی نوێی جیهانی هێنایە گۆڕ
بەرهەمێکی بەدفەساڵی
نەڕەحمیت و نە ئامێزی... تۆ کۆسپیت تۆ
پێچاڵی
تانسۆ چیللەر!
دێڵە گورگی باڵداریت و چنگت هەیە...
تۆ لمۆزت خوێناوییە
تۆ زمانت بۆرە مارێکی دێمییە و نێزەیێکی ژاراوییە!
بنە پێکی «ئەتاتورک»ی جۆنتای تورکی دەتخۆنەوە!
هەمان بەرگی خوێناویشت لەبەردایە

هەزار جاریش بتشۆنەوە!
تانسۆ چیللەر!
ئەی دایک و ژن!
سەرو عوزری خۆت شوشتووە؟!
لەبەردەمی بێشکەیەکدا،
شەوێک خەوت لێکەوتووە؟!
«تانسۆ چیللەر»
ئەی دایک و ژن!
دڵی پیاوێکی بەدبەختت هەژاندووە؟!
ساوایەکت لە ئامێزا خەواندووە؟!
ئەی چۆن پەنجاو هەشت فڕۆکە
دەدەی بەدەم ئاسمانەوە؟!
دەیان فرسەخ ڕێگای مردن بپێچنەوە،
بۆ سەر دروشمی خنکاوی ئاشتیخوازان؟!
بۆ سەر منداڵی ساوامان
بۆ سەر داستانی داوامان
بەرەو هەناسەی بێ پشووی «پێ، کاف، کاف» مان!
بەرەو چاوی داپچڕاوی سینەی سافمان.
چۆن دڵت هات. خۆ تۆ ژنیت. خۆ تۆ دایەیت.
خۆ تۆ وتیان ئەوەندە نەرم و نیانیت، وەکو سایەیت!
خۆ تۆ، وتیان: چەپکە گوڵی ئەم سیستەمی نوێی
دنیایەیت
تانسۆ چیللەر!
دێڵە گورگی ئەم سەدەیە!
کورد کوژی نوێ...
لە کوێوە دێیت، دەچیت بۆ کوێ؟
تانسۆ چیللەر!
چنگ خوێناوی، لچ خوێناوی..
چەند بەدناوی
تۆ پاشماوەی پەتای باوی

پەتای باوی کورد کوشتنی جاری جاران..
ڕەگەزپەرستی قژلوولی ناو زێرابی کۆنە شاران!
وەکوو جەرگی ئێمەت سووتاند، جەرگت سووتێ...
گیانت وەکو دەرۆزەکەر
لە پێش دەمی بازاڕی نوێی ئەورووپادا، هەر هەڵتووتێ!
تانسۆ چیللەر!
تۆ، لە - ئەتا...- تیژتر نابی!
تۆ، لە - پەتا - پیستر نابی.
تۆ هەر ئەوێت..
تۆ هەر ئەمی
دێڵە گورگێکی سەردەمی!
بنە پێکی ئەوانگەلیت و جێماوی
بەڵام تۆ زیاتر ترشاوی
بەڵام تۆ زیاتر بەدناوی!
ئێمەی کوردیش خاک و خوێنین
مێژووی دوور و خاوەن شوێنین
تانسۆ چیللەر!
ئێمە هەر دێین! ئێوەش دەڕۆن!
ئێمە هەر نوێ دەبینەوە...
ئێوەش دەبنە زێرابی کۆن!
تانسۆ چیللەر!
خوشکە تاقانەکەی هیتلەر،!

***

خاک و خەڵک

شـــۆڕەســـــواری ڕێـی خــەبات و ڕابەری...
چینی زەحــمــەتکێـشی کــوردی قــارەمــان
حــیــــزبی فــەهد و هاوڕێـیــانی حــەیدەری
تـۆی کـلـیـلی قـــــفڵ و بەندی چارەمــــان
ئەو ســروودەی قـــەت لەبیــر ناچێــتــەوە
تین و تـاوی ڕەزمی هەوڵی ئەم گـــــەلەی

ڕەوتی مێژوو شوێن دەسی ناسیتەوە
وەک چرای خۆش هەڵکراوی ئەم هەلەی

ئەمڕۆ ئامانجی گەلانی سەر زەمین
ڕوونە تانەی تیا نەماوە پوخت و پاک
مافی چارەنووسە مەرجی ڕێی ئەڤین
خۆشەویستی حیزبی ئێمەن خەڵک و خاک

ڕۆژی زۆرداری بەسەرچوو ئەم دەمە
تەخت و بەختی دادەڕووخێ و ڕۆدەچێ
حەشا و نەشری ملهوڕانی عالەمە
یەکێتی گەل، بانگی ئێمەی بۆ دەشێ

ئەی شەهیدانی وڵاتی خوێن و خەم
هەر لە دڵمانا دەژین و ڕابەرن
تا لە خاکمانا بمێنێ ڕووی ستەم
سوێندی خەڵکە دوا نیشانەی لابەرن.

***

سلێمانی

کە هەڵپەڕکێ ماندووی کرد و دەستی بەردا
لەناو کۆشی کورسییەکدا خۆی کردەوە
وەک بەیانی
وام دەزانی شەو تاریکە و لە بەرزاییی
تاسڵوجەوە دەڕوانمە سلێمانی

***

کورتە شیعر

لەسەر گۆنات خەیاڵی ماچ وەکوو بولبول چریکەی دێ
لە دارستانی پەرچەمتا مناڵی دڵ زریکەی دێ

***

چاوەکانی «نازە» ئەمڕۆ پڕ لە سیحری ڕووی شەمن
جووتێ پێکی مەست و مەنگی دوو «خەیام»ی هاودەمن
بۆ یەکەم، ئاوی حەیاتە، چۆنی ویست ئەیخواتەوە
بۆ دووەم خۆزگە و هیوایە، خەم نەبێ نایباتەوە

***

ئەو هەناسەیەی هەڵدێ لەسینەت با بێ بەڕووما
بەناو تەمەنی پڕ لە ئەشکەنجەی ئەمێستا و زووما
وەک شنەی بەهەشت تەوژم ئەدا بەگیانی پەستم
بەهیوا و ئارام، بەخۆزگە و تاسە و بەشیعر و هەستم

***

هەڵی بێنە چاوەکەت، هەڵم پەڕێنە وەک شێت
وریا بە نەتسووتێنم ئاهم بدا لە هەر کوێت
تیری ئەو چاوە تیژەت مەگرە دڵی بێ نەوام
دڵم شووشەی ناسکە بەتیشکی چاوت ئەشکێت
مخیّر بم لە نێوان دنیا و پێکی چاوی تۆ
هەموو دنیا لەلایەک، مژێ لەو چاوەم ئەوێت

***

دەگێڕنەوە، دەروێشێ بوو، خۆفی عیشقی لەدڵا بوو
قەتار لەدەشتی گەرمیانا، وەکوو سمڵ، لەگەڵا بوو
(ئەڵلاوەیسی) زادەی بەهرەی ئەو دەروێشە دڵپاکە بوو
وەکوو ئاوی ڕەوانی گیان، تێکەڵاوی ئەم خاکە بوو.

***

هۆ.. جوانکیلەکە، چاوانی گەشتم تێ بڕە
بەرەو مەزرای لەشی پاکت نەوسی ئاوارەم لێخوڕە
لە جۆگەلەی نێو مەمانتا تێر عارەقت بخواتەوە
بەزمانە تامەزرۆکەی جێ نەفخی خوا هەڵداتەوە

لەباوەشە نەرمەکەتا خەوێکی قووڵی لێ کەوێ
هەتا ئیتر بۆ یەکجاری بەدڵنیایی ئەسرەوێ

***

کە ڕوانیمە چاوەکانت هەموو دونیای گرتبووە خۆ
ئەی چاو پیاڵەی دەستی مەستان تۆ بۆ منو منیش بۆ تۆ
ئەوسا، کاری خوداوەندی نیگارکێشمان لا ڕەوایە
کە هەناسەی شاعیرەکان لە چاوی جوانی تۆ دایە

***

هۆ... جوانکیلەکە، چاوانی گەشتم تێبڕە
بەرەو مەزرای لەشی پاکت، نەوسی ئاوارەم لێخوڕە
لە جۆگەلەی نێو مەمانتا، تێر عارەقەت بخواتەوە
بەزمانە تامەزرۆکەی، جێ نەفخی خوا هەڵداتەوە
لە باوەشە نەرمەکەتا خەونێکی قووڵی لێ کەوێ
هەتا ئیتر بۆ یەکجاری بەدڵنیایی دەسرەوێ

***

وام لە ترۆپکی بوونمدا دەخزێم بەرەو لێژگەی عەدەم
هەرچەند نەوەی سەدەی خەمم زەنگ و ڕەنگی دەیان سەدەم
بەشایەت بن، قودس و قیبلەم مەزرای شەهیدانی کوردە
بۆ ڕاموسانی خۆڵیشیان، سەر لە ئاستی سوجدە دەدەم

١٩٩٣/٩/٢٠

***

کەمن دەبمە ڕەوەزی جووتە ئاسکی چاوەکانت
خواوەند دەڵێ: ئیتر بەستە، ئەوە لەجێی ئاو و نانت

***

بەخ لەو چاوە، لە چاوی پیس بەدوور خوایە
تەپەی دڵمی شێواندووە، چ سیرێکی خوایی تیایە؟!

***

دەبێ شەڕێ بەرپا بکەم ئەمجارە دەستم بیگاتێ
دەم و لێوی ئەو نوقوڵە، بۆچی نوقڵانەم نەداتێ؟!

***

نزای من بوو قۆپچەی یەخەت دیسانەوە کرایەوە
دای مەخەوە، خۆ ئەمجارەش چاوم لەوێ جێمایەوە

١٩٩٠/١٢/٢٨

***

بەقوربانی خەمیشت بم
چونکە وەکوو خۆت نازدارە
خەمی تۆ گشتی خۆم ئەیخۆم
ئەگەر کێشی هەزار بارە...

***

لە ئولکەی عیشقدا بێ چوونە سەر دار
بەئاسانی مەزانە بوونە سەردار
هەیە گەر عیشقی سەرداری لەسەرتا
بکە مەشقێ لەوانەی چوونە سەر دار

١٩٩١/٢/١٥

***

خەڵەفاوێ پارێنێکیان بۆ ڕادەگرت
سواری ببێ
پارێن خۆی دا بەزەویدا بەبێ ئەوەی
باری ببێ
شێتێ بەوێدا تێپەڕی بەبێ ئەوەی
کاری ببێ
وتی تڕحێو لەم دنیایە
گۆماوێکە زۆر لیخنە و خەڵتە و خۆڵە
لە بنیایە

***

خۆزگە بەجامی لێوە ئاڵەکەت
شەرابی ماچم تێر ئەخواردەوە
لەناو بەهەشتی سینە و مەمیشتا
شەوێک تا بەیان، خۆم ئەشاردەوە

١٩٨٩/٨/٥

***

ئەپارتمانی شنەی باڵای
کۆی ئاژانسی دەنگوباسە
من چۆن نابم بە کۆمۆنیست
لەسەر مانەفێستی مەمکی
ئارمی سووری چەکوش و داسە؟!
***
بێجگە لە خوا، گەر مەوجودێک
بەپەرستن شایان بوایە
بێ گومان بە، تا مردنم
تۆم ئەپەرست، تۆ ئەی دایە
***
پێکی لێوت پێشکەش بکەی
موعتادەکان ئیتر بادە ناقۆزنەوە
خۆری چاوت بەپەرچەمت بشاریەوە
زاهیدەکان ڕێی مەیخانە نادۆزنەوە
***
ئەوەی بەتیلەی چاوی تۆ
دڵ و گیانی لەدەست بدا
ڕۆژی حەشر خۆی شەهیدە
ئەوەی لە تیری چاوی تۆ خۆی لابدا
دەروێشێکی زۆر بەلیدە
***
خوایە دەتۆ دەرگەی باخی
ئەو سینەیەم بۆ بکەوە
بەهەشت بەکێ دەدەی بیدە
عقبام دۆزەخ و ئاگر بێ
ئەمڕۆم کازیوە و سفیدە
***
بن باخەڵت بەو تۆزقاڵە
نەرمەمووەی تیا ڕواوە
وەک هێلانەی کەنارییە و

بەتازەیی چۆڵ کراوە
***
گەر سروەیەک لە سروەوە
بگاتە ناخی ئەم دڵەم
گوڵێک بدا لە بەرۆکی
باوەڕ بکەن من ئەو گوڵەم
لە پێشدەمی باڵای تۆدا
وەکوو بەندە لەسەرچۆکم
چاوم لەسینە و بەرۆکتە
من وەک ساوای گرینۆکم
***
سۆزان، شەهێنی چاوەکەت
کۆتری چاومی دا بەدارا
ئەبڵەق بووم و هیچ کەس نەبوو
پەلکێشم کات بەناو شارا
بۆی بگەڕێ دڵم لەلات بەجێماوە،
لە ئەبرۆتا، یا لەسەر لێو قەتیس ماوە
یا بەتاڵی برژانگێکتا هەڵواسراوە
یا لەسێبەری گەردنتا مابێتەوە
من چۆن بژیم. تۆ پێی بڵێ بابێتەوە
ئەگەر لەدادگای عەشقیشا بمدەن لە خاچ
مافی خۆمە و لە تۆم دەوێ... نوقڵێکی ماچ!
***
لە دەرگات دا...
ڕاچڵەکیم و بەبێ فەرموو هاتیە ژووری
ڕۆژباشت کرد وەڵام نەبوو
وەهات زانی کە من خەوتووم
خۆ تیرۆریستێ نەیکوشتووم
بێ بەڵا بێ پەخشی ئەمڕۆت
بۆ نازانیت من بەشەوارەی تۆ کەوتووم؟!
***
چەند جێژوانم دەستنیشان کرد

ئازیزەکەم تۆ نەهاتی
دەبوو ئێستە تۆ دادگابی
کەچی هێشتا هەر شکاتی!

***

١٩٩٣

کە سیاسەت بەقەیرانێ ئاوس دەبێ
دەترەکێت و شەڕێکی ناڕەوای دەبێت
زۆڵەکی وا کەڵەگاییێکی چەمووشە، لەباب و دایکی خۆی هەڵدێ
دەشبێ بەچێرێکی خوێڕی... کەوتە کۆڵان
لە بابی خۆیشی بەکەڵ دێ!
دێڵە شڕە و خۆی دەفرۆشێ فەرەنگی و ئایدزی پێیە
ناشێ لەلای ئەو نامێنێ هەموو گیانی هەردەشێییە!
گەڵی کوڵگەی دزەکانە و گوێی ئاپۆڕای قاچاخچییە و
دەمی زێیە،
دووپشکە، مارە، سیسرکە، بزنمژە و هەزارپێیە!

***

دیققەت... دیققەت، ئەمجارەیان هەڵۆیەکی بەرزەفڕەو
بەئاسمانی کوردستاندا لە باڵ ئەدا
لەگەرمەسێری کەرکووکدا تینی گڕی ئاگرەکەی باوەگوڕگوڕ
لە فێنکایی بێخاڵ ئەدا...
بۆ پێشوازیی شەهیدانی ڕێگەی باوەڕ و ئازادی
گوڵاو لەڕێی شەماڵ ئەدا
شێرە کوڕە، کاکە (حەسەن) برای هەژارانی کوردە
بۆ سروودی ئازادیخواز وا لە زەنگی زوڵاڵ ئەدا
٩٦/١١/١١

***

خۆزگە بەجامی لێوە ئاڵەکەت
شەرابی ماچم تێر دەخواردەوە
لەناو بەهەشتی سینە و مەمیشتا
شەوێ تابەیان خۆم دەشاردەوە

***

قەت نەڵێن پیرە و هۆشی نەماوە
دەم دەنێم وەجێ نەفخی خوداوە

***

لە مەیخانە دوای مڕبوونم کە هەڵدەسم بڕۆمەوە
لێوت بکەی بەمەزەی نوێ
بەشی غوسڵی شەرابی تر دەخۆمەوە

***

کوردم

کوردم، کوردێکی دڵسۆزی کوردان
گـرتوومـە ڕێگای ڕێبـازی مـەردان
کـوردم، دڵسـۆزی ئەم کـوردسـتـانەم
قـۆچی قـوربانی ئەم نیـشـتـمـانەم
کـــــوردم، ئـاییـن و بـاوەڕم دیـارە
هاوڕێی زۆربـەی کـــــوردی هەژارە
دینم وەک دینی جـووتیـاری کـوردە
ڕێگاشم ڕێگای زانیــاری کـــوردە
لەگـەڵ کــارگــەڕان ئاییـن و بڕوام
بیر و ئامانجم یەکن وەک هیوام(١)

***

(١) کوردم، ب. خەبات «باوکی خەبات»، حەسیب قەرەداخی، ڕۆژنامەی برایی ژمارە (٤٢٥) عەرەبی، ساڵی دووەم، ١٩٦٨ ل٩.